

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Datacentrum

Cahier 2024-15

Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 2000-2023

*Synthese van bevindingen uit de
Monitor Jeugdcriminaliteit*

Cahier 2024-15

Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 2000-2023

*Synthese van bevindingen uit de
Monitor Jeugdcriminaliteit*

A.M. van der Laan (WODC)
N. Tollenaar (WODC)
J. Beijers (WODC)
R. Kessels (CBS)

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Inhoud

	Samenvatting	5
1	Inleiding	14
1.1	Doel- en vraagstelling	15
1.2	Methode	16
1.3	Leeswijzer	20
2	Algemene ontwikkelingen	21
2.1	Landelijke ontwikkelingen	21
2.2	Demografische variatie	24
2.3	Variatie naar delict	29
2.4	Geografische variatie	33
2.5	Variatie naar afdoening	35
3	Verdieping	37
3.1	Jeugdige daders steeds jonger?	37
3.2	Jeugdcriminaliteit steeds ernstiger?	40
3.3	Geografische concentratie van jeugdcriminaliteit?	46
3.4	Toename cybercrime door jeugdigen?	50
3.5	Nederland in internationaal perspectief	52
4	Slot	55
4.1	Discussie	55
4.2	Tot slot	59
	Summary	62
	Literatuur	66
Bijlage 1	Begeleidingscommissie	72
Bijlage 2	Tabellen MJC	73

Samenvatting

Hoe heeft de jeugdcriminaliteit in Nederland zich in de jaren 2000 tot en met 2023 ontwikkeld? Wat is het landelijke algemene beeld, welke verschillen zijn er als we kijken naar diverse (bevolkings)groepen, typen delicten of afdoeningen? Is er sprake van verjonging van de dadergroep, wordt de gepleegde jeugdcriminaliteit ernstiger? Concentreert de jeugdcriminaliteit zich in specifieke regio's, wijken of buurten? In hoeverre zijn Nederlandse jongeren betrokken bij criminaliteit in de digitale wereld? Wat zijn de ontwikkelingen op de langere termijn en hoe verhouden de ontwikkelingen in de laatste vijf jaren zich daartoe? Op deze en andere vragen wordt in deze synthesestudie van de Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC) een antwoord gezocht. Bij jeugdcriminaliteit gaat het over 12- tot 23-jarigen waarbinnen we minderjarigen en jongvolwassenen onderscheiden.

Om de vragen te beantwoorden zijn gegevens gebruikt van meerdere van elkaar onafhankelijke bronnen. De indicatoren om ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in beeld te brengen betreffen de aantallen jeugdige verdachten en jeugdige strafrechtelijke daders. Bij deze laatste groep gaat het over jongeren die schuldig zijn bevonden door het OM of de rechter omdat ze een misdrijf hebben gepleegd. Maar criminaliteit speelt zich in het verborgene af en een aanzienlijk deel van de gepleegde delicten, naar schatting ongeveer driekwart van de ondervonden delicten, en verdachten daarvan komt niet in beeld bij politie en justitie. Daarom wordt als aanvullende onafhankelijke bron gebruikgemaakt van zelfrapportage van delinquent gedrag door jongeren uit een grote representatieve onderzoeksgroep van 10- tot 23-jarigen, de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugddelinquentie (MZJ). Vanwege een methodeverandering gebruiken we alleen de meting uit het jaar 2023. Pas vanaf 2025 is het hierbij weer mogelijk trends te onderzoeken. De ontwikkelingen in dit rapport betreffen dus die in de geregistreerde jeugdcriminaliteit. Daarnaast is gebruikgemaakt van actuele literatuur over (trends in) de jeugdcriminaliteit, zowel studies die betrekking hebben op Nederlandse jongeren in het algemeen als studies die zich richten op specifieke groepen, type delicten, gemeenten of buurten. Ook zijn beelden van professionals werkzaam in de veiligheidsketen en uit de media meegenomen in de beschrijving van de actuele stand van zaken van jeugdcriminaliteit in Nederland.

Hierna beschrijven we eerst het belangrijkste, namelijk het overkoepelende antwoord op de centrale vraag en gaan dan in op meer specifieke vragen rondom verjonging, verharding, concentratie of digitalisering van de jeugdcriminaliteit in Nederland. Daarna besluiten we de samenvatting met enkele opvallende algemene ontwikkelingen en noties voor vervolg. In het onderzoek onderscheiden we ontwikkelingen over de lange termijn van die op de korte termijn waarbij de eerste ontwikkelingen gaan over de periode 2000 tot en met 2023 en de tweede gaan over de recente jaren 2018 tot en met 2023 (de kerncijfers zijn geüpdatet tot en met 2023).

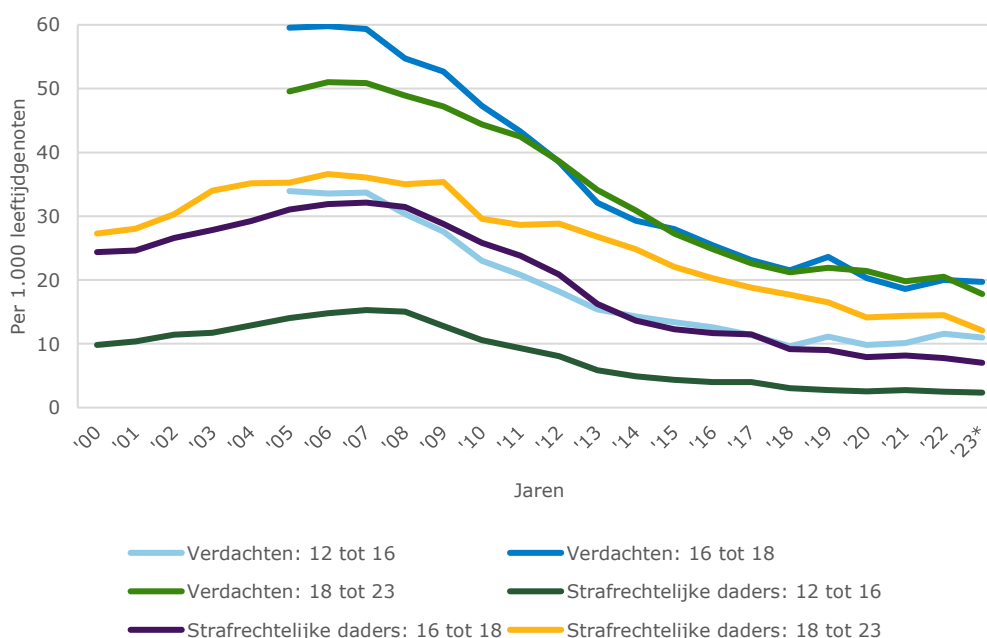
Het overkoepelende beeld

Het overkoepelende antwoord is dat de geregistreerde jeugdcriminaliteit in het algemeen in Nederland over de langere termijn fors is afgenomen in de afgelopen twee decennia. Ten opzichte van de piekjaren in 2006-2008 is in 2023 sprake van meer dan een halvering in de aantallen jeugdige verdachten of strafrechtelijke daders per 1.000

leeftijdgenoten. In de meest recente vijf jaren is de daling afgevlakt, er is zelfs overwegend sprake van een stabilisering in de aantallen met hier en daar een lichte toename (figuur S1). De door jongeren zelfgerapporteerde jeugddelinquentie is in 2023 ongeveer een factor tien hoger dan de aantallen door politie geregistreerde verdachten. In de Nederland omringende landen is sprake van een afname in de geregistreerde jeugdcriminaliteit in de afgelopen twee decennia waarbij Nederland zich onderscheidt van de andere landen door een continue afname in geregistreerde criminaliteit sinds 2010.

Er is wel variatie in de jaarlijkse ontwikkelingen. Zo wisselen in de jaren 2018 tot en met 2023 jaarlijks lichte toe- en afnames in de aantallen jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders elkaar af. Ook is er variatie in de (recente) ontwikkelingen als wordt uitgesplitst naar achtergrondkenmerken van de jeugdigen, type delict, regio of type afdoening. Op basis van de algemene landelijke ontwikkelingen vinden we geen aanwijzingen voor verjonging van jeugdige verdachten of daders. Er is in de jaren 2018 tot en met 2023 wel eerst sprake van een (lichte) toename van ernstige geweldsdelicten welke later weer afvlakt. Daarnaast is een over de tijd constante concentratie van door politie geregistreerde jeugdcriminaliteit in een beperkt aantal buurten in Nederland. Verder is het zicht op door politie en justitie geregistreerde cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit onder jongeren beperkt, terwijl die gerekend kunnen worden tot een door jongeren veelvoorkomende zelfgerapporteerde delicten.

Figuur S1 Ontwikkelingen in jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten 2000-2023, naar leeftijdsgroep

* 2023 voorlopige cijfers; door registratieachterstanden kunnen de aantallen nog veranderen.

Bron: BVH, CBS; OBJD, WODC; voor cijfers zie bijlage 2 tabel B1

Verjonging, verharding, concentratie of meer online?

Verjonging van jeugdige verdachten of daders wordt niet teruggevonden in de algemene ontwikkelingen. Dit sluit niet uit dat die verjonging er mogelijk wel is bij specifieke delicten of op lokaal niveau.

Het beeld uit de praktijk dat er sprake is van een verjonging van jongeren betrokken bij jeugdcriminaliteit wordt niet teruggevonden als een algemene ontwikkeling in de (landelijke) cijfers. Over de langere termijn is geen sprake van een verjonging van de populatie van jeugdige verdachten of strafrechtelijke daders. Deze algemene bevinding sluit niet uit dat bij specifieke type delicten, onder specifieke groepen of in specifieke regio's of buurten andere ontwikkelingen voordoen.

Ernstige jeugdcriminaliteit is over langere periode gedaald, de toename in recente jaren vlakt duidelijk af, het is onduidelijk of dat doorzet.

De ernst van de jeugdcriminaliteit, gemeten in termen van aantallen jeugdigen betrokken bij (ernstige) geweldscriminaliteit, neemt over de lange termijn ten opzichte van de piekjaren begin deze eeuw af. Op de korte termijn, zo vanaf 2017/2018, is wel sprake van een toename van het aantal jeugdigen betrokken bij enkele vormen van ernstig geweld, met een iets sterkere toename onder minderjarigen dan onder jongvolwassenen. Het gaat overwegend om kleine aantallen (absoluut en per 1.000 leeftijdgenoten), maar het betreft impactvolle feiten. De aantallen jeugdige verdachten van een misdrijf waarbij (steek)wapens in het spel zijn liggen sinds 2019 (iets) hoger dan in de vijf jaren ervoor. De aantallen jeugdigen veroordeeld voor enkele ernstige geweldsmisdrijven zoals zware mishandeling of (poging tot) doodslag zijn tussen 2017-2023 toegenomen. Omdat het aantal strafrechtelijke daders van geweld onder jeugdigen in het algemeen wel afneemt, neemt binnen de categorie geweld het percentage ernstige geweldsfeiten toe. Het betreft merendeels een poging waarbij in 2021 vaker een (steek)wapen werd genoteerd dan in 2016. Of die trend doorzet is niet duidelijk. Het OM meldt voor de jaren 2022-2023 enige afname in de instroom ten opzichte van de jaren ervoor. Ook de achtergronden van deze ontwikkelingen zijn niet bekend. Er kan sprake zijn van een werkelijke trend, van na-ijleffecten na het loslaten van restricties in de Coronaperiode of vanwege een langere doorlooptijd van dit type complexe zaken (of een combinatie). Veranderingen in registratie, het zwaarder 'labelen' van misdrijven, of toegenomen aandacht voor dit type delicten kunnen ook een rol spelen in de verklaring.

De door politie geregistreerde jeugdcriminaliteit concentreert zich in beperkt aantal buurten en die concentratie is stabiel over de tijd. Zelfrapportage laat minder duidelijke verschillen zien tussen gemeenten van verschillende omvang.

De door de politie geregistreerde jeugdcriminaliteit concentreert zich in specifieke buurten in Nederland. Die concentratie is stabiel over de tijd zowel wat betreft gepleegde feiten als verdachten. Oftewel over de tijd worden in dezelfde buurten relatief de meeste door jeugdigen gepleegde delicten geregistreerd en wonen in dezelfde buurten de meeste jeugdige verdachten. Het gaat hier vooral om buurten met relatief veel jonge mannen, buurten met huishoudens gekenmerkt door een lage sociaaleconomische situatie (SES) en een heterogene populatiesamenstelling wat betreft herkomst. Vaak zijn het buurten in de grotere gemeenten, maar zeker niet altijd: ook in kleinere gemeenten zijn buurten met een relatief hoge concentratie van door politie geregistreerde jeugdcriminaliteit. Opvallend is dat zelfrapportage van

delinquent gedrag in 2023 een meer evenredige spreiding laat zien over landsdelen in Nederland en over gemeenten van verschillende stedelijkheidsgraad, ongeacht het type delict. Ofwel zelfrapportage van delinquent gedrag laat geen of nauwelijks geografische variatie of concentratie van jeugddelinquentie zien. Of deze bevinding consistent is over de tijd en of dit ook geldt voor jongeren die ernstig delinquent gedrag rapporteren vraagt vervolgonderzoek.

Er is in de literatuur geen eenduidige verklaring voor de consistentie van de concentratie van door de politie geregistreerde jeugdcriminaliteit in specifieke buurten over de tijd in stedelijke gebieden. Enerzijds zijn er verklaringen die voor de continue concentratie van jeugdcriminaliteit in buurten wijzen op structurele sociale en economische achterstandskenmerken van buurten of bewoners daarvan, en de interactie daartussen. Dergelijke structurele achterstand kan jaren blijven bestaan. Anderzijds kunnen de bevindingen wijzen op een artefact van de gebruikte data, namelijk politiegegevens. Zelfrapportage van delinquentie laat namelijk minder duidelijke verschillen zien tussen gemeenten van verschillende omvang. Een gerichte inzet van politie op specifieke type delicten (geweld, wapens, drugs), specifieke buurten of locaties ('hotspots', 'hotplaces') of op specifieke groepen en individuen ('hotgroups') vergroot de kans dat dezelfde feiten, buurten of personen die daar wonen opnieuw in beeld komen en blijven.

Op landelijk niveau is er nog weinig inzicht over ontwikkelingen in jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders van cybercrime, terwijl zelfgerapporteerde cyber- en gedigitaliseerde delinquentie gerekend kunnen worden tot de veelvoorkomende delicten.

De digitale wereld is niet meer weg te denken en jongeren besteden veel van hun vrije tijd online. Een mogelijke verklaring voor de (landelijke) daling in jeugdcriminaliteit is dat jongeren delicten online gaan plegen. Tussen de 3-7% van de jeugdigen zegt in 2023 een online delict (cyber- of gedigitaliseerd delict) te hebben gepleegd. De percentages liggen rond die van traditionele vormen van zelfgerapporteerde delinquentie als geweld, vermogen of vernieling. Daarmee kunnen cyber- en gedigitaliseerde delinquentie worden gerekend tot de veelvoorkomende zelfgerapporteerde delicten. In de landelijke politieregistraties zijn geen cijfers over online criminaliteit en ontwikkelingen die zich daarin voordoen beschikbaar. Het aantal jeugdigen veroordeeld voor een cyberdelict is laag (minder dan 100 in 2022), maar lijkt over de tijd wel iets toe te nemen. Kortom, zelfrapportage biedt enig inzicht in betrokkenheid van jeugdigen bij online delinquentie terwijl die informatie (nog steeds) zeer beperkt is als alleen naar landelijke politie- en justitieregistraties wordt gekeken.

Enkele opvallende resultaten

In het vervolg van deze samenvatting benoemen we kort nog enkele opvallende algemene resultaten. De geïnteresseerde lezer verwijzen we naar de hoofdstukken 2 en 3.

Op de lange termijn (2000-2023) is er een afname in de aantallen verdachten en strafrechtelijke daders onder jeugdigen, die afvlakt op de korte termijn (2018-2023) waarbij kleine toe- of afnames elkaar afwisselen.

Over de lange termijn is sprake van een daling in de geregistreerde jeugdcriminaliteit, zowel onder minderjarigen als jongvolwassenen. Op de korte termijn stabiliseert het aantal jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten jaarlijks rond hetzelfde niveau waarbij kleine toe- of afnames elkaar jaarlijks afwisselen. In 2023 werden 16.900 minderjarigen en 23.400 jongvolwassenen verdacht van een misdrijf, d.w.z. respectievelijk 14 en 18 per 1.000 leeftijdgenoten. In hetzelfde jaar zijn 4.600 minderjarigen en bijna 13.800 jongvolwassenen (respectievelijk 3,9 en 12,1 per 1.000 leeftijdgenoten) door het OM of de rechter schuldig bevonden aan het plegen van een misdrijf.

Uitgesplitst naar demografische kenmerken, type delict, regio of afdoening worden overwegend vergelijkbare ontwikkelingen als de algemene trend gevonden. Er zijn uitzonderingen die we hieronder bepreken.

De sterkte van de afname van de geregistreerde jeugdcriminaliteit verschilt naar leeftijdsgroep, over de lange termijn is er een daling onder alle groepen, op de korte termijn schommelt die onder de jongste leeftijdsgroep rond dezelfde aantallen.

Op de langere termijn neemt het aandeel verdachten onder alle leeftijdsgroepen tussen 12-23 jaar af. Op de korte termijn (2018-2023) neemt het aandeel verdachten onder de 16- tot 23-jarigen nog af, maar stabiliseert onder 12- tot 16-jarigen. Het aantal strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten is op de lange termijn onder alle leeftijdsgroepen afgenomen, het sterkst onder de jongste leeftijdsgroep 12- tot 16-jarigen. Op de korte termijn neemt het aandeel verdachten en strafrechtelijke daders onder de 16-jarigen en ouder nog steeds af, maar blijft onder de 12 tot 16-jarigen schommelen rond dezelfde aantallen.

Voor de meeste type delicten onder jeugdigen is er op de lange termijn sprake van een afname, op de korte termijn niet bij alle typen.

Op de lange termijn is ongeacht het type delict het aantal verdachten per 1.000 leeftijdgenoten onder jeugdigen afgenomen. Op de korte termijn is bij enkele type delicten sprake van min of meer gelijkblijvende aantallen (bijvoorbeeld geweld) of lichte toename (vermogensdelicten, drugs- en wapendelicten). Het aantal jeugdige verdachten per 1.000 leeftijdgenoten van drugs- en vuurwapendelicten is laag, de aantallen zijn stabiel over de tijd en liggen in 2019-2023 iets hoger dan in de jaren ervoor. Procentueel is sprake van een (beperkte) toename van verdachten van een (vuur)wapen of drugsdelict onder jeugdigen ook omdat de aantallen verdachten van andere feiten onder jeugdigen stabiliseren of dalen. Hoewel een toename van wapengebruik (vuurwapens, messen) en drugsmiddelen onder jongeren in de meest recente jaren niet is uit te sluiten, kan mogelijk een deel van de plotselinge toename vanaf 2019 mede verklaard worden door veranderingen in de registratie en beleidsaandacht voor dit type feiten door minderjarigen.

Op de korte termijn is onder minderjarigen een lichte toename van het aantal strafrechtelijke daders voor drugsgerelateerde feiten en blijft het aantal veroordelingen voor vernielingen stabiel. Het aantal minderjarigen dat is veroordeeld voor ernstig geweld (vermogen met geweld, zware mishandeling of doodslag) nam na jarenlange

daling toe in de jaren 2018-2021. Het merendeel van de zware feiten is een poging. In 2022 en 2023 lijkt deze toename in aantal jeugdigen (onder minderjarigen en jongvolwassenen) dat is veroordeeld wegens een ernstig geweldsdelict af te vlakken. Dit kan wijzen op een na-ijleffecten van zaken uit eerdere jaren omdat de instroom van verdachten van geweldsmisdrijven bij de politie en het OM in die jaren wel afneemt. Het gaat hier immers om complexe zaken met vaak een langere doorlooptijd.

Er zijn geografische verschillen in de ontwikkelingen in het aandeel jeugdige verdachten, waarbij met name de recente stijging van ernstig geweld in de G4 opvalt.

Jeugdigen zijn als verdachte oververtegenwoordigd in grotere steden. De sterke afname in de jaren voor 2018 is in de meeste G25- en G4-gemeenten in de jaren 2018-2023 afgevlakt en in sommige gemeenten zelfs overgegaan op een stabilisering. In deze jaren is in de G4 een sterke toename van het aantal jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld (zware mishandeling, doodslag). Zoals gezegd gaat het in de meeste gevallen om een poging, ook bij de zaken in de G4.

Over de langere termijn laten alle afdoeningen tegen jeugdigen een daling zien. Er is wel variatie, ook in de meest recente 5 jaren. Sancties opgelegd door de rechter tegen minderjarigen schommelen rond hetzelfde niveau, ook de zwaardere sancties (PIJ, vrijheidsbenemende straffen).

De aantallen minderjarigen per 1.000 leeftijdgenoten met een Halt-afdoeningen is in de Coronajaren 2019-2021 sterk afgenomen en blijft in de jaren 2021-2022 op gelijk niveau. In de jaren 2019-2022 neemt het aantal OM afdoeningen per 1.000 minderjarigen en jongvolwassenen verder af, dit geldt ook voor sancties door de rechter tegen jongvolwassenen. Het aantal sancties opgelegd door de rechter tegen minderjarigen schommelt in deze jaren rond hetzelfde niveau. Dit betreft ook de zwaardere sancties (PIJ-maatregel en vrijheidsbenemende straffen).

Ook internationaal ligt de geregistreerde jeugdcriminaliteit in de jaren na 2010 lager dan in de jaren daarvoor, maar in de periode 2010-2021 is er variatie in trends. Nederland onderscheidt zich door een min of meer continue daling in deze jaren.

Over de langer termijn ligt de geregistreerde jeugdcriminaliteit ook internationaal in de jaren na 2010 lager dan in de jaren ervoor. In de jaren 2010-2021 neemt de geregistreerde jeugdcriminaliteit in Nederland min of meer continue af, terwijl in de omringende landen sprake is van een meer schommelende trend rond zelfde niveaus met soms zelfs een toename in minderjarige verdachten (zoals in België en Luxemburg). Vanwege grote verschillen in rechtsstelsels, registratie en dergelijke zijn de verschillen in trends lastig te duiden.

Het percentage jeugdigen dat in 2023 een (of meerdere) delict(en) rapporteert over het afgelopen jaar is ruim een factor tien hoger dan het aandeel verdachten of strafrechtelijke daders in dat jaar.

Er zijn duidelijke verschillen tussen zelfgerapporteerde delinquentie en door politie of justitie geregistreerde verdachten of strafrechtelijke daders. Dit is grotendeels te duiden doordat zelfrapportage overwegend lichte en veelvoorkomende feiten meet die veelal niet tot opsporing of vervolging zullen leiden. Gegevens op basis van politie- en justitieregistraties betreffen overwegend de zwaardere feiten, maar daarvoor geldt ook dat een aanzienlijk deel *niet* wordt opgehelderd. Naar schatting wordt jaarlijks

driekwart van de gemelde ondervonden delicten niet opgehelderd. Hoewel het vanwege een methodeverandering niet mogelijk is ontwikkelingen in de tijd op basis van zelfrapportage te laten zien, zijn er voor het jaar 2023 wel enkele opvallende resultaten als zelfrapportage en politie geregistreerde criminaliteit worden vergeleken. In 2023 is het percentage minderjarigen en jongvolwassenen dat een delict rapporteert een factor tien hoger dan het percentage dat als verdachte bij de politie in beeld is gekomen. Van de minderjarigen rapporteert 18% één of meerdere delicten over het afgelopen jaar waarbij het vooral gaat over geweld en cyberdelicten. Onder de jongvolwassenen rapporteert 15% één of meerdere delicten (exclusief volwassenfeiten) waarbij het voornamelijk vermogens- geweld en cyberdelicten betreft. Drugsdelicten (o.a. verkoop) en wapenbezit worden relatief weinig gerapporteerd, zowel onder minderjarigen als jongvolwassenen, maar nog altijd rapporteert ongeveer 0,6-1,7% een drugsverkoop en 1,8-2,8% wapenbezit of -gebruik.

Het verschil tussen diverse bevolkingsgroepen (zoals sekse, herkomst, huishoudinkomen) is op basis van zelfrapportage van delinquentie in 2023 veel kleiner (en soms zelfs afwezig) dan wat blijkt uit de verdachtenregistratie.

Het verschil tussen de seksen zoals blijkt bij jeugdige verdachten of strafrechtelijke daders is op basis van zelfrapportage veel kleiner en afhankelijk van leeftijd of type delict soms zelfs afwezig. Dit geldt ook als wordt uitgesplitst naar huishoudinkomen (SES) of jongeren van verschillende herkomst. Ook blijkt uit zelfrapportage weinig geografische variatie (naar stedelijkheidsgraad of landsdeel) waar die wel aanwezig zijn in politieregistraties.

Het ontbreken van verwachte verschillen op achtergrondkenmerken kan het gevolg zijn van dat met zelfrapportage vooral jongeren die lichte delicten plegen worden gesignaleerd of dat alleen lichtere feiten worden gerapporteerd. Het kan ook wijzen op een selectiviteit in politie- en justitiegegevens. Eerder onderzoek wijst er bijvoorbeeld op dat jongens en jongeren uit niet-westerse migrantengroepen ongeacht hun zelfgerapporteerde delinquente gedrag een grotere kans hebben om met de politie in aanraking te komen voor traditionele criminaliteit (dat wil zeggen ze hebben een hogere verdenkingskans).

Zelfrapportage van delinquentie in 2023 laat nauwelijks verschillen tussen woongemeenten van verschillende stedelijkheidsniveau's zien, waar die wel blijkt uit registraties van woon- en pleeglocaties van jeugdige verdachten.

Ook worden in tegenstelling tot politieregistraties geen verschillen naar landsdeel en steden van verschillende stedelijkheidsgraden gevonden in de prevalentie van delinquentie. Of die verschillen ook afwezig blijven als naar meer ernstige groepen wordt gekeken en of deze bevinding consistent is over de tijd, vraagt vervolgonderzoek. Aan de andere kant kunnen de verschillen tussen steden op basis van politiegegevens ook wijzen op een gerichte en selectieve inzet van de politiecapaciteit.

Cyber- en gedigitaliseerde zelfgerapporteerde delicten behoren tot de veelvoorkomende zelfgerapporteerde delicten door jongeren.

Daar waar in de landelijke politie- en justitieregistraties het aandeel jongeren betrokken bij cyber- of gedigitaliseerde delinquentie heel klein is, rapporteert in 2023

zo'n 3-7% van een dergelijk feit. Het niveau van zelfgerapporteerde online delicten onder jeugdigen ligt rond dat van traditionele vermogensdelicten en vandalisme en kan daarmee worden gerekend tot de veelvoorkomende zelfgerapporteerde feiten door jongeren.

Ruim één procent van de jeugdigen van 12 tot 23 jaar rapporteert in 2023 betrokken te zijn geweest bij meerdere typen (ernstige) delicten zodanig dat ze tot de groep 'ernstig delinquenten' gerekend kunnen worden. Deze jongeren rapporteren in meerdere leefgebieden ook veel vaker problemen en risico's.

Ruim één procent van de jeugdigen (12 tot 22 jaar) rapporteert in 2023 betrokken te zijn geweest bij meerdere typen (ernstige) delicten zodanig dat ze tot de groep 'ernstig delinquenten' gerekend kunnen worden. Negentien procent van de jeugdigen wordt gerekend tot de groep 'licht delinquenten'. Meer dan driekwart van de jeugdigen rapporteert geen delict.

Als bij de drie groepen wordt gekeken naar de samenhang met risico- en beschermende factoren valt op dat ten opzichte van de jongeren die geen delicten rapporteren, het alcohol- en drugsgebruik hoger is in de groep 'licht delinquenten' en veel hoger is in de groep 'ernstig delinquenten'. Ook worden door jongeren in de laatste groep vaker problemen ervaren met alcohol- en drugsgebruik, worden meer problemen thuis ervaren en problemen met gaming en/of internetgebruik. Jongeren die meer antisociale attitudes, minder zelfcontrole, minder openheid naar de ouders en meer delinquente vrienden rapporteren en jongeren die aangeven meer problemen te hebben (thuis, met geld, alcohol/drugs of gamen) hebben grotere kansen om tot de groep 'ernstig delinquenten' te worden gerekend. Deze bevindingen zijn in overeenstemming met de literatuur.

Aanbevelingen

Voor 'evidence based'-beleid in de aanpak van jeugdcriminaliteit is het relevant om periodiek informatie te hebben op basis van meerdere onafhankelijke bronnen. Niet alleen kwantitatieve gegevens uit politie- en justitiebronnen, maar ook uit zelfrapportage door jongeren en op basis kwalitatieve gegevens van professionals of uit vonnissen. De bronnen op zichzelf hebben hun beperkingen (selectiviteit, onderrapportage e.d.), maar de triangulatie levert robuuste informatie op. Kennis over de aanpak van jeugdcriminaliteit die gebaseerd is op één enkele type bron vergroot de kans tot ongelijkheid in de aanpak. Het betekent aan de ene kant dat bepaalde delicten, groepen of personen worden gemist, en aan de andere kant een overmatige aandacht voor specifieke delicten, personen of groepen. De aanbeveling is dan ook dat blijvend voorzien wordt in kennis over (ontwikkelingen in) de jeugdcriminaliteit gebaseerd op meerdere van elkaar onafhankelijke bronnen, waaronder politie- en justitiegegevens en zelfrapportage door jongeren zoals met de vernieuwde Monitor Zelfgerapporteerde Jeugddelinquentie (MZJ).

De resultaten uit deze MJC wijzen ook op kennislacunes waardoor behoefte is aan nieuwe of verdiepende inzichten over ontwikkelingen in de (geregistreerde) jeugdcriminaliteit en duiding daarvan. Voor een deel is kennis al beschikbaar en vraagt het om syntheses van bestaande publicaties (denk aan het lokale buurtonderzoek), deels gaat het om secundaire analyses op beschikbare data en deels zijn nieuwe empirische gegevens nodig. Er is meer inzicht nodig in ontwikkeling over de tijd in

specifieke fenomenen van jeugddelinquentie (bijvoorbeeld naar cybercrime, ernstig geweld), onder specifieke groepen (bijvoorbeeld meisjes), naar ernst of fase in de criminele carrière (first offenders, ernstig delinquenten) of in specifieke wijken of buurten. En hoewel duidelijk is dat bij jongeren die met politie of justitie in aanraking komen sprake is van problematiek, is niet duidelijk of die in de loop van de jaren complexer is geworden. Daarnaast is het relevant meer zicht te krijgen op veranderingen in de leeftijd van jeugdige (zelfgerapporteerde) daders en verdachten over de tijd bij verschillende type delicten, onder verschillende groepen, of in verschillende buurten. Verder is onduidelijk of de recente ontwikkeling in geweld onder jongeren zich beperken tot specifieke gebieden, wat de mogelijke achtergronden daarvan zijn en wat daarbij de rol is van toegenomen (beleids)aandacht of veranderingen in registratie of kwalificatie.

Ook is het relevant meer inzicht te krijgen in of de verschillen tussen de bronnen die er zijn in de variatie tussen (bevolkings)groepen en gebieden in jeugdcriminaliteit (of het ontbreken daarvan) consistent is over de tijd. De vernieuwde MZJ biedt door de grote omvang, de oververtegenwoordiging met jongeren met eerdere politiecontacten en de rijke informatie over delinquentie en risico- en beschermende factoren goede mogelijkheden voor verdiepend vervolgonderzoek, als aanvulling op en in vergelijking met politie- en justitiegegevens. Denk onder andere aan onderzoek naar gedigitaliseerde en cybercriminaliteit, geografische spreiding (al dan niet concentratie in buurten) of delinquentie onder diverse subgroepen. Herhaalde metingen bieden eveneens inzichten in veranderingen over de tijd in de ongelijke verdeling van delinquentie en blootstelling aan risico- en beschermende factoren onder verschillende groepen in de samenleving. De vernieuwde MZJ-survey is tevens een relevante aanvulling op de geregistreerde criminaliteitscijfers voor het evalueren van (preventieve) interventies en sancties. De MZJ-data biedt onder andere referenciecijfers over de Nederlandse populatie jongeren waartegen de bevindingen kunnen worden afgezet.

Tot slot, om ontwikkelingen beter te kunnen duiden is het belangrijk de mogelijke achtergronden van de (recente) ontwikkelingen in de (geregistreerde) jeugdcriminaliteit te bestuderen, waarbij niet alleen wordt gekeken naar veranderingen in de leefwereld van jongeren zelf (zoals veranderingen in risico- en beschermende factoren over de tijd), maar ook naar veranderingen in de aanpak en opsporing van jeugdcriminaliteit en de gevolgen daarvan op de ontwikkelingen.

1 Inleiding

Hoe staat het ervoor met de jeugdcriminaliteit in Nederland? Welke ontwikkelingen zien we landelijk lokaal en internationaal in de afgelopen vijf jaren of over de langere termijn sinds begin deze eeuw? Is er sprake van steeds jongere daders; van een toename van jongeren die geweldsdelicten plegen; van concentratie in specifieke buurten of gemeentes; en neemt cybercriminaliteit door jongeren toe? Als we de antwoorden hierop zoeken in de landelijke politiecijfers dan blijkt er in de afgelopen decennia sprake van een forse daling in het aantal jeugdige verdachten, die in de meest recente jaren iets lijkt af te vlakken (CBS Statline, 2024a; Kessels, 2023). Onder professionals en in de media lijkt een ander beeld te leven. Als iemand een delict pleegt dan heeft dat impact, op het slachtoffer, op de samenleving alsook op de dader zelf. Afgaand op de media lijkt die impact groter als het gaat om jonge daders, om geweldsdelicten of drugsdelicten, maar ook als het feiten betreft gepleegd door personen of groepen waarvan dat niet of minder wordt verwacht, zoals door meisjes. Uit actuele mediaberichten ontstaat een beeld dat jongeren die een misdrijf plegen in de afgelopen jaren steeds jonger worden, dat er sprake is van verharding van de jeugdcriminaliteit, waarbij sprake is van toenemend wapengebruik (messen, vuurwapens, explosies) en betrokkenheid van jongeren bij drugscriminaliteit, of dat de problemen rondom jeugdcriminaliteit zich met name voordoen in specifieke buurten in de grote steden zoals de Randstad.¹ Ook in verschillende rapporten bedoeld om (lokaal) beleid te adviseren worden alarmerende zorgen geuit over bijvoorbeeld een toenemende aanwas van jongeren in de drugscriminaliteit (zie bijvoorbeeld Middelkoop et al., 2023 over de situatie in Amsterdam). Kortom, dit beeld en de beschikbare cijfers lijken met elkaar in tegenspraak. Hoe zit het nu met de ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit als we de informatie uit meerdere beschikbare bronnen en actuele literatuur naast elkaar zetten? In dit rapport gaan we op bovenstaande en andere vragen in op basis van onderzoeken naar ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit die in de afgelopen twee jaren vanuit de Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC) zijn verricht. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar wat blijkt uit cijfers van politie of justitie over deze ontwikkelingen. Ook informatie uit andere bronnen wordt geraadpleegd zoals zelfrapportage van delicten door jongeren zelf, recente andere onderzoeken naar (lokale en internationale) jeugdcriminaliteit en wordt er gebruikgemaakt van actuele reacties van professionals en informatie die voortkomt uit de media. We beschrijven zowel de landelijke als meer lokale ontwikkelingen alsook hoe de huidige situatie zich verhoudt tot de ontwikkelingen over de langere termijn.

Op verzoek van het ministerie van Justitie en Veiligheid onderzoekt het WODC in samenwerking met het CBS om de twee à drie jaar de cijfermatige ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in Nederland. Om een nauwkeurig beeld te krijgen van die ontwikkelingen en deze ook enigszins te kunnen duiden worden deze op basis van meerdere van elkaar onafhankelijke bronnen beschreven. Politie- en justitiebronnen of registraties bieden jaarlijks inzicht in respectievelijk het aantal jeugdigen dat verdachte is geworden van een delict of het aantal jeugdigen dat is gesanctioneerd door het Openbaar Ministerie (OM) of de rechter (de Zittende Magistratuur, ZM). Deze registraties bieden periodiek informatie over de totale groep verdachten of strafrechtelijke daders, maar zijn afhankelijk van of een delict bekend is geworden bij de politie en of een verdachte in beeld is, of een persoon schuldig wordt gevonden aan

¹ Zie hoofdstuk 3 voor diverse mediaberichten.

het plegen van een delict. Dit is echter maar een deel van het verhaal. Een aanzienlijk deel van de (jeugd)criminaliteit wordt niet bekend bij de politie en wordt als gevolg daarvan ook niet opgehelderd. Ook van de delicten die wel bekend worden bij de politie wordt het merendeel niet opgelost. Het gemiddelde ophelderingspercentage, dat is het aantal delicten waarbij een verdachte wordt gevonden gedeeld door het aantal gemelde delicten, schommelt al jaren rond de 27% (Schirm & Kessels, 2022). Bij delicten waarnaar de politie zelf actief opsporing doet ('haal'delicten, zoals drugsdelicten) ligt dit percentage hoger dan bij delicten waarvan slachtoffers zelf aangifte moeten doen ('breng'delicten, zoals vandalisme, vernieling, fraude, geweld). Ook bij ernstige geweldsdelicten ligt het ophelderingspercentage hoger, terwijl bij lichtere vormen van geweld, bij vermogensdelicten als winkeldiefstal of bij cyberdelicten sprake is van een laag ophelderingspercentage (Schirm & Kessels, 2022). Redenen hiervoor zijn onder meer dat slachtoffers niet weten dat ze slachtoffer zijn geweest, geen aangifte willen of kunnen doen, of dat zaken buiten politie om worden afgehandeld. Zo kan betrapting op winkeldiefstal door winkels zelf worden afgehandeld, bijvoorbeeld door de gepakte een civiele boete op te leggen (via SODA)². Verder zijn er delicten die door de politie nauwelijks worden opgespoord omdat ze geen prioriteit hebben, zoals fietsendiefstal. Deels zijn dit nu juist feiten waarbij relatief veel jongeren aangeven dat ze daarbij betrokken zijn (Van der Laan & Beerthuizen, 2021). En als een delict is gemeld en wordt opgepakt voor opsporing, moet ook nog een verdachte in beeld komen om te kunnen bepalen of het om een jeugdige gaat. Voor sommige delicten kan dan ook worden gekozen niet verder te vervolgen en deze bijvoorbeeld af te doen met een reprimande (zoals winkeldiefstal door een first offender; Politie, 1 maart 2022). Oftewel de informatie op basis van enkel politie- of justitieregistraties is selectief en betreft alleen datgeen wat bekend is geworden bij politie en/of schuldig bevonden door justitie. Om die reden is het dan ook relevant gebruik te maken van onafhankelijke andere bronnen. Zelfrapportage van dader- of slachtofferschap is hiervan de meest bekende bron. Ook deze gegevens hebben beperkingen zoals onderrapportage of mogelijk overdrijven van gepleegde of ondervonden feiten. Om een nauwkeurig beeld van (ontwikkelingen in) de jeugdcriminaliteit te krijgen is het dan ook raadzaam meerdere bronnen naast elkaar te bestuderen. Dat gebeurt in de Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC), een langlopende multibronnenmonitor. In de MJC worden ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit onder 12- tot 23-jarigen beschreven. Jongeren in deze leeftijdsgroep komen in aanraking met het jeugdstrafrecht. Voor minderjarigen in de leeftijd 12 tot 18 jaar geldt het jeugdstrafrecht regulier. Verdachten in de leeftijdsgroep 18- tot 23-jarigen kunnen onder bepaalde juridische condities in aanmerking komen voor het jeugdstrafrecht, ook wel bekend als het adolescentenstrafrecht.

1.1 Doel- en vraagstelling

Het doel van deze synthese is een beschrijving te geven van ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit in de periode 2000 tot en met 2023 met de nadruk op vijf meest recente jaren en deze ontwikkelingen nader te duiden door gebruik te maken van meerdere bronnen en actuele literatuur. In de vorige editie van de MJC bleek er variatie te zijn in de ontwikkeling in jeugdcriminaliteit als naar verschillende subgroepen, typen delicten en geografische contexten werd gekeken (Van der Laan, Beerthuizen en Boot, 2021). Oftewel de landelijke trend weerspiegelde niet altijd de ontwikkeling onder subgroepen, bij verschillende typen delicten of in verschillende

² Deze mogelijkheid bestaat sinds 2005 en landelijk sinds 2012, maar is recent weer in het nieuws gekomen (zie bijv. Het Parool (3 maart 2020) 'Eerste keer winkeldiefstal, geen aanhouding wel 181 euro boete').

regio's (steden of dorpen, wijken of buurten). Om een uitgebreider beeld te krijgen van de trends in jeugdcriminaliteit wordt in dit onderzoek dan ook de variatie die zich voordoet beschreven en waar mogelijk geduid. Verder wordt naar aanleiding van signaleringen in de actuele media in een verdieping onder meer ingegaan op vragen of jeugdige daders steeds jonger worden en of de jeugdcriminaliteit verhardt. Ook beschrijven we de mate waarin jongeren betrokken zijn bij criminaliteit in het digitale domein.

We zoeken antwoorden op de volgende vragen:

- Hoe heeft de jeugdcriminaliteit in Nederland zich ontwikkeld in de periode 2000 tot en met 2023, met de nadruk op de laatste vijf jaren?
- Welke verschillen zijn er tussen subgroepen (onder meer demografische kenmerken), naar type delict en naar regio?
- Welke ontwikkelingen doen zich voor bij verschillende type sancties (Halt, OM- en ZM-afdoeningen)?
- In hoeverre is er sprake van mogelijke verjonging, verharding, concentratie of digitalisering van de jeugdcriminaliteit in Nederland?
- Welke verschillen zijn er tussen de ontwikkelingen in de geregistreerde criminaliteit in Nederland en omliggende landen (België, Luxemburg, Duitsland, Frankrijk)?

1.2 Methode

De MJC is gemoderniseerd. Tot aan de MJC 2021 betrof de monitor een dikke rapportage met veel hoofdstukken waarin per hoofdstuk op basis van een enkele bron de ontwikkelingen werden beschreven (Van der Laan, Beerhuizen & Boot, 2021). In een synthesehoofdstuk werd een overkoepelend beeld geschetst. Dat kon pas nadat alle gegevens uit de bronnen beschikbaar waren. Omdat vanuit beleid van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) de behoefte was en is om vaker en actueler informatie te krijgen over ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit is besloten tot een [webpagina Monitor Jeugdcriminaliteit](#) waarop de bevindingen per bron worden gerapporteerd zodra die beschikbaar zijn (het principe van 'online first'). Er ontstaat een cyclus van deelstudies. Aan het eind van een cyclus volgt een synthesestudie waarin gebruik wordt gemaakt van de reeds verschenen publicaties in de MJC aangevuld met literatuur. Op die manier kan ook een nadere duiding worden gegeven aan de ontwikkelingen. Het huidige rapport is de synthesestudie van MJC-deelstudies verschenen in de jaren 2022-2024, aangevuld met actuele cijfers en duiding.

Naast politie- en justitieregistraties is een belangrijke bron bij de MJC zelfrapportage van delinquent gedrag door jongeren uit de algemene populatie. Er is overgegaan op een andere manier om deze zelfrapportage te meten. Niet langer wordt een survey, waarvoor jongeren persoonlijk (fysiek in een één-op-één setting) worden geïnterviewd, uitgevoerd (zoals in de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit metingen 2005-2020, de MZJ 1.0). Er is overgestapt naar een survey die volledig online kan worden ingevuld. Door deze nieuwe methode te herhalen in 2025 (en mogelijk ook tweejaarlijks in de jaren erna) wordt het vaststellen van ontwikkelingen over de tijd weer mogelijk. In vergelijking met de MZJ 1.0 metingen is een belangrijk voordeel van de nieuwe online survey dat een grotere groep jongeren kan worden benaderd, evenals jongeren in risicogroepen. Hierdoor worden ook minder vaak voorkomende delicten betrouwbaarder geschat en zijn uitsplitsingen naar subgroepen robuuster (kleinere betrouwbaarheidsintervallen). Ook kan de online methode vaker worden uitgevoerd (iedere twee in plaats van vijf jaar). Daarnaast is deze methode

vanwege de blijvende digitalisering waarschijnlijk toekomstbestendiger. Deze wijziging betekent wel een methodebreuk. De huidige resultaten op basis van zelfrapportage van delinquent gedrag zijn dan ook niet vergelijkbaar met die uit eerdere metingen.

Deze synthesestudie betreft een synthese op basis van bevindingen gerapporteerd in de recent gepubliceerde deelrapporten van de Monitor Jeugdcriminaliteit 2022-2024. De ontwikkelingen beschreven in die rapporten gaan over de jaren tot aan 2022. Voor enkele kernindicatoren zijn de gegevens geactualiseerd tot en met 2023, waarbij gegevens over 2023 voorlopige cijfers betreffen (zie bijlage 2). Die gegevens worden hier en op de webpagina MJC gebruikt. De jongeren populatie kan in omvang veranderen over de tijd. Bij het duiden van ontwikkelingen moet daarmee rekening worden gehouden. Daarom beschrijven we de ontwikkelingen overwegend (maar niet uitsluitend) per 1.000 leeftijdgenoten. Verder is gebruikgemaakt van recente (wetenschappelijke) literatuur over (ontwikkelingen in) de jeugdcriminaliteit, nationaal en internationaal en mediaberichten. In deze synthese worden gegevens uit de volgende bronnen gebruikt:

- *Zelfrapportage jeugddelinquentie*, zoals gemeten in de Monitor Zelfgerapporteerde jeugddelinquentie 2023 (Tollenaar, Beijers & Van der Laan, 2024; Creemers et al., 2024). Dit is een online survey onder een grote representatieve steekproef van jongeren in de leeftijd 10 tot 23 jaar (N=21.771). Het betreft een gestratificeerde steekproef waarbij het steekproefkader de Basisregistratie personen (BRP) is. Hierdoor heeft iedere in Nederland ingeschreven jongere uit een particulier huishouden kans om deel te nemen aan het onderzoek. Jongeren die eerder met de politie in aanraking zijn geweest, zijn oververtegenwoordigd in de steekproeftrekking. Na herweging is de onderzoeksgroep representatief voor 10- tot 23-jarigen in Nederland. De online survey gaat over de leefsituatie van jongeren en hun delinquente gedrag. Zie verder Creemers et al. (2024) en Tollenaar, Beijers & van der Laan (2024). In de eerdere metingen van de MZJ werd de vragenlijst face to face afgenomen. Dit was een robuuste maar ook arbeidsintensieve methode. Om de MZJ toekomstbestendiger te maken, een grotere onderzoeksgroep te krijgen zodat minder voorkomende feiten ook in beeld kunnen komen en de MZJ vaker af te kunnen nemen, is gekozen voor een andere meetmethode, namelijk een online survey. Zoals gezegd ontstaat hierdoor wel een methodebreuk waardoor de gegevens niet meer vergelijkbaar zijn met die uit eerdere metingen. Vergelijk het met het meten van de temperatuur: We zijn overgegaan van een kwikthermometer naar een digitale variant. Vanwege de methodebreuk rapporteren we enkel over de meest recente meting, het jaar 2023. Naast voordelen kent de online variant ook beperkingen, zoals een lager responspercentage of het niet meer kunnen uitleggen indien vragen niet worden begrepen.
- Jeugdige *verdachten*. Deze gegevens komen uit de Basisvoorziening handhaving (BVH) van de politie zoals die beschikbaar is bij het CBS. Het betreft gegevens van alle 12- tot en met 23-jarigen die wegens een misdrijf met de politie in aanraking zijn gekomen en zijn geregistreerd als verdachte. Van deze groep is ook bekend welke delicten ze hebben gepleegd. Door de koppeling aan gegevens uit het stelsel van Sociaal Statistische Bestanden (het SSB; Bakker et al., 2014) van het CBS, zijn tevens ontwikkelingen naar diverse achtergrondkenmerken beschreven (Kessels, 2023). Voor deze synthese zijn kerngegevens geüpdatet tot en met 2023.
- Jeugdigen die zijn doorverwezen naar een Halt-interventie. De door Halt aan CBS geleverde gegevens worden gebruikt. Dit betreffen alle zaken van jeugdigen die met de politie in aanraking zijn gekomen en waarvan hun zaak buitengerechtelijk is afgedaan met een Halt interventie. Bij een succesvolle afronding van Halt wordt hun zaak geseponeerd, een politie sepot (Tollenaar et al., 2023).

- Jeugdigen die schuldig zijn bevonden door het Openbaar Ministerie of de rechtelijke macht (Zittende Magistratuur, ZM) voor een misdrijf. Kortweg noemen we deze groep jeugdige *strafrechtelijke daders*. De gegevens zijn afkomstig uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) welke beschikbaar is bij het WODC. Hierin zitten alle justitiële gegevens van personen gesanctioneerd door OM en ZM, inclusief de opgelegde sancties³ (Tollenaar et al., 2023). Het betreft definitief afgedane zaken.⁴ Voor deze synthese zijn kerngegevens geüpdatet tot en met 2023.
- Vonnissen van doodslagzaken beschikbaar op www.rechtspraak.nl. In de verdieping naar verharding worden bevindingen uit de studie van Beijers, Prop en Van der Laan (2024) naar ontwikkelingen in doodslagzaken van jeugdigen in 2016 en 2021 meegenomen.
- Internationale ontwikkelingen in jeugdige verdachten. Deze gegevens zijn afkomstig van Eurostat (het statistiekbureau van de Europese commissie). Het gaat hier om gegevens per land van het aantal minderjarigen per 1.000 leeftijdgenoten dat als verdachte is geregistreerd. De gegevens zijn beschikbaar voor landen in de EU en voor de periode 2012-2021. In dit onderzoek is ervoor gekozen alleen gegevens van Nederland omringende landen mee te nemen (België, Frankrijk, Luxemburg, Duitsland en Engeland). De reden voor de keuze is arbitrair, de landen liggen allen binnen een straal van 500 km van Nederland.
- Er is gebruikgemaakt van recente literatuur over (ontwikkelingen in de) jeugdcriminaliteit waarbij de focus lag op literatuur gepubliceerd na 2018 (hoewel niet uitsluitend). Hierbij is gericht gezocht naar (voornamelijk Nederlandse) empirische studies naar jeugdcriminaliteit. De literatuur is met trefwoorden en via snowball sampling gezocht waarbij het niet de bedoeling was uitputtend te zijn. Er is gezocht in de volgende online databases:
 - Google scholar publicaties 2018-2024, trefwoorden jeugdcriminaliteit, buurten, Nederland.
 - Websites van Nederlandse onderzoeksbureaus op terrein van veiligheid en justitie.
 - Gezocht is naar publicaties die betrekking hebben op jeugdcriminaliteit gepubliceerd in jaren 2018-2024.
- Tevens zijn over de periode 2018 tot heden mediaberichten uit enkele landelijke media (NRC, NOS) geselecteerd waarbij trefwoorden als 'jeugdcriminaliteit', 'jeugdige verdachten', 'jeugdige daders' zijn gebruikt. Ook dit betrof een gemaksteekproef (een *convenience sample*) en was niet bedoeld om volledig te zijn.

Voor uitgebreidere beschrijvingen van ontwikkelingen in de (geregistreerde) jeugdcriminaliteit en in zelfgerapporteerde jeugddelinquentie wordt naar de afzonderlijke deelstudies verwezen. De gebruikte bronnen en periode waarop ze betrekking hebben staan in tabel 1.

³ Hierbij zijn ook de beleidssepots onderscheiden hoewel dat geen sancties zijn maar afdoeningen.

⁴ Dit maakt dat er verschillen kunnen zitten met publicaties gebaseerd op ingeschreven zaken.

Tabel 1 **Overzicht gebruikte MJC bronnen in de MJC synthese 2023-2024**

Onderwerp	Periode	bron	referentie
Zelfrapportage daderschap	2023	Monitor Zelfgerapporteerde delinquentie (MZJ)	Tollenaar, Beijers & Van der Laan (2024)
Jeugdige verdachten	2007 t/m 2023	CBS politieregistraties	Kessels (2023); update kerncijfers (2024)
Jeugdigen gesanctioneerd door OM/ZM	2000 t/m 2023	OBJD	Tollenaar & Van der Laan (2023); update kerncijfers (2024)
Afdoeningen aan jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders (Halt, OM, ZM)	2000 t/m 2023	CBS, CBS Statline, OBJD	Tollenaar & van der Laan (2023); update kerncijfers (2024)
Jeugdigen veroordeeld voor ernstig geweld	2010 t/m 2023	OBJD	Beijers, Tollenaar & Van der Laan (2023)
Jeugdige strafrechtelijke daders voor (poging tot) doodslag	2016 en 2021	OBJD en vonnissen van rechtspraak	Beijers, Prop & Van der Laan (2024)
Professionals over jeugdcriminaliteit anno 2022	2022	Online focusgroepen met jongerenwerkers, wijk- of jeugdagenten, medewerkers van jeugdreclassering	Zeijlmans & Van der Laan (2023)
Internationale ontwikkelingen in geregistreerde minderjarige verdachten	2012 t/m 2021	Eurostat database	
Literatuur jeugdcriminaliteit Nederland (landelijk en lokaal)	2018 tot 2024	Start zoeken o.b.v. trefwoorden. Aangevuld met snowballing. Eigen literatuur, websites NL onderzoeksbureau's, universiteiten, scholar.google.com	Zie literatuurlijst

Noot: voor de recente jaren (2022 en 2023) betreffen de gegevens bij verdachten en strafrechtelijke daders alleen de kerncijfers. De uitsplitsingen naar demografische en andere achtergrondkenmerken, regio's of buurten is beperkt omdat alleen gebruik is gemaakt van de in de bronbestanden aanwezige gegevens. Er is niet gekoppeld aan andere bronnen. Het jaar 2023 betreft voorlopige cijfers.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de ontwikkelingen in de (geregistreerde) jeugdcriminaliteit en de variatie die daarin is naar achtergrondkenmerken, type delict, geografische context en sancties. Ook gaan we daarbij in op zelfgerapporteerde jeugddelinquentie voor het jaar 2023. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 aan de hand van de literatuur en de empirische gegevens uit MJC-deelprojecten ingegaan op enkele actuele thema's die in de media een rol spelen, namelijk verjonging, verharding en concentratie van jeugdcriminaliteit. Ook wordt ingegaan op online criminaliteit door jeugdige daders. Verder worden de ontwikkeling in Nederland en enkele omliggende Europese landen beschreven. We eindigen met een korte slotbeschouwing op de resultaten en doen daarbij ook enkele aanbevelingen.

2 Algemene ontwikkelingen

In dit hoofdstuk beschrijven we de ontwikkelingen in de (geregistreerde) jeugdcriminaliteit. We onderscheiden ontwikkelingen op de langere termijn (2000-2023) van die op de korte termijn (2019-2023). Het heden is alleen goed te duiden in de context van het verleden. We beschrijven eerst de landelijke ontwikkelingen en splitsen dan uit naar demografische-, delict-, geografische- en afdoeningskenmerken. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen we de lezer naar tabellen in de bijlage B2, naar de MJC-deelrapporten (Kessels, 2023; Tollenaar & Van der Laan, 2023; Tollenaar et al., 2024) en naar de [webpagina van de MJC](#).

2.1 Landelijke ontwikkelingen

Het aandeel verdachten en strafrechtelijke daders voor een misdrijf onder minderjarigen en jongvolwassenen is sterk afgenomen sinds 2007. In de meest recente vijf jaren (2018-2023) zet daling onder jongvolwassenen door en schommelt het aantal onder de 12- tot 18-jarigen rond hetzelfde niveau waarbij kleine toe- of afnames elkaar jaarlijks afwisselen.

Het aantal jeugdigen dat verdachte was van een misdrijf of daarvoor schuldig is bevonden, is in de eerste jaren van deze eeuw toegenomen en laat vanaf 2007/08 een forse daling zien. Er is een sterke afname in de jaren 2008-2018. Daarna vlakkt de daling sterk af en stabiliseren de aantallen. Het aantal jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten neemt in de jaren 2018-2023 niet meer zo sterk af als in de jaren daarvoor. Dit aandeel blijft in de laatste jaren ongeveer gelijk waarbij sprake is van kleine toenames in 2019 en 2022 gevolgd door afnames in de opvolgende jaren.

- Ongeveer een kwart van alle verdachten in 2023 is jonger dan 23 jaar (CBS Statline, 2024a). In absolute aantallen komt dit neer op ongeveer 40.000 jeugdige verdachten in de leeftijd 12 tot 23 jaar. Het percentage jeugdigen onder alle verdachten is in het afgelopen decennium afgenomen. In 2010 betrof het nog een derde van alle verdachten en sinds 2015 schommelt het percentage rond de 26-27% (CBS Statline, 2024a).
- Gerelateerd aan het aantal jeugdigen in de populatie waren in 2023 14 per 1.000 12- tot 18-jarigen en 18 per 1.000 18 tot 23-jarigen verdachte van een misdrijf (CBS Statline, 2024a). In 2023 is het aandeel verdachten onder minderjarigen en jongvolwassenen ongeveer een derde van dat in het piekjaar 2007 en gehalveerd ten opzichte van 2010 (Kessels, 2023).
- In de jaren 2018-2023 is de sterke afname van verdachten onder minderjarigen sterk afgevlakt en schommelt rond hetzelfde aantal per 1.000 leeftijdgenoten, waarbij jaarlijks kleine toe- en afnames elkaar afwisselen. Onder de jongvolwassenen neemt het aantal verdachten per 1.000 leeftijdgenoten jaarlijks nog wel af, maar niet meer zo sterk als in de jaren 2010-2017.
- Evenals onder de verdachten neemt bij de jeugdigen het aantal strafrechtelijke daders per 1.000 in de laatste vijf jaren niet meer zo sterk af als in de jaren voor 2017. In 2023 zijn in absolute aantallen ruim 4.600 minderjarigen en bijna 13.800 jongvolwassenen door OM of ZM schuldig bevonden aan een misdrijf. Gerelateerd aan hun aantallen in de bevolking betreffen het 3,9 per 1.000 12-tot 18-jarigen en 12,1 per 1.000 18- tot 23-jarigen. Het aandeel strafrechtelijke daders onder de

jeugdigen is sterker afgenomen dan het aandeel verdachten onder de jeugdigen en dan met name onder de minderjarigen.

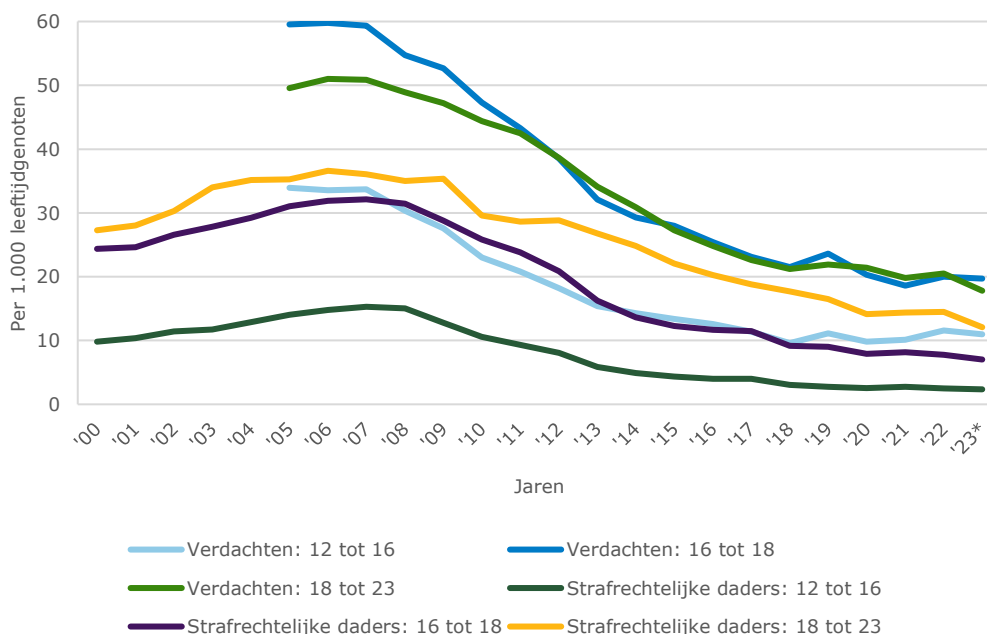
De sterkte van de afname verschilt naar leeftijdsgroep. Op de langere termijn neemt het aandeel verdachten onder alle leeftijdsgroepen tussen 12-23 jaar evenredig af. Op de korte termijn (2018-2023) neemt het aandeel verdachten onder de 16-23-jarigen nog af, maar blijven de aantallen onder de 12-16-jarigen schommelen rond hetzelfde niveau.

- Op de lange termijn (2006-2023) is het aandeel verdachten onder alle drie de onderscheiden leeftijdsgroepen afgenomen tot ongeveer een derde van het piekjaar. Op de korte termijn (2018-2023) neemt het aantal verdachten per 1.000 16- tot 23-jarigen nog iets verder af, maar stabiliseert onder de 12- tot 16-jarigen waarbij jaarlijks kleine toe- en afnames elkaar afwisselen.

Het aantal strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten is op de lange termijn onder alle leeftijdsgroepen afgenomen, het sterkst onder de jongste leeftijdsgroep 12- tot 16-jarigen. Op de korte termijn neemt het aantal strafrechtelijke daders onder de jongste leeftijdsgroep nauwelijks meer af.

- Op de langere termijn en dan ten opzichte van de piekperiode (2006-2008) is de afname van strafrechtelijke daders onder de jongste leeftijdsgroep het sterkst. In 2023 is het aantal strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten onder jongvolwassenen afgenomen tot ongeveer een derde, onder 16- tot – 18 jarige tot ruim een vijfde en onder 12- tot 16-jarige tot ongeveer een zesde ten opzichte van de piekjaren 2006-2008.
- Het aandeel strafrechtelijke daders neemt op de korte termijn (2018-2023) onder de jongste groep nauwelijks meer af, maar onder de 16- tot 23-jarigen nog wel. Op de korte termijn (2018-2023) is het aandeel strafrechtelijke daders onder de minderjarigen met ongeveer een kwart afgenomen en onder de jongvolwassenen met ongeveer een derde.

Figuur 2.2 Ontwikkelingen in jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten 2000-2023, naar leeftijdsgroep

* 2023 voorlopige cijfers; door registratieachterstanden kunnen de aantallen nog veranderen.

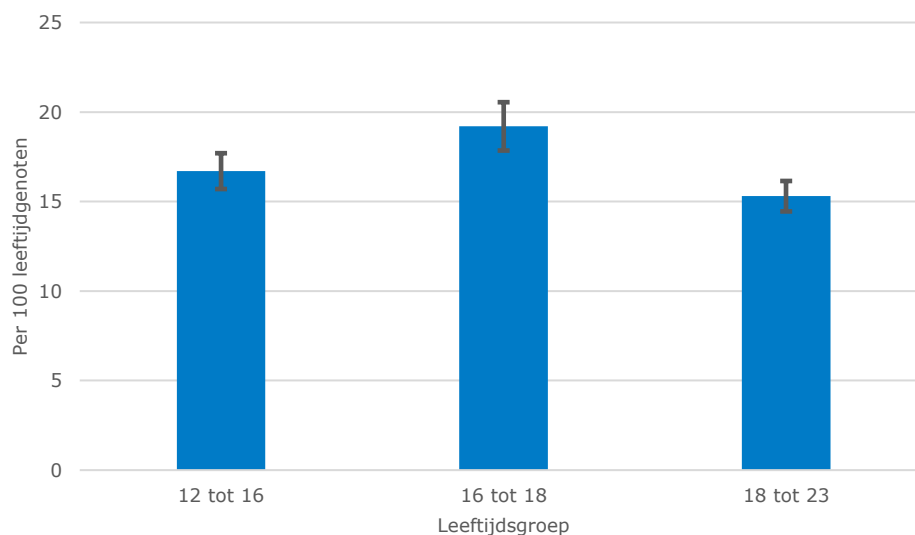
Bron: BVH, CBS; OBJD, WODC; voor cijfers zie bijlage 2 tabel B1

In 2023 is het percentage minderjarigen en jongvolwassenen dat een delict rapporteert een factor tien hoger dan het percentage dat als verdachte bij de politie in beeld is gekomen.

Het percentage jongeren dat zelf een (of meerdere) delicten over de voorafgaande 12 maanden rapporteert is in 2023 onder minderjarigen 18% en onder jongvolwassenen 15% (exclusief volwassenfeiten). Het betreft zelfrapportage van zowel traditionele als cyberdelicten (voor enkel traditionele feiten is het respectievelijk 17% en 14%). Dit is een factor tien hoger dan het percentage jongeren dat in aanraking komt met politie of justitie. Deels komt dit omdat feiten in zelfrapportage overwegend lichte feiten betreffen die niet tot aangifte of opsporing zullen leiden. Deels komt dit ook doordat feiten en verdachten niet worden gesignaleerd of opgespoord.

Ook in eerdere MJC's bleek het verschil tussen zelfrapportage en politieregistratie. Vanwege een methodebreuk is het niet mogelijk om de niveaus van zelfgerapporteerd daderschap in 2023 te vergelijken met die uit eerdere metingen.

Figuur 2.2 Percentage zelfgerapporteerde daders in 2023, totaal delicten

Noot: het betreft hier het totaal van minstens een keer een delict rapporteren over de voorafgaande 12 maanden.

Bron: MZJ 2023, WODC/CBS (zie Tollenaar et al., 2024); voor cijfers zie bijlage 2 tabel B7

2.2 Demografische variatie

In hoeverre deze algemene trend ook voordoet onder verschillende subgroepen wordt in deze en de volgende subparagrafen beknopt beschreven. We richten ons op verschillen naar sekse en leeftijd. Andere relevante uitsplitsingen staan uitgebreider beschreven in de reeds gepubliceerde deelrapporten over jeugdige verdachten (Kessels, 2023) en jeugdigen gesanctioneerd door Halt, OM of de rechter (Tollenaar et al., 2023). Zie voor de gegevens de bijlage tabellen B2-B4 (variatie naar sekse) en B5-B6 (variatie naar leeftijd).

Sekse

Jongens en mannen zijn oververtegenwoordigd in de criminaliteitscijfers t.o.v. meisjes en vrouwen (Slotboom et al., 2011; Beerthuizen et al., 2022). Het aandeel verdachten en strafrechtelijke daders onder jongens is groter dan onder meisjes. Dit verandert niet over de tijd.

Het aandeel verdachten onder beide seksen is eerst sterk afgenomen en schommelt in de jaren 2018-2023 rond eenzelfde niveau.

Onder beide seksen is in de jaren 2005-2018 het aandeel verdachten en strafrechtelijke daders sterk afgenomen. In de jaren erna schommelt het aandeel verdachten en strafrechtelijke daders onder beide seksen min of meer rond eenzelfde niveau (Kessels, 2023: 13; Tollenaar & van der Laan, 2023: 21). In de jaren 2018-2023 schommelt het aandeel verdachten onder de jongens tussen 20-24 per 1.000 leeftijdgenoten, onder meisjes tussen 6-8 per 1.000, onder jonge mannen tussen 30-35 per 1.000 leeftijdgenoten en onder jonge vrouwen tussen 6-7 per 1.000 (CBS Statline, 2024b). De lichte toename onder meisjes die in 2022 werd gesignaleerd, met

name voor verdenkingen van vermogensfeiten (winkeldiefstal; Kessels, 2023) lijkt in 2023 weer iets af te nemen.

Het aantal minderjarigen met een Halt-verwijzing of jeugdigen met een afdoening door het OM of de rechter per 1.000 leeftijdgenoten neemt onder beide seksen ook nog (licht) af in de vijf recente jaren tot aan 2022.

- Het aandeel jongeren dat is verwezen naar Halt wegens een misdrijf onder 12- tot 18-jarigen is in 2022 onder beide seksen nog maar eenderde van de piekjaren 2007-2008. Tussen 2011-2019 stabiliseerde het aandeel Halt verwijzingen wegens een misdrijf. Het aantal naar Halt verwezen jongeren is tussen 2019-2022 opnieuw fors afgenomen. In 2022 zijn 3,6 per 1.000 jongens en 2,1 per 1.000 meisjes door Halt verwezen wegens een misdrijf (CBS Statline, 2024b).
- In 2021 ligt het aantal strafrechtelijke daders onder minderjarige jongens en jonge mannen een kwart lager dan in 2017 (respectievelijk 7,8 en 13,5 per 1.000 leeftijdgenoten), onder jonge vrouwen ongeveer een derde lager en is gehalveerd onder minderjarige meisjes (respectievelijk 3,7 en 1,1 per 1.000 leeftijdgenoten; Tollenaar et al., 2023: 21).

Het percentage jongeren dat in 2023 zelf een delict rapporteert, is onder jongens ook hoger dan onder meisjes.

- In 2023 rapporteert 20% van de minderjarige jongens en 13% van de minderjarige meisjes een delict. Onder jongvolwassenen is dit respectievelijk 17% en 10% (MZJ 2023; Tollenaar et al., 2024).

Door minderjarige jongens is geweld de meest gerapporteerde groep delicten, onder minderjarige meisjes is dat een cyberdelict. Door jongvolwassen mannen en vrouwen worden delicten in de groep vermogensdelicten het meest gerapporteerd.

- De meest voorkomende zelfgerapporteerde groep delicten onder minderjarige jongens betreft geweld, gevolgd door vermogens- en cyberdelicten. Onder minderjarige meisjes komt een cyberdelict het meest voor, gevolgd door gewelds- en vermogensdelicten.
- Onder jongvolwassen mannen is de meest voorkomende groep delicten een vermogensdelict, gevolgd door geweldsdelicten. Drugsverkoop wordt het minst gerapporteerd. Onder jongvolwassen vrouwen zijn de meest voorkomende delicten vermogensfeiten, gevolgd door cyberfeiten. Het percentage jongeren dat een drugsfeit rapporteert is onder deze groep het laagst (Tollenaar et al., 2024).
- De rangordering in feiten verschilt niet of nauwelijks van die in eerdere metingen (Van der Laan & Beerhuizen, 2021). En evenals in eerdere metingen is zelfrapportage van delinquentie hoger onder jongens of jongeren van Nederlandse herkomst dan onder meisjes of jongeren uit migrantengroepen.

In 2023 is het verschil in het aandeel mannen en vrouwen op basis zelfrapportage van delinquentie kleiner dan op basis van verdachten bij de politie en strafrechtelijke daders waarvan de zaak is afgedaan door OM/ZM.

Het verschil tussen de seksen is op basis van zelfrapportage van delinquent gedrag kleiner dan blijkt uit de verdachte registraties. Op basis van zelfrapportage is de verhouding m:v 1,6-1,8:1, terwijl die op basis van verdachte gegevens de verhouding 2,9-5,0:1 is. Ofwel het aandeel jongens dat als verdachte door de politie wordt geregistreerd ligt fors hoger dan wanneer wordt afgegaan op hun zelfgerapporteerde feiten. Dit geldt zowel voor minderjarigen als jongvolwassenen. Ook als wordt uitgesplitst naar verschillende typen delicten is het verschil groot, met uitzondering van vermogensdelicten waarbij de verhouding m:v in zelfrapportage en

verdachtenregistratie vergelijkbaar is. Ook uit eerder (nationaal en internationaal) onderzoek komt naar voren dat jongens vaker als verdachte worden geregistreerd ongeacht het door zelfgerapporteerde delinquente gedrag (Beerthuizen et al., 2023; Steffensmeier et al., 2023).

Het verschil tussen de seksen in het percentage jongeren dat een delict pleegt is bij zelfrapportage van delinquentie veel kleiner dan blijkt bij verdachten en strafrechtelijke daders. Ofwel jongens hebben een grotere kans dan meisjes om verdachte te zijn of schuldig bevonden te worden door OM en ZM vanwege een delict dan blijkt op basis van wat ze zelf rapporteren over hun delinquente gedrag. Dit kan deels worden geduid doordat met zelfrapportage lichtere feiten worden gemeten (bijvoorbeeld omdat lichte feiten makkelijker dan ernstige feiten worden gerapporteerd) dan de incidenten die leiden tot een verdenking als verdachte of strafrechtelijke dader. Er zijn echter ook aanwijzingen dat jongens een grotere verdenkingskans hebben dan meisjes, ook als rekening wordt gehouden met ander delictgedrag en achtergrondkenmerken waardoor ze vaker met politie of justitie in aanraking komen (Beerthuizen et al., 2023; Steffensmeier et al., 2023). Hierbij is dan mogelijk sprake van enige selectiviteit in de rechtshandhaving. Zo wordt in bijvoorbeeld Amerikaans onderzoek erop gewezen dat een meer gender neutrale rechtshandhaving heeft geleid tot een toename in verdenkingskansen onder meisjes bij geweldsdelicten (Steffensmeier et al., 2023). Het valt buiten de reikwijdte van deze rapportage om hierop verder in te gaan en dit vraagt vervolgonderzoek.

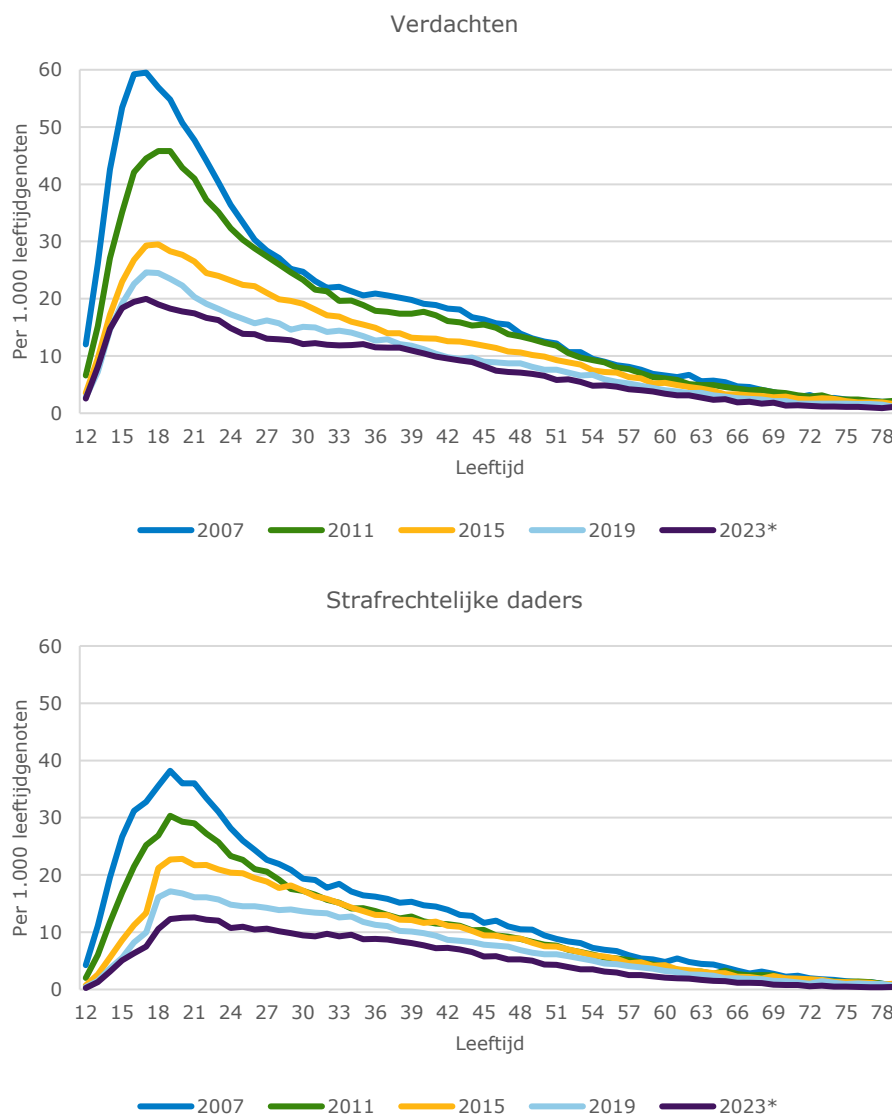
Leeftijd

In alle leeftijdsgroepen laat het aantal verdachten en strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten een daling zien in de jaren 2010-2022 (figuur 2.3a en 2.3b).

- De piekleeftijd, dat wil zeggen de leeftijd met de meeste verdachten/strafrechtelijke daders, ligt bij de jeugdige verdachten tussen de 17 en 19 jaar. Bij de personen schuldig bevonden door OM of de rechter is de piekleeftijd tussen 19 en 20 jaar. Deze piekleeftijd is over de jaren weinig veranderd.
- Er is variatie in de sterkte van de afname in jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders tussen leeftijdsgroepen. In de jaren 2010-2022 is de afname in het aantal gesanctioneerden door OM of rechter het sterkst onder de 12-16-jarigen, gevolgd door de 16- en 17-jarigen en dan de jongvolwassenen.
- Het aandeel minderjarigen onder personen schuldig bevonden door het OM of de rechter is na 2015 sterker afgenomen dan het aandeel minderjarigen dat verdachte was van een misdrijf. Dit kan erop wijzen dat zaken van minderjarigen over de wat langere termijn vaker buitengerechtelijk worden afgedaan.

In lijn met deze bevindingen signaleren anderen in deze periode ook in de instroom bij het OM een sterkere daling onder minderjarigen dan onder jongvolwassenen (Moolenaar et al., 2023). Moolenaar et al. menen deze daling met name in de laatste jaren te signaleren en wijzen op de gevolgen van de Coronarestricties. Hierdoor was er minder instroom van zaken bij de rechtbanken. Deze temporele verklaring gaat maar ten dele op voor minderjarigen omdat onder deze groep al in de periode 2007-2019 sprake was van een sterke daling zoals te zien is in figuur 2.1 (zie Tollenaar & Van der Laan, 2023). Een andere duiding kan zijn dat hier een verband is met de invoering en landelijke doorwerking van de ZSM-methode (na 2013) of meer recent de reprimande (na 2020). Deze veranderende werkwijzen kunnen eraan hebben bijgedragen dat zaken van minderjarigen vaker buitengerechtelijk worden afgehandeld.

Figuur 2.3 Ontwikkelingen geregistreerde verdachten en strafrechtelijke daders naar leeftijd (2010-2022), per 1.000 leeftijdgenoten

* 2023 voorlopige cijfers.

Bron: BVH, CBS Statline; OBJD, WODC; voor cijfers zie bijlage 2 tabellen B5 en B6

De piekleeftijd in delinquentie onder jeugdigen is op basis van zelfrapportage minder duidelijk dan blijkt uit de verdachtenregistratie. De curve uit 2023 is ook minder stijl dan bleek in eerdere metingen

- Daar waar politieregistraties een steile curve laten zien vanaf 12 jaar, met een scherpe daling na de piekleeftijd is dit beeld bij zelfrapportage veel minder stijl. Het percentage jongeren dat een of meerdere delicten rapporteert in 2023 neemt vanaf 12 jaar toe, bereikt tussen 14-16 jaar een piek en neemt dan gestaag af. Dit geldt zowel voor de groep traditionele delicten als online delicten (Tollenaar et al., 2024). Opvallend is dat zelfrapportage in 2023 een minder steile curve laat zien dan in

eerdere metingen. Op basis 'face value' lijkt ook bij zelfrapportage sprake van het inzakken van de age-crime curve.⁵ Dit vraagt wel nader onderzoek.

- De piekleeftijd op basis van zelfrapportage van traditionele offline delinquentie in 2023 ligt rond de 14 jaar (Tollenaar et al., 2024). Hoewel dit vanwege een verschil in methode lastig vergelijkbaar is met eerdere studies lijkt deze piekleeftijd niet af te wijken van die gevonden in andere Europese zelfrapportage studies (Aebi, 2009; Van der Laan & Blom, 2006).

Overige demografische kenmerken

Het beschrijven van de ontwikkelingen over de tijd uitgesplitst naar andere demografische kenmerken is alleen mogelijk voor verdachtencijfers en dan ook alleen voor de jaren tot aan 2022. Als we ontwikkelingen in jeugdige verdachten uitsplitsen naar verschillende bevolkingsgroepen en huishoudsamenstellingen zijn deze overwegend vergelijkbaar met de algemene trend, ook in de jaren 2018-2022 (Kessels, 2023). Er is wel enige variatie. Wat bijvoorbeeld opvalt is dat in deze jaren onder de minderjarigen en jongvolwassenen met een Marokkaanse en Surinaamse achtergrond een duidelijk sterkere afname is in het aantal verdachten per 1.000 leeftijdgenoten dan onder andere migrantengroepen (Kessels, 2023: 5).

Verschillen tussen bronnen in de demografische kenmerken.

Daarnaast blijken wat betreft overige demografische kenmerken enkele relevante verschillen tussen zelfrapportage en politiegegevens als wordt uitgesplitst naar huishoudinkomen en herkomstgroep.

Jongeren uit de hoogste huishoudinkomensgroepen rapporteren in 2023 vaker delinquent gedrag dan jongeren uit de laagste inkomensgroepen (MZJ 2023; Tollenaar et al., 2024). Op basis van politieregistraties van verdachten in 2021 is dit juist andersom (Kessels, 2023). De achtergrond van dit verschil is niet bekend en duiding valt buiten de reikwijdte van deze studie.

In 2023 is het aandeel jeugdigen met Nederlandse herkomst versus overig Europese en niet-Europese herkomst op basis van zelfrapportage van delinquentie kleiner dan op basis van verdachten van een misdrijf bij politie.

Afgaand op zelfrapportagecijfers (MZJ, 2023; Tollenaar et al., 2024) rapporteren minderjarigen en jongvolwassenen van Nederlandse herkomst vaker dat ze een of meerdere delicten hebben gepleegd in het voorafgaande jaar dan jeugdigen met een migratie achtergrond uit een ander Europees land of uit een land buiten Europa (de verhouding is ongeveer 1,2-1,6:1). Het aantal verdachten per 1.000 leeftijdgenoten is onder jeugdigen met een Nederlandse achtergrond daarentegen lager dan onder jeugdigen afkomstig uit een ander Europees land of van buiten Europa (de verhouding is ongeveer 0,4-0,5:1). Ofwel jongeren met een niet-Nederlandse migratie achtergrond komen vaker voor als verdachte dan dat ze zelf aangeven een delict te plegen.

Deze bevinding is niet nieuw, maar de betekenis ervan is lastig te duiden. Bezemer en Leerkes (2021) duiden dit verschil als een grotere verdenkingskans bij jongeren uit migrantengroepen ongeacht welk deviant gedrag ze rapporteren. Daarbij kan het zijn dat de politie zich focust op die feiten die vaker bij migrantengroepen zichtbaar zijn. Anderzijds kan het verschil ook zitten in dat zelfrapportage van delinquentie merendeels betrekking heeft op lichtere feiten die vaak niet worden opgespoord en de

⁵ Dit verdwijnen van een duidelijke piekleeftijd en het 'inzakken' van age-crime-curves wordt ook internationaal waargenomen (Matthews et al., 2018).

feiten die bij de politie terecht komen vaak ernstiger van aard zijn. Ook is het denkbaar dat er culturele verschillen zijn in de mate waarin jongeren bereid zijn in zelfrapportage aan te geven bij welke feiten ze betrokken zijn (Bezemer & Leerkes, 2021).

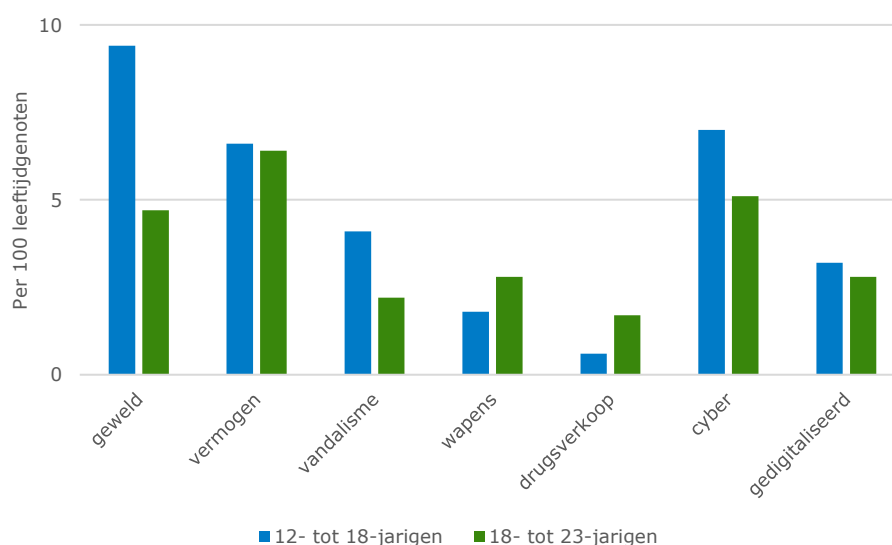
2.3 Variatie naar delict

De ontwikkelingen over de tijd variëren naar type delict. We rapporteren de ontwikkelingen per delictgroep en gaan in op enkele opvallende ontwikkelingen. Vanwege de methodeverandering kunnen we voor zelfrapportage van delinquentie niets zeggen over ontwikkelingen, maar wel over het jaar 2023 (MZJ 2023). De gegevens zijn terug te vinden in Bijlage 2 tabellen B7-B10 (zie ook Tollenaar et al. 2024, 2023; Kessels, 2023; CBS Statline, 2024a).

In 2023 worden door minderjarigen gewelds-, cyber- en vermogensdelicten het meest gerapporteerd, het verkopen van harddrugs komt het minst vaak voor. Door jongvolwassenen worden vermogensdelicten het meest vaak en drugsverkoop het minst vaak gerapporteerd.

In 2023 worden geweldsdelicten door minderjarigen in een algemene populatie het meest gerapporteerd, gevolgd door cyberdelicten en vermogensdelicten (figuur 2.4). Het meest voorkomende feit onder minderjarigen is 'iemand geslagen, niet gewond' gevolgd door 'iets gestolen van school of werk'. Zeer lichte feiten dus. Het minst vaak wordt 'harddrugs verkopen' gerapporteerd (Tollenaar et al., 2024). Onder jongvolwassenen worden vermogensdelicten het meest en delicten die gaan over drugsverkoop het minst vaak gerapporteerd. Onder beide leeftijdsgroepen is de rangorde vergelijkbaar met die in eerdere meting van de MZJ (Van der Laan & Beerthuizen, 2020).

Figuur 2.4 Percentage jongeren dat een delict rapporteert in 2023, naar type delict

Bron: MZJ 2023, WODC/CBS; voor cijfers zie bijlage 2 tabel B7

Ruim één procent van de jeugdigen (12 tot 22 jaar) rapporteert in 2023 betrokken te zijn geweest bij meerdere typen (ernstige) delicten zodanig dat ze tot de groep 'ernstig delinquenten' gerekend kunnen worden. Negentien procent van de jeugdigen wordt gerekend tot de groep 'licht' delinquenten. Meer dan driekwart van de jeugdigen rapporteert geen delict.

Op basis van het aantal delicten dat een jongere rapporteert, de ernst van delicten en het aantal keren dat de jongere zegt het delict te hebben gepleegd in 2023 zijn drie groepen onderscheiden (Tollenaar et al., 2024). In 2023 rapporteert 79,4% van de jongeren geen delinquent gedrag, de 'niet' delinquenten. Ongeveer 19,4% van de jongeren valt in de categorie 'licht' delinquenten en 1,2% in de categorie 'ernstig' delinquenten.⁶ In deze laatste groep gaat het bijvoorbeeld om het rapporteren van het plegen van veel verschillende lichte delicten of om enkele ernstige delicten zoals geweld gebruiken om iets te stelen, iemand verwonden met een wapen en dergelijke.

Van de groep 'ernstig' delinquente jongeren is driekwart een jongen en tweederde van Nederlandse herkomst. Er is een evenredige verdeling over de sociaal economische situatie van het huishoudinkomen. De helft woont in (zeer) sterk stedelijk gebied en in het westen van Nederland. Van deze jongeren is 13,9% eerder al in aanraking geweest met de politie (in de jaren 2016-2022).

Jongeren in de groep 'ernstig delinquenten' rapporteren ook de meeste risico's en problemen.

Als bij de drie groepen wordt gekeken naar de samenhang met risico- en beschermende factoren valt op dat ten opzichte van de jongeren die geen delicten rapporteren het alcohol- en drugsgebruik hoger is onder jongeren in de groep 'licht delinquenten'; en in meerdere mate onder jongeren in de groep 'ernstig delinquenten'. Ook worden onder de laatste groep meer problemen ervaren met alcohol- en drugsgebruik, worden meer problemen thuis ervaren en problemen met gaming en/of internetgebruik. Jongeren die meer antisociale attitudes, minder zelfcontrole, minder openheid naar de ouders en meer delinquente vrienden rapporteren en aangeven meer problemen (thuis, met geld, alcohol/drugs of gamen/internet) te hebben, hebben grotere kansen om tot de groep 'ernstig delinquenten' te worden gerekend (Tollenaar et al., 2024).

Bij jeugdige verdachten en jeugdige strafrechtelijke daders komen vermogensdelicten (winkeldiefstal) en verkeersfeiten het meest vaak voor. Drugs-, wapens- en cyberdelicten komen het minst vaak voor per 1.000 leeftijdgenoten. Over de tijd is er weinig verandering in de rangorde.

Onder minderjarige verdachten (per 1.000 leeftijdgenoten) komen vermogensdelicten het meest voor (vooral winkeldiefstal), gevolgd door vernieling en openbare orde delicten. Onder jongvolwassen verdachten komen verkeersfeiten het meest voor gevolgd door vermogensdelicten. Van de traditionele offline delicten komen drugs- en vuurwapendelicten het minst vaak voor, zowel onder minderjarigen als jongvolwassenen. In tegenstelling tot wat door jongeren zelf wordt gerapporteerd komen veroordelingen voor cyberdelicten weinig tot nauwelijks voor onder beide leeftijdsgroepen. Over de tijd is er weinig verandering de rangorde van welke type delicten met meest of minst vaak voorkomen. Dit geldt zowel voor minderjarige als jongvolwassenen.

⁶ Dit percentage ligt lager dan in eerdere meting van de MZJ (Van der Laan & Blom, 2006; Van der Laan et al., 2021), hoewel het niet helemaal goed vergelijkbaar is omdat een iets andere indeling voor frequentie is gebruikt, de strafdreiging is veranderd en de methode om te meten is aangepast.

Op de langere termijn is het aantal jeugdige verdachten afgenomen ongeacht het type delict. Op de korte termijn (2019-2023) is bij enkele type delicten sprake van een stabilisering of een lichte toename.

De afname in jeugdige verdachten over langere termijn (2007-2023) gaat samen met een daling in alle typen delicten. In de laatste vijf jaren (2019-2023) continueert de afname onder de meeste type delicten. Voor enkele feiten is sprake van een stabilisering of lichte toename.

Van de veelvoorkomende delicten neemt in de jaren 2019-2023 het aantal verdachten van vermogensdelicten onder de minderjarigen eerst af en na 2021 weer iets toe, evenals het aantal verdachten van een verkeersmisdrijf onder de jongvolwassenen. Bij vermogensdelicten betreft het dan specifiek een toename van winkeldiefstal door minderjarigen.⁷

Verder is het aandeel verdachten van een geweldsmisdrijf onder minderjarigen in de jaren 2010-2018 meer dan gehalveerd en schommelt in de jaren 2019-2023 rond hetzelfde niveau (3 per 1.000), terwijl het aandeel verdachten van geweld onder jongvolwassenen van 2010-2023 jaarlijks daalt.

Het aantal verdachten per 1.000 leeftijdgenoten van drugs- en vuurwapendelicten is beperkt die aantallen zijn stabiel over de langere termijn en liggen in 2019-2023 iets hoger dan in de jaren ervoor.

Het aantal minderjarige verdachten per 1.000 leeftijdgenoten van een drugsmisdrijf is laag (rond de 0,6-0,7 per 1.000 12-18-jarigen). Dat aantal is constant over de langere termijn. Ook het aantal minderjarige verdachten van een (vuur)wapen delict is laag. Daarvan lieten de aantallen tussen 2007-2018 een gestage daling zien van 1 naar 0,6 per 1.000 minderjarigen, om in 2019 plots toe te nemen en in de jaren 2019-2023 te stabiliseren rond de 0,9-1,0 verdachten per 1.000 minderjarigen. Deze plotselinge toename is ook zichtbaar onder jongvolwassen verdachten. Overigens laten voorlopige CBS cijfers over 2023 weer een afname zien voor alle type misdrijven, met uitzondering van verdachten van drugsmisdrijven. Zowel onder minderjarigen als jongvolwassenen loopt het aantal verdachten van drugsmisdrijven per 1.000 leeftijdgenoten in de laatste jaren iets op tot het niveau van 2019 (CBS Statline, 2024).

Hoewel een werkelijke toename van wapengebruik (vuurwapens, messen) en drugsmisdrijven onder jongeren in de meest recente jaren niet is uit te sluiten, kan een deel van de plotselinge toename vanaf 2019 mede verklaard worden door veranderingen in de registratie en beleidsaandacht voor dit type feiten onder minderjarigen.

De achtergrond van deze recente toename is gedeeltelijk te duiden. Een werkelijke stijging is niet uit te sluiten, maar een deel ervan kan het resultaat zijn van een verandering van het registreren van feiten door de politie (een registratie-effect) en toegenomen aandacht. Als onderdeel van de ICT-vernieuwing bij de politie zijn in de jaren vanaf 2018 verschillende veranderingen in de registratie doorgevoerd. Vanaf 2018 is in BVH de manier van registreren van incidenten aangepast (Moolenaar et al., 2023: 78). Sindsdien is het niet meer mogelijk om meerdere delicten die met elkaar verband houden in één registratie vast te leggen maar worden deze afzonderlijk

⁷ De afname in de eerste jaren hangt waarschijnlijk samen met de Coronarestricties. Sinds 2021 is vanuit het Programma Vernieuwd Registreren (PVR) ook winkeldiefstal gereed waarmee first offenders van winkeldiefstal op locatie kunnen worden afgehandeld (Minister van Justitie en Veiligheid, 17 december 2020; TK 2019-2020 29628 nr. 942).

geregistreerd. Als gevolg daarvan is bij sommige delicten een toename zichtbaar. Daarnaast is sinds 2018/2019 in de rechtshandhaving meer aandacht gekomen voor het gebruik van (steek)wapens onder jongeren (bijvoorbeeld het Actieplan Wapens en jongeren) en betrokkenheid van jongeren bij drugsgerelateerde criminaliteit (gestimuleerd vanuit het beleidsprogramma Preventie met Gezag).

Het aantal minderjarigen per 1.000 leeftijdgenoten dat naar Halt is verwezen nam op de langere termijn (2007-2022) fors af en lijkt sinds 2021 wat stabiel te blijven. Met name verwijzingen wegens vermogensdelicten namen af. Het aantal verwijzingen naar Halt wegens geweldsmisdrijf is laag, maar neemt procentueel toe. Dit komt omdat verwijzingen wegens andere delicttypen (blijven) afnemen of stabiel blijven. Onder de minderjarigen die een Halt-straf krijgen is het aandeel jongeren dat een vermogensdelict heeft gepleegd fors afgenomen (tot 1,5 per 1.000 in 2022), de afname geldt ook voor vernieling en openbare orde delicten. Het aantal verwijzingen voor vermogensdelicten per 1.000 leeftijdgenoten nam tussen 2008 en 2013 af, bleef tot aan 2019 stabiel en daalde daarna opnieuw.

Hoewel het aandeel verwijzingen naar Halt onder minderjarigen voor een geweldsdelict laag is (0,5 per 1.000 in 2022), is dit aandeel al sinds 2012 redelijk stabiel, ook in de jaren 2018-2022. Omdat de andere delicten een daling laten zien, nemen jongeren met geweldsdelicten die bij Halt worden afgedaan relatief een groter deel in. Bijvoorbeeld in 2018 was het percentage verwijzingen wegens geweldsmisdrijven nog 9,5% van het totaal aantal misdrijven, in 2022 is dat toegenomen tot 13,3% (CBS Statline, 2024). Dit geldt ook voor misdrijven die vallen in de categorie 'overig'.

Strafrechtelijke daders: op de langere termijn is er ten opzichte van de piekjaren begin deze eeuw ongeacht het type delict een afname in het aantal strafrechtelijke daders absoluut en per 1.000 leeftijdgenoten zowel onder minderjarigen als onder jongvolwassenen. Op de korte termijn (2019-2023) is onder minderjarige een lichte toename in veroordeling voor drugsgerelateerde feiten, het aantal veroordelingen voor vernielingen stabiel en neemt het aantal veroordelingen voor geweld in het algemeen af.

Onder minderjarigen die door het OM of de rechter schuldig zijn bevonden, wisselen vermogens- en geweldsfeiten elkaar af over de tijd in welk feit het meest voorkomt. Onder jongvolwassenen is veroordeling voor een vermogensfeit het meest voorkomend. Bij bijna alle typen misdrijven is sprake van een afname, ook in de jaren 2019-2023. Uitzonderingen zijn drugsgerelateerde delicten, cyberdelicten en enkele ernstige geweldsfeiten.

Het aandeel strafrechtelijke daders voor een drugsgerelateerd feit onder de minderjarigen is klein, maar stabiel in de jaren 2015-2022 (0,2 per 1.000 minderjarigen) met een lichte toename naar 0,3 per 1.000 leeftijdgenoten in 2023.

Het aandeel strafrechtelijke daders voor een cyberdelict is zowel onder minderjarigen als jongvolwassenen toegenomen, maar komt met 0,05- 0,1 strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten weinig voor (Tollenaar & van der Laan, 2023: 21). Dit aandeel is laag als we vergelijken met het percentage minderjarigen en jongvolwassenen dat zelf zegt in het voorafgaande jaar een cyberdelict te hebben gepleegd. In de MZJ 2023 zegt 7% van de 12- tot 18- en 5% van de 18- tot 23-jarigen een cyberdelict te hebben gepleegd (MZJ; Tollenaar et al., 2024).

Het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van enkele vormen van ernstig geweld zware mishandeling of doodslag) is toegenomen in de jaren 2018-2023. Het merendeel daarvan betreft een poging. In 2022 en 2023 lijkt het aantal jeugdigen dat schuldig is bevonden aan het plegen van een dergelijk ernstig geweldsdelict te stabiliseren. Dit kan wijzen op een na-ijleffect van zaken omdat de instroom van verdachten hiervan bij het OM en de politie in die jaren wel afneemt.

Enkele ernstige geweldsdelicten waarvoor jeugdigen schuldig zijn bevonden, zijn in de periode 2018-2023 toegenomen. Na een forse daling in de jaren ervoor stijgt na 2017 het aantal minderjarigen strafrechtelijke daders van zware mishandeling of (poging tot) doodslag (Tollenaar & Van der Laan, 2023; Beijers et al., 2023), ook onder jongvolwassenen maar minder sterk. In 80-90% van de zaken gaat om een poging en niet om een voltooid feit (Beijers et al., 2023; Beijers et al., 2024). Het aantal strafrechtelijke daders van dit type zaken lijkt in 2022 en 2023 (voorlopige cijfers) te stabiliseren. Omdat het hier vaak om complexe zaken gaat waarbij de afdoening ervan ook enige tijd in beslag neemt, is het niet duidelijk of de toename doorzet of dat het nog een na-ijleffect is van feiten uit eerdere jaren. De instroom van minderjarige verdachten bij de politie van geweld neemt in de meest recente jaren verder af (CBS Statline, 2024a). Het OM meldt een (lichte) afname van ernstige geweldszaken tegen jeugdigen in 2022 en 2023 (OM, 2023; OM, 2024).

In paragraaf 3.2 wordt nader ingegaan op ontwikkelingen in ernstig geweld onder jongeren.

2.4 Geografische variatie

Het aantal jeugdige verdachten of strafrechtelijke daders is in alle onderscheiden geografische eenheden in Nederland op de langere termijn afgenomen. Wel is er variatie in de sterkte van de afname als wordt uitgesplitst naar stedelijkheidsgraad, gemeentegrootte, regio of buurt en met name als naar de meest recente jaren wordt gekeken. Ook zijn er verschillen in de mate waarin criminaliteit of delinquentie voorkomt als diverse registraties met elkaar worden vergeleken.

Jeugdige verdachten oververtegenwoordigd in grote steden en (sterk) stedelijk gebied, terwijl zelfgerapporteerd daderschap meer evenredig is verdeeld en weinig geografische variatie naar stedelijkheidsgraad en landsdeel laat zien in 2023.

Afgaand op politieregistraties is het aantal jeugdige verdachten dat in grote steden woont en daar delicten pleegt oververtegenwoordigd (Tollenaar et al., 2022; Kessels, 2023). Ook in de jaren 2018-2022 wonen er in de G25 (inclusief G4) relatief en absoluut meer jeugdige verdachten (minderjarigen en jongvolwassene). Dit onderscheid tussen stedelijkheidsgraad en landsdelen wordt in zelfrapportage van delinquent gedrag niet gevonden. In 2023 varieert het percentage minderjarigen dat een of meerdere delicten rapporteert nauwelijks als wordt uitgesplitst naar stedelijkheidsgraad of landsdeel, ongeacht het type delict. De uitzondering is dat online delicten door iets meer jongeren afkomstig uit gemeenten in niet-stedelijk gebied wordt gerapporteerd.

Ofwel, in tegenstelling tot wat blijkt uit het aandeel verdachten of strafrechtelijke daders onder jeugdigen, is het deel van de jeugdigen dat zelf een delict rapporteert evenredig verdeeld naar stedelijkheidsgraad en over Nederland. Deze bevinding is niet nieuw. Ook eerder ander onderzoek op basis van zelfrapportage laat zien dat de delinquentieniveaus van jongeren in niet stedelijke gebieden (platteland) in Nederland

weinig of niet verschillen van jongeren in stedelijke gebieden (Weenink, 2011) terwijl die verschillen wel blijken uit politiegegevens. Een mogelijke verklaring is dat voor de opsporing en handhaving van criminaliteit in urbane gebieden meer capaciteit beschikbaar is (Spapens, 2020). Veel jeugdcriminaliteit is namelijk zogenoemde 'haal' criminaliteit waarbij acties van en door de politie nodig zijn. Beleidskeuzes, registratiewijzen en capaciteit hebben daar invloed op. Dat leidt tot een selectieve spreiding van de geregistreerde jeugdcriminaliteit over Nederland.

Jeugdige verdachten: De sterke afname in het aandeel verdachten onder de jeugdigen in de jaren voor 2018 is in de meeste G25 en G4 gemeenten in de jaren 2018-2022 overgegaan op een lichte afname of stabilisering van het aandeel, op een enkele uitzondering na (Den Haag, Haarlem).

Zowel de woonplaats van jeugdige verdachten als de pleegplaats van delicten gepleegd door minderjarigen is niet evenredig over Nederland verdeeld (Tollenaar et al., 2021; zie ook paragraaf 3.3).

Minderjarige jeugdige verdachten zijn oververtegenwoordigd in grote steden. In 2022 woonde 40% van de minderjarige verdachten in een van de G25, terwijl in die gemeenten de minderjarigen 31% van de bevolking uitmaakt (Kessels, 2023: 23). In de meeste steden is in de jaren 2018-2022 het aandeel minderjarige verdachten nog licht gedaald, met sterke afnames in Groningen en Dordrecht. Ook in de G4 zijn minderjarige verdachten oververtegenwoordigd (19% van alle minderjarige verdachten tegen 12% van alle minderjarigen). In Amsterdam, Utrecht en Rotterdam neemt het aandeel verdachten onder minderjarigen in 2018-2022 nog licht af, in Den Haag is sprake van een lichte toename (Kessels, 2023: 23).

Ook jongvolwassen verdachten zijn in de grote steden oververtegenwoordigd. In 2022 woonde 43% van alle jongvolwassen verdachten in de G25 terwijl in die steden de jongvolwassenen 38% van de bevolking aldaar betreft. Het aantal jongvolwassen verdachten per 1.000 leeftijdgenoten is in de meeste G25-steden in de jaren 2018-2022 afgenomen. Er zijn uitzonderingen zoals bijvoorbeeld Haarlem waar het aantal jongvolwassen verdachten is toegenomen. In de G4 is de oververtegenwoordiging van jongvolwassen verdachten nog iets groter (20% van de jongvolwassen verdachten terwijl daar 15% van alle jongvolwassenen woont). In de jaren 2018-2022 was in de G4 de afname in jeugdige verdachten sterker dan de landelijke daling (Kessels, 2023: 24).

Jeugdige strafrechtelijke daders: de landelijke afname in aantal strafrechtelijke daders onder minderjarigen en jongvolwassenen op langere termijn is ook zichtbaar op gemeentelijk niveau. Op korte termijn is in enkele gemeenten sprake van stabilisering van het aandeel strafrechtelijke daders onder minderjarigen en jongvolwassenen.

De landelijke daling in het aandeel strafrechtelijke daders onder minderjarigen en jongvolwassenen is in veel gevallen ook op gemeentelijk niveau te zien (Tollenaar & van der Laan, 2023: 26). Als we specifiek kijken naar de grote gemeenten (de G25) varieert de sterkte van de afname wel tussen gemeenten in de jaren 2017-2021: in sommige gemeenten neemt het aandeel jeugdige verdachten in deze jaren sterker af dan in andere. In een enkele gemeente is sprake van een stabilisering van het aantal jeugdige strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten (Zwolle zowel minderjarigen als jongvolwassenen; Zoetermeer jongvolwassenen).

In de jaren 2017-2021 is in de G4 (met name Amsterdam en Rotterdam) een sterke toename van het absolute en relatieve aantal minderjarige strafrechtelijke daders van ernstig geweld.

Voor de jaren na 2017 is er een afwijkende trend in veroordelingen van minderjarigen voor ernstig geweld (Beijers, Tollenaar & van der Laan, 2023). Landelijk neemt het aantal veroordelingen voor geweld onder minderjarigen af. Het aantal veroordelingen voor ernstig geweld per 1.000 minderjarigen laat echter, met name in de grote steden van meer dan 100.000 inwoners, sinds 2018 een toename zien. In de G4 is in 2021 het aantal gestegen tot rond de 0,7 per 1.000 minderjarigen en is daarmee na een forse daling in de tussenliggende jaren op het niveau van 2012. De toename is duidelijker in de gemeenten Amsterdam en Den Haag dan in Rotterdam, en niet of nauwelijks in Utrecht en de overige grote gemeenten. Meer specifiek signaleren Beijers et al. (2023: 40) in de jaren 2019-2021 een toename in (pogingen tot) doodslag waarbij een jeugdige dader bij is betrokken in Amsterdam en Rotterdam. Ook in de G4 gaat het in 80-90% om een poging (Beijers et al. 2023).

In paragraaf 3.3 gaan we nader in op concentratie van (geregistreerde) jeugdcriminaliteit.

2.5 Variatie naar afdoening

De trends in afdoeningen tegen jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders laten onderling variatie zien (figuur 2.5). Het aantal minderjarigen per 1.000 leeftijdgenoten met een Halt-afdoening is op de lange termijn (2010-2022) minder sterk afgenomen dan het aantal OM- en ZM-afdoeningen per 1.000 minderjarigen of jongvolwassenen. In de vijf meest recente jaren tot aan 2022 is het beeld iets anders. Het aantal jeugdigen waartegen een zaak is afgedaan door het OM of de rechter neemt minder sterk af, met zelfs voor een enkele afdoening een toename (Tollenaar & Van der Laan, 2023), terwijl het aantal Halt-afdoeningen onder minderjarigen in de jaren 2019-2021 (de Coronajaren) juist afneemt en vervolgens tussen 2021-2022 op een laag niveau gelijk blijft (CBS Statline, 2024a). Het is niet bekend wat de ontwikkelingen zijn in afdoeningen van zaken door de politie in de vorm van de reprimande omdat daarvan (nog) geen betrouwbare landelijke registratie is.

Meer specifiek per afdoeningsfase in de keten (Halt, OM, ZM) zijn de ontwikkelingen als volgt samengevat, voor alle uitsplitsingen zie bijlage 2 tabellen B12-B14.

Halt-afdoeningen op langere termijn (2007-2022) gehalveerd, laatste twee jaren (2021-2022) gelijkgebleven.

Het aantal Halt-afdoeningen wegens een misdrijf per 1.000 *minderjarigen* is in de jaren 2007-2022 meer dan gehalveerd. Met name tussen 2007-2010 is er een forse afname. Dit wordt gevolgd door gelijkblijvende aantallen tussen 2011-2019 met uitzondering van een toename onder de 16-17-jarigen in 2019. In de jaren 2019-2021 daalt het aantal jongeren met een Halt-afdoening wegens een misdrijf opnieuw sterk (de Coronajaren) en stabiliseert in de jaren 2021-2022 op 3,6 per 1.000 minderjarigen in 2022 (CBS Statline, 2024a).

Het aantal strafrechtelijke daders per 1.000 minderjarigen is ook in 2019-2023 afgenomen, maar minder sterk dan in de jaren daarvoor.

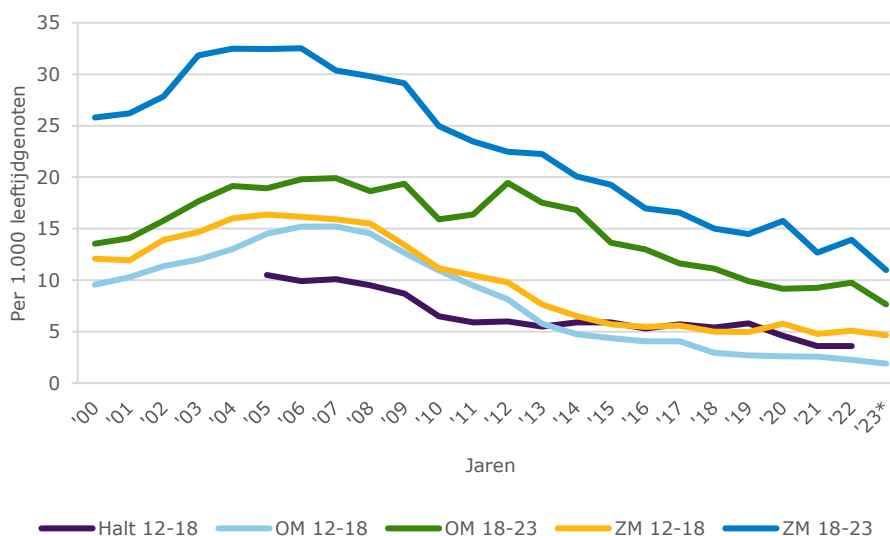
Onder *minderjarigen* is het aantal door het OM en rechter opgelegde sancties in de meest recente vijf jaren afgenomen, maar minder sterk dan in de jaren daarvoor. In 2023 hebben 1,9 per 1.000 minderjarigen een sanctie van het OM aangeboden gekregen en 4,7 per 1.000 minderjarigen een sanctie opgelegd gekregen door een rechter. Over de jaren 2019-2023 is het aantal vrijheidsstraffen stabiel rond de 0,5-

0,6 per 1.000. De toename in aantallen vrijheidsstraffen oplegd aan minderjarigen in de jaren 2020-2022 is in 2023 weer omgeslagen in een afname en schommelen daarmee over de hele periode 2019-2023 rond hetzelfde niveau (rond de 5 per 1.000). Dit geldt voor alle vrijheidsstraffen, zowel de voorwaardelijke, alsook de onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen van minder of meer dan 3 maanden.

Het aantal strafrechtelijke daders per 1.000 jongvolwassenen neemt ook in 2019-2023 af.

Onder de *jongvolwassenen* daalt ook in de laatste jaren het aantal door OM en ZM opgelegde sancties (tot 7,6 en 11 per 1.000 in 2023). Bijna alle typen afdoeningen door het OM of de rechter aan een jongvolwassene nemen in de jaren 2019-2023 af. Uitzonderingen zijn het beleidssepot door het OM en de leerstraf door de rechter (Tollenaar & Van der Laan, 2023: 31). Het aantal beleidssepots per 1.000 minderjarigen door het OM laat in de jaren 2019-2023 een grillig verloop zien, eerst een afname gevolgd door een toename en dan weer een afname.⁸ Het aantal leerstraffen door de rechter opgelegd aan minderjarigen per 1.000 leeftijdgenoten is laag, en neemt iets toe in de laatste vijf jaren.

Figuur 2.5 Aantal afdoeningen per 1.000 leeftijdgenoten 2000-2023

* 2023 voorlopige cijfers. Gegevens over 2023 van Halt waren op moment van afronding nog niet beschikbaar

Bron: Halt-JOIN, CBS Statline; OBJD, WODC; zie bijlage 2 tabellen B12-B14

⁸ Het is niet duidelijk hoe de recente toename in beleidssepots is te duiden. De Ridder (2018: 29) onderzocht de toename van het aantal beleidssepots door het OM in de periode 2010-2016 en concludeert dat een deel van de toename samenhangt met de ZSM-methode. Daarbij kan de officier beslissen dat verdere vervolging niet in het algemeen belang hoeft te zijn.

3 Verdieping

In het vorige hoofdstuk zijn de ontwikkelingen in de (geregistreerde) jeugdcriminaliteit in het algemeen in Nederland beschreven. In dit hoofdstuk verdiepen we deze ontwikkelingen op enkele actuele thema's. Deze onderwerpen zijn gekozen op basis van recente beelden in de media, als ook op basis van signaleringen door professionals in focusgroeps gesprekken (Zeijlmans & Van der Laan, 2023) en uit andere deelprojecten in de Monitor Jeugdcriminaliteit. Meer in detail bespreken we of er sprake is van verjonging van jeugdige daders, of jeugdcriminaliteit verhardt, in hoeverre jeugdcriminaliteit zich concentreert in specifieke gebieden en wat er bekend is over cybercriminaliteit door Nederlandse jongeren. Ook plaatsen we de ontwikkelingen in Nederland in een internationale context door deze te vergelijken met enkele naburige landen. In de bespreking gaan we niet enkel uit van registratiegegevens uit de MJC of van het CBS, maar maken ook gebruik van andere bronnen. De opbouw is in iedere paragraaf gelijk. We beschrijven eerst kort de beelden uit media en indien voorhanden recente (wetenschappelijke) literatuur. Dan beschrijven we bevindingen op basis van resultaten uit recente MJC-deelprojecten.

3.1 Jeugdige daders steeds jonger?

In de media zijn in recente jaren met enige regelmaat berichten te lezen dat verdachten en daders van delicten steeds jonger worden en dat ze op steeds jongere leeftijd ook gewelddadigere feiten plegen.⁹ In 2023 wordt bijvoorbeeld door Pointer een uitzending aan jeugdcriminaliteit gewijd onder de titel 'De jeugdcriminaliteit verjongt en verhardt. Valt het tij nog te keren?' (Pointer, 25 maart 2023). Niet alleen de media, maar ook professionals maken melding van steeds jonger wordende daders (Politie.nl, 15-01-2020; Zeijlmans & Van der Laan, 2023).¹⁰ Wat blijkt hierover uit de actuele literatuur en door politie en justitie geregistreerde gegevens in de MJC? Er is maar beperkt onderzoek gedaan naar de ontwikkeling in de leeftijd van jeugdigen die delicten plegen. Uit de ons bekende literatuur komt een wisselend beeld naar voren over mogelijke verjonging van jeugdige verdachten of daders van een misdrijf. Dit is wel afhankelijk van de bron die wordt geraadpleegd. Onderzoek gebaseerd op beelden van professionals wijst erop dat volgens die professionals jeugdige verdachten steeds jonger worden (Van Esseveldt et al., 2021; Wolsink, de Boer en van Wijk, 2021; Zeijlmans & Van der Laan, 2023). Een dergelijke signalering door professionals is echter niet nieuw, ook in eerder onderzoek wordt gewezen op een dergelijke signalering dat jeugdige daders steeds jonger worden (zie Christiaens, 1999; Loeber, Slot, van der Laan & Hoeve, 2015).¹¹

Actuele literatuur gebaseerd op registratiegegevens laat op landelijk niveau weinig of geen verandering zien in de leeftijd van jeugdige verdachten of strafrechtelijke daders (CBS, 2020; Weijers, Ferwerda & Roks, 2021), of laten tot aan 2019 onder de jongste groep verdachten (12-13-jarigen) juist een afname in de aantallen zien over de tijd

⁹ Zie bijvoorbeeld AT5 (10 september 2022) Steeds jonger en steeds gewelddadiger; NOS (14 december 2022) Dit jaar al meer gewapende overvallen door jonge tieners dan vorig jaar; NOS (17 maart 2022) Voetbalhooligans zijn steeds jonger; NOS (31 januari 2023) Minderjarigen en een mes op zak: steeds meer jongeren betrokken bij steekincidenten; NOS (23 april 2022) Drie jonge kinderen op inbrekerspad in Goes.

¹⁰ Zie bijvoorbeeld Politie (15 november 2022) Politie maakt zich zorgen om toename minderjarige overvallers. Politie (5 januari 2020) Meer misdrijven in 2019, daders steeds jonger.

¹¹ Zie bijvoorbeeld historisch onderzoek van Christiaens (1999) over de situatie in Antwerpen in 1830-1860.

(Kuppens, de Boer & Ferwerda, 2021). Ook plegen first offenders geen ernstigere feiten over de jaren 2010-2019 (Weijers, Ferwerda, Roks, 2021). Verderop in de justitiële keten worden eveneens geen signalen gevonden dat de groep gesanctioneerden jonger wordt. Zo vinden Boschman et al. (2022: 46) juist dat in JJI's in de jaren 2010-2017 het aandeel 16-minners is afgenomen en het aandeel 18-plussers is toegenomen. Een enkele internationale studie wijst erop dat de leeftijd van jeugdige verdachten iets is toegenomen. Zo blijkt in Engeland de gemiddelde leeftijd van first offenders in de jaren 2010-2022 te zijn toegenomen van gemiddeld 15 naar 15,5 jaar (Youth Justice Board, 2022).

Studies die zich richten op criminaliteit op lokaal niveau laten soms wel een recente (lichte) toename gezien in het aandeel minderjarigen in de totale populatie van verdachten in de periode 2010-2020 (Van Esseveldt et al., 2021 in Gouda; Wolsink et al., 2021 in Zwolle). Het gaat dan specifiek om een lichte toename van het aandeel jeugdige verdachten (25 jaar of jonger) van drugs en enkele vormen van geweld in de totale populatie van verdachten. Maar niet duidelijk is of binnen die groep de leeftijd van jeugdige verdachten is veranderd over de tijd. Dergelijke signaleringen maken wel duidelijk dat het niet uit te sluiten is dat in specifieke gebieden of onder specifieke groepen wel sprake is van verjonging. Dat weten we niet.

Meer in het algemeen is het maar de vraag of er sprake is van een verjonging in risicogedrag door jongeren waaronder ook in dat van delinquentie. Er zijn geen aanwijzingen dat jongeren in de loop van de tijd op steeds jongere leeftijd externaliserend risicogedrag vertonen. Uit Nederlands onderzoek blijkt dat op de lange termijn (sinds jaren negentig) het aandeel minderjarigen dat risicogedrag vertoont is afgenomen, soms meer dan gehalveerd (Boer et al., 2022). Dit ondanks dat in de periode 2015-2021 het percentage jongeren in het voortgezet onderwijs dat rookt, alcohol drinkt, cannabis gebruikt niet verder gedaald is maar stabiel is gebleven. Wel blijkt in deze jaren het percentage jongeren dat heel veel tegelijk drinkt (binge drinken) iets toe te nemen (Boer et al., 2022). Internationale studies wijzen er zelfs op dat de leeftijd waarop jongeren beginnen met externaliserend risicogedrag toeneemt (Twenge & Park, 2019; Twenge, 2017). Uit *Amerikaans* onderzoek naar risicogedrag van de recente generatie van jongeren (iGen)¹² in vergelijking met eerdere generaties blijkt dat het aandeel jongeren dat voor hun 18^e risicogedrag als alcohol drinken, 'binge' drinken of wegllopen van huis sinds het midden van de jaren negentig afneemt. De uitzondering is het gebruik van softdrugs dat in die periode juist toeneemt (Twenge, 2017; Twenge & Park, 2019).

Ofwel, vooralsnog biedt de literatuur geen ondersteuning voor de stelling dat er sprake is van verjonging onder verdachten of daders van een delict. Wat kunnen we hierover zeggen op basis van MJC-deelprojecten en aanvullingen van CBS Statline tot en met 2023?

- Het aantal verdachten per 1.000 12- tot 23-jarigen is in de jaren 2010-2023 onder alle leeftijden gehalveerd. In de jaren 2018-2023 schommelt het aantal verdachten onder de 12- tot 16-jarigen tussen de 10 en 11 per 1.000 leeftijdgenoten. Onder de oudere leeftijdsgroepen neemt dit aantal juist af in deze jaren (CBS Statline, 2024; Kessels, 2023: 44). Dit vertaalt zich in procentueel meer verdachten in de jongste leeftijdsgroep in 2022 en 2023 ten opzichte van 2018.

¹² Twenge (2017) onderscheidt de volgende generaties: Boomers (geboren 1946-1964), Generatie X (geboren 1965-1979); Millennials (geboren 1980-1994); iGeneratie (geboren 1995-2012).

- Het aantal first offenders onder de minderjarigen is in de jaren 2010-2022 bijna gehalveerd. In de jaren 2018-2022 is sprake van een stabiel aantal met een lichte toename in het laatste jaar (CBS 2024a).¹³
- In de jaren 2010-2019 verandert de gemiddelde leeftijd van jongeren die voor het eerst als verdachte met de politie in aanraking komen nauwelijks en ligt in alle jaren rond de 15 jaar (CBS 2020; Weijers, Ferwerda en Roks, 2021).
- Jongeren kunnen pas vanaf hun twaalfde strafrechtelijk worden vervolgd. Wel kunnen ze voor die leeftijd worden verdacht van een misdrijf. Het aantal twaalfminners dat de politie als verdachte registreerde is over de tijd gedaald van 1.400 in 2010 naar 400 in 2022 (Kessels, 2023: 33).
- Het aantal Halt-verwijzingen onder de 12- tot 16-jarigen is van 2010-2019 stabiel rond de vijf per 1.000 leeftijdgenoten en daalt in de daaropvolgende jaren. Onder de 16- tot 18-jarigen is het aantal in de jaren 2010-2016 stabiel rond de vijf per 1.000, neemt iets toe tot 7/8 per 1.000 in 2019 en daalt vervolgens weer.
- Het aantal jeugdigen schuldig bevonden door OM of ZM is tussen 2007-2021 onder alle leeftijdsgroepen sterk gedaald. In de jaren erna vlakt de daling onder minderjarigen af. In de jaren 2019-2023 is nog sprake van een zeer lichte afname tot aan 4 per 1.000 12- tot 18-jarigen. De afname is in die jaren het minst sterk onder de jongste groep (12 tot 16-jarigen). Onder de jongvolwassenen zet de daling jaarlijks door tot aan 2020 en stabiliseert daarna dan rond 14 strafrechtelijke daders per 1.000 jongvolwassenen.
- In age-crimecurves van verdachten en strafrechtelijke daders (figuur 2.2) is te zien dat in alle leeftijdsgroepen sprake is van een blijvende afname ten opzichte van de piekjaren die ook nog continueert in de meest recente jaren 2019-2023.
- De leeftijd met de meeste jeugdige strafrechtelijke daders (de piekleeftijd) is over de tijd weinig veranderd en schommelt al jaren tussen 18 en 19 jaar. De piekleeftijd is in de meest recente jaren wel aan het vervagen (Tollenaar en van der Laan, 2023).
- Voor één type misdrijf hebben we specifiek naar de leeftijdsverdeling gekeken, namelijk ernstig geweld (Beijers et al., 2023). Daaruit blijkt in de jaren 2010-2022 enige verandering in de piekleeftijd. In de periode 2010-2012 lag deze nog tussen de 17 en de 19. In de periode 2019-2021 ook, maar in de tussenliggende jaren lag de piek op 20 en 21 jaar. Er zijn net als bij jeugdige strafrechtelijke daders van criminaliteit in het algemeen geen aanwijzingen dat jeugdige strafrechtelijke daders van ernstige geweldsdelicten over de langere termijn jonger zijn geworden (Beijers et al., 2023).

Kortom, de cijfers wijzen er niet op dat jeugdige verdachten of strafrechtelijke daders in het algemeen jonger zijn geworden in de jaren 2010-2022. Dit betreft in ieder geval jeugdige verdachten in het algemeen of minderjarigen die voor het eerst zijn verdacht (first offenders), Haltjongeren, jeugdige strafrechtelijke daders in het algemeen of jeugdige strafrechtelijke daders van een ernstig geweldsdelict. Onder alle leeftijdsgroepen is sprake van een afname in aantallen met een stabilisering op de korte termijn (sinds 2018). Er zijn aanwijzingen dat in JJI's jeugdigen gemiddeld iets ouder zijn geworden, in ieder geval in de periode tot en met 2017 (Boschman et al., 2022). De ontwikkelingen wijken niet af van de ontwikkelingen in externaliserend risicogedrag onder jongeren in het algemeen ook daarvoor worden geen aanwijzingen gevonden voor een jonger wordende populatie (Borodovsky et al., 2019; Twenge & Park, 2019).

¹³ Het gaat hierbij een toename in het jaar na de Coronajaren en dan specifiek in een toename van jongeren voor het eerst verdacht van winkeldiefstal.

Hoe kan het beeld van professionals dat er recent sprake is van verjonging dan worden geduid? Op korte termijn blijft het aandeel verdachten onder de jongste leeftijdsgroep min of meer stabiel, terwijl dit aandeel onder de oudere jeugdigen nog verder afneemt. Dit betekent ook dat onder de totale populatie jeugdige verdachten procentueel een toename is van 12- tot 15-jarige verdachten. Het is denkbaar dat professionals in de praktijk met name dit kortetermijnperspectief signaleren.

De bevindingen op landelijk niveau sluiten uiteraard niet uit dat onder specifieke groepen, bij specifieke typen delicten of in geografische gebieden (specifieke buurten) in Nederland andere ontwikkelingen zichtbaar zijn. Om daar beter zicht op te krijgen is verdiepend onderzoek specifiek nodig naar veranderingen in de leeftijd van jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders bij specifieke typen delicten, bevolkingsgroepen of in specifieke (geografische) contexten.

3.2 Jeugdcriminaliteit steeds ernstiger?

Wordt de criminaliteit die jongeren plegen dan ernstiger? Als we afgaan op recente berichtgeving in de media lijkt dat het geval. Daarin gaat het vooral over een toegenomen betrokkenheid van jongeren bij specifieke vormen van geweld, als zware mishandeling, doodslag, messengeweld, of betrokkenheid bij explosies gerelateerd aan drugscriminaliteit.¹⁴ Analyses van door politie geregistreerde incidenten over jaren 2017-2021 door de NOS laten bijvoorbeeld een forse plotselinge toename zien van ernstige steekincidenten waarbij minderjarigen waren betrokken tussen 2018 en 2019 met in de jaren daarna een gelijkblijvend hoger niveau dan in de jaren ervoor (zie Weerman et al. 2022). Ook wordt erop gewezen dat de fysieke trauma's die jonge slachtoffers van een geweldincident oplopen in de jaren 2010-2020 ernstiger lijken te worden (Middelkoop et al., 2023). In 2024 is er diverse berichtgeving in de media over betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde (drugs)criminaliteit of vuurwerkexplosies.

De constatering uit de media dat de (gewelds)criminaliteit door jongeren steeds ernstiger wordt, of dat sprake is van 'verharding', wordt in recent onderzoek maar beperkt en dan enkel op de korte termijn teruggezien. Er zijn enkele studies waarin de betrokkenheid van jongeren bij ernstige vormen van geweld zoals moord en doodslag (Aarten & Liem, 2023), (poging tot) doodslag (Beijers et al., 2023) of messengeweld is bestudeerd (Roks en van den Broek, 2020; Weerman et al., 2022; Wolsink et al., 2022). Daaruit blijkt dat moord gepleegd door Nederlandse jeugdigen weinig voorkomt en sinds begin deze eeuw afneemt (Aarten & Liem, 2023). Andere vormen van ernstig geweld door jeugdigen als doodslag, zware mishandeling of beroving laten op landelijk niveau in de afgelopen 2 decennia ook een daling zien met een toename rondom de Coronajaren (Beijers et al., 2023; Beijers et al., 2024). Wat betreft wapengebruik constateren Weerman et al. (2022) dat op basis van de literatuur geen duidelijke trend te signaleren is. Het gebruik van steekwapens door jongeren bij onderlinge conflicten is namelijk niet nieuw (zie Bervoets, 2012; Weerman et al., 2022). Weijers, Ferwerda en Roks (2021) analyseren of er in het algemeen sprake is van 'verharding' van de

¹⁴ Zie bijvoorbeeld NOS (11 oktober 2021) Messengeweld onder jongeren blijft zorgelijk; NOS (26 juni 2021) Aantal jonge steekverdachten stabiel hoog; NOS (31 januari 2023) Minderjarigen en een mes op zak. Steeds meer jongeren betrokken bij steekincidenten; NOS (7 maart 2023) Rotterdamse jongeren steeds kwetsbaarder voor criminele ronselaars; NOS (27 april 2023) Jongens van 14 en 15 verdacht van plaatsen brandbom in Rotterdam; NOS (17 juli 2023) Vooral jongeren verantwoordelijk voor explosies bij woningen; NOS (10 mei 2023) Jongens van 13,14 en 15 aangehouden na mishandeling ouder iemand; NOS (16 mei 2023) Jongens van 12 en 15 aangehouden voor mishandeling; NOS (22 maart 2024) Dit jaar al 250 vuurwerkaanslagen ondanks maatregelen.

jeugdcriminaliteit. Ze vinden dat daarvan in het algemeen in Nederland geen sprake is, maar dat in specifieke regio's of onder specifieke groepen jongeren wel sprake kan zijn van een toegenomen ernst van hun criminele gedrag.

In onderzoek waarin professionals zijn bevraagd lijkt het beeld anders dan de cijfers, hoewel dergelijk onderzoek schaars is. In een recente studie onder professionals werkzaam in de veiligheidsketen (politie, jongerenwerk, reclassering) wordt gemeld dat volgens hun beeld sprake is van een duidelijke 'verharding' in criminaliteit door jongeren in het algemeen (Zeijlmans en Van der Laan, 2023). Weerman et al. (2022) vinden dat de zorgen over wapengeweld, zowel geuit door professionals als door jongeren zelf een terugkerend fenomeen is (zie bijv. Bervoets 2012; Nijboer & Timmerman, 1992 in Weerman et al., 2022: 22). Uit onderzoek onder onderwijsmedewerkers naar signalen van betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit bleek dat een aanzienlijk deel van de leerkrachten in de voorafgaande vijf jaar signalen hadden gezien van onder andere drugshandel of rekrutering daarvoor (van den Broek, 2023).

Kortom, het beeld over toegenomen ernst van de jeugdcriminaliteit op basis van verschillende bronnen is diffuus. Media en professionals spreken over toegenomen ernst van de jeugdcriminaliteit. Er wordt gesproken over 'verharding', hoewel wat daaronder wordt verstaan onduidelijk is, zodat niet duidelijk is of men het over hetzelfde heeft. Recente literatuur wijst juist niet op toegenomen ernst zeker als het gaat over de langere termijn. In het verleden waren er ook geluiden over toegenomen ernst van de jeugdcriminaliteit. Wel zijn er meer op de kortere termijn, namelijk tussen 2017 en 2022, signalen dat onder specifieke groepen of in specifieke gebieden een mogelijke stabilisering of lichte toename van ernstige geweldscriminaliteit onder jongeren kan zijn.

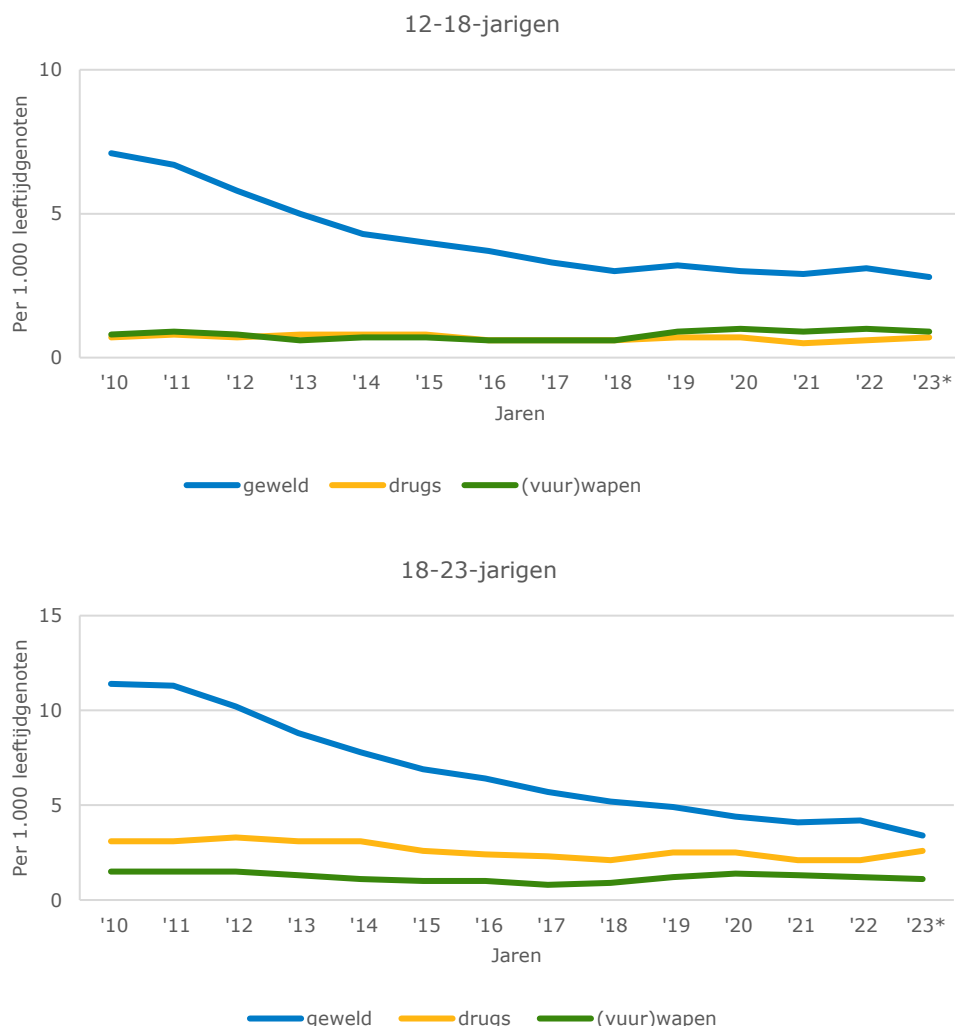
Wat vinden we op basis van recente gegevens uit de MJC en updates van CBS Statline over de ontwikkelingen in geweldscriminaliteit onder jongeren tot 23 jaar? *Het aandeel verdachten van een geweldsmisdrijf onder jeugdigen is tussen 2010-2023 meer dan gehalveerd. In de jaren 2018-2021 stabiliseert het aantal onder minderjarigen, maar neemt daarna opnieuw af. Het aandeel verdachten van een (vuur)wapenmisdrijf onder jeugdigen is laag. Het neemt tussen 2010-2017 af, vanaf 2019 plotseling toe en blijft vervolgens min of meer gelijk met een lichte afname in 2023. Het aandeel verdachten van drugsmisdrijven is onder jeugdigen in de jaren 2010-2023 stabiel. Procentueel is sprake van een toename van jeugdige verdachten van een (vuur)wapen- of drugsdelict ook omdat de andere feiten stabiliseren of dalen.*

- Het aandeel verdachten van een geweldsmisdrijf is in de jaren 2010-2023 zowel onder minderjarigen als onder jongvolwassenen meer dan gehalveerd (figuur 3.1). Onder de minderjarigen neemt het aandeel verdachten van een geweldsmisdrijf tot aan 2018 sterk af en blijft in de jaren erna stabiel rond de 3 verdachten per 1.000 om in 2023 weer wat af te nemen naar 2,8 per 1.000. Onder de jongvolwassenen is sprake van een jaarlijks continue daling tot 3,4 per 1.000 18- tot 23-jarigen in 2023.
- Bij verdachten van geweldsdelicten kunnen ook (vuur)wapen of drugsgerelateerde delicten worden onderscheiden. Dit type misdrijven komt weinig voor onder minderjarigen en jongvolwassenen (zowel absoluut als procentueel).
- Het aantal verdachte minderjarigen van een (vuur)wapenmisdrijf is in de periode 2010-2017 eerst afgenomen, neemt toe tussen 2018-2021 gevolgd door een afname tot aan 2023 (CBS Statline, 2024a). In 2023 is 5% van alle verdenkingen onder minderjarigen en jongvolwassenen een verdenking wegens een

(vuur)wapenmisdrijf. Dat is respectievelijk ruim twee en anderhalf keer zo veel als in 2010. De belangrijkste reden voor de toename is gelegen in de afname van verdenkingen voor andere feiten. Gerelateerd aan de bevolkingsomvang is het aandeel verdachten onder minderjarigen en jongvolwassenen tussen 2010-2018 dalend/stabiel, neemt in 2019 toe en daalt in 2023 tot 0,9 per 1.000 12-18-jarigen en 1,1 per 1.000 18-23-jarigen.

- Het percentage verdachten van een drugsdelict is in de periode 2010-2023 onder beide leeftijdsgroepen toegenomen tot respectievelijk 4,3% en 11,7% van alle minderjarige of jongvolwassen verdachten. Maar gerelateerd aan de bevolkingsomvang is het aantal verdachten van drugsgelateerde misdrijven onder minderjarigen en jongvolwassenen over deze periode min of meer stabiel met wel een lichte toename in de jaren 2021-2023 tot 0,7 verdachten per 1.000 12-18-jarigen en 2,6 per 1.000 18-23-jarigen. Daarmee is dat aantal per 1.000 leeftijdgenoten weer op het niveau van 2019.

Figuur 3.1 Jeugdige verdachten per 1.000 leeftijdgenoten 2010-2023*, naar type misdrijf

* 2023 voorlopige cijfers.

Bron: BVH, CBS Statline; voor cijfers zie bijlage 2 tabel B8

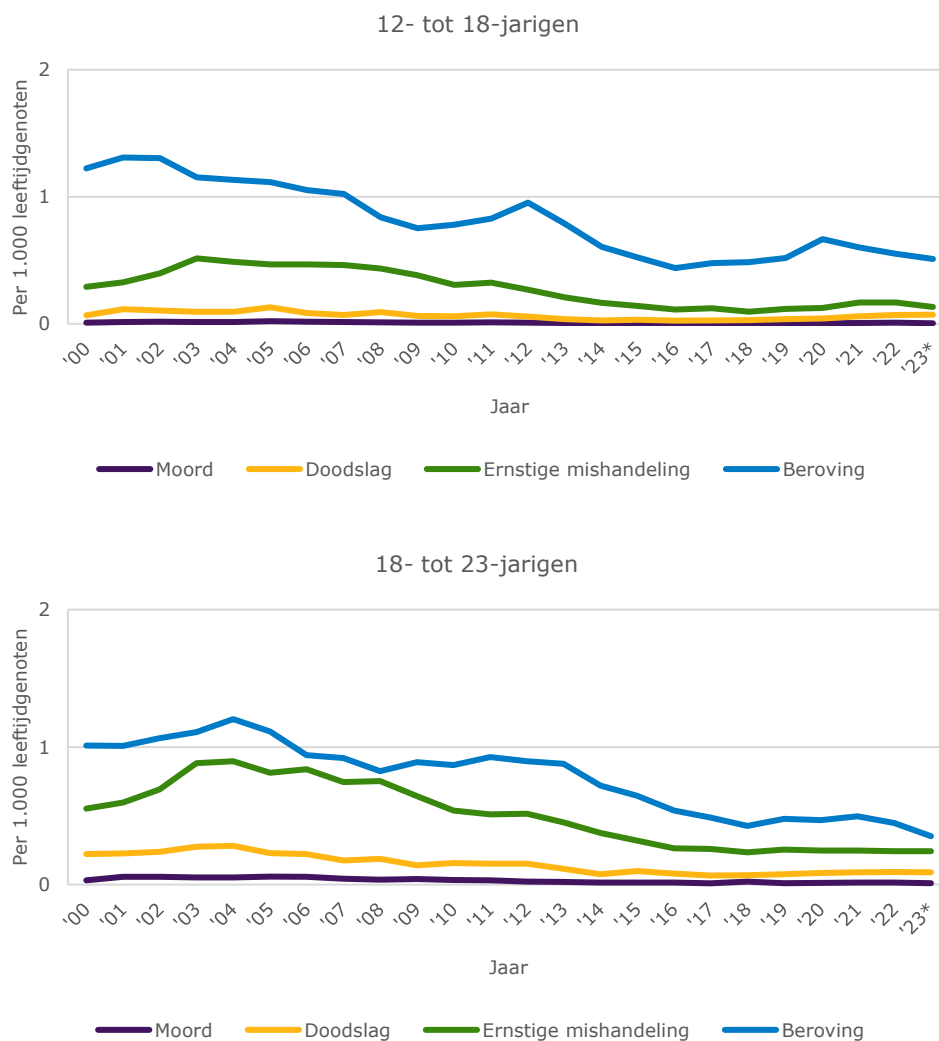
Het aantal jeugdigen dat schuldig is bevonden aan een geweldsmisdrijf per 1.000 leeftijdgenoten is op de lange termijn meer dan gehalveerd. In de jaren 2017-2021 is een lichte toename van het aantal strafrechtelijke daders van ernstig geweld (beroving, zware mishandeling, (poging tot) doodslag) die in de jaren erna lijkt te stabiliseren. Onder minderjarigen is de toename van strafrechtelijke daders van ernstig geweld na 2017 iets groter dan onder jongvolwassenen. Het merendeel van de zaken betreft een poging. Onder minderjarigen in 2021 blijkt vaker sprake van messengeweld bij (poging tot) doodslag dan in 2016.

- Ook het aandeel strafrechtelijke daders van een geweldsmisdrijf is op de lange termijn (2000-2023) ten opzichte van de piekjaren begin deze eeuw meer dan gehalveerd onder beide leeftijdsgroepen (figuur 3.2). Sinds 2018 stabiliseert het aandeel onder de minderjarigen. Het aantal strafrechtelijke daders van geweld

onder minderjarigen en jongvolwassenen neemt na 2021 verder af (zie bijlage 2 tabel B8).

- Opvallend is de ontwikkeling bij enkele ernstige misdrijven met grote impact in de jaren 2017-2023. Het aantal strafrechtelijke daders voor vermogen met geweld (beroving), zware mishandeling en (poging tot) doodslag onder minderjarigen is op de langere termijn gehalveerd, maar liet in de jaren 2017-2021 een toename zien (Tollenaar en van der Laan, 2023). Voorlopige cijfers over 2022 en 2023 wijzen erop dat de aantallen veroordelingen voor zware mishandeling en doodslag onder de jeugdigen nog wel iets toeneemt, maar beperkt. Het OM signaleert voor deze laatste twee jaren een daling in de instroom van jeugdige verdachten van een ernstig geweldsdelict (OM, 2023, 2024).
- De stijging van het aantal minderjarigen schuldig bevonden aan een ernstig geweldsdelict in de jaren 2018-2023 gaat niet gepaard met een toename in het opleggen van zwaardere sancties als een vrijheidsbenemende straf. Wel is er onder minderjarige strafrechtelijke daders een lichte toename van het aantal door de rechter opgelegde leerstraffen (onder de 12- tot 16-jarigen) en PIJ-maatregelen (onder de 16- tot 18-jarigen).
- De toename in het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van een ernstig geweldsmisdrijf in de jaren 2017-2021 lijkt zich vooral te concentreren in de G4-gemeenten (Beijers et al., 2023).
- Het merendeel van de zaken met ernstig geweld zoals zware mishandeling en doodslag (>80%) betreft een poging (Beijers et al., 2023, 2024).
- Beijers et al. (2024) vergeleken vonnissen van doodslagzaken met een jeugdige strafrechtelijke dader afgedaan in 2021 met vonnissen afgedaan in 2016. Daaruit blijkt in 2021 relatief iets vaker sprake van het gebruik van een steekwapen na een ruzie. Ook is in 2021 minder vaak sprake van medeplegen en vond het geweld minder vaak plaats op uitgaanslocaties. Verder lijkt vaker sprake van een conflict dat online is gestart en vervolgens offline uitmondt. Deze verschillen kunnen deels samenhangen met veranderende gelegenheidsstructuren tijdens de Coronajaren. Jongeren moesten als gevolg van de restricties vaker thuisblijven en konden minder vaak naar uitgaansgelegenheden. Ook vonden de onderzoekers dat het letsel in 2021 niet zwaarder was dan in 2016. Op basis daarvan concludeerden ze dat de ernst van het geweld in (pogingen tot) doodslag tussen beide jaren niet verschilde.
- Beijers et al. (2024) vinden geen verschil tussen 2016 en 2021 in de ernst van de verwondingen bij doodslagzaken.

Figuur 3.2 Jeugdige strafrechtelijke daders van (ernstig) geweld per 1.000 leeftijdgenoten in de jaren 2000-2023*

* 2023 voorlopige cijfers.

Bron: OBJD, WODC; voor cijfers zie bijlage 2 tabel B11

Kortom, in politie- en justitieregistraties worden geen aanwijzingen gevonden dat op landelijk niveau en over de langere termijn de jeugdcriminaliteit in Nederland ernstiger is geworden. Als ernst bepaald wordt in termen van geregistreeerde geweldscriminaliteit door jeugdigen is juist sprake van een forse afname in de afgelopen 2 decennia (ruim een halvering). Op de korte termijn en dan specifiek in de jaren 2019-2023 lijkt wel sprake van een gelijkblijvend niveau van jeugdigen verdachten van geweldsmisdrijven en een lichte toename van het aantal jeugdigen schuldig bevonden aan een ernstig geweldsdelict. Het aantal en percentage (gewelds)zaken waarbij ook een (steek)wapen is gebruikt, is in de jaren 2017-2022 hoger dan daarvoor, dit blijkt zowel uit registratie door de politie als een vergelijking van vonnissen van (poging tot) doodslag. Het aantal veroordelingen voor een ernstig geweldsdelict als zware mishandeling of doodslag onder de jeugdigen is laag, maar sinds 2017 wel toegenomen. In de laatste

twee jaren neemt het aantal veroordelingen van jeugdigen voor ernstig geweld als doodslag nog wel toe, maar beperkt en lijkt zich te stabiliseren. Bij deze zaken gaat het merendeels om een poging tot en niet om een voltooide zware mishandeling of doodslag. Verder is opvallend dat de toename van geregistreerde ernstige geweldscriminaliteit door jongeren tot aan 2021 zich vooral lijkt te concentreren in de grotere steden en niet een algemeen landelijk beeld betreft. Of met deze recente ontwikkelingen een einde is gekomen aan de jarenlange daling van ernstige geweldscriminaliteit moet blijken. Het OM signaleerde in haar jaarbericht dat de eerdere toename van ingestroomde zaken van jeugdige verdachten van ernstig geweld in ieder geval op landelijk niveau niet doorzet (OM, 2024: 16). Het is niet duidelijk hoe deze ontwikkelingen in ernstig geweld op meer regionaal niveau zijn, iets wat ook lastig is beschrijven vanwege kleine aantallen. Dit maakt dat we ook voorzichtig moeten zijn met uitsplitsingen naar leeftijd en dergelijke om overinterpretatie te voorkomen.

De achtergrond van deze recente ontwikkelingen is onduidelijk. Naar alle waarschijnlijkheid zal er niet één enkele verklaring zijn, maar spelen meerdere factoren een rol. Mogelijk is rondom de Coronarestricties in 2019-2021 sprake van een tijdelijke toename in die jaren bijvoorbeeld n.a.v. de verschillende rellen die toen plaatsvonden (Tollenaar & van der Laan, 2023). Ook is het mogelijk dat de aanpak van drugsgesrelateerde criminaliteit leidt tot een toename van afrekeningen binnen het drugscircuit of overnames van afzetmarkten van drugs waarbij jongeren worden ingezet om geweld te plegen. Een dergelijk fenomeen deed zich ook voor in de jaren tachtig in de VS tijdens de 'war on drugs' (zie bijv. Johnson, Golub & Dunlap, 2006). Het is ook denkbaar dat een toegenomen aandacht voor wapenbezit en drugsgesrelateerde criminaliteit onder jongeren en de opsporing ervan, veranderingen in de registraties (o.a. in 2019) of het anders (zwaarder) classificeren van feiten meespelen in deze ontwikkelingen (Egelkamp, 2002). In de politieregistratie BVH is de registratie van meerdere incidenten in een feit rond 2019 veranderd, van alle incidenten in één registratie naar per incident een registratie (Moolenaar et al., 2023: 78). Dit kan de plotselinge toename tussen 2018-2019 verklaren. Ook in het VK deed zich als gevolg van een registratiewijziging een dergelijke plotselinge toename in messengeweld onder jeugdigen voor (Bullock et al., 2023). Beijers et al. (2024) vinden bijvoorbeeld dat er in de OM richtlijnen voor zware mishandeling en poging tot doodslag veel overlap zit. Zij constateren dat de overeenkomsten in de richtlijnen tussen beide feiten ertoe kan leiden dat vergelijkbare gevallen van geweld zowel als poging tot doodslag als zware mishandeling kunnen worden gekwalificeerd (Beijers et al., 2024). Met andere woorden het is denkbaar dat er verschuivingen zijn over de tijd in de mate waarin delicten worden gekwalificeerd. Bijvoorbeeld feiten die eerder nog als zware mishandeling werden gekwalificeerd, worden recent als poging tot doodslag gezien (cf. Egelkamp, 2002).

3.3 Geografische concentratie van jeugdcriminaliteit?

In hoeverre is er dan sprake van een concentratie van jeugdcriminaliteit in specifieke geografische locaties zoals grote gemeenten of specifieke buurten in gemeenten? Afgaand op de media lijkt de jeugdcriminaliteit vooral in grote steden prominent

aanwezig en is daarbij sprake van 'verharding'.^{15, 16} Er zijn signalen dat met name in de grotere steden een toename is van jongeren betrokken bij messengeweld, drugsgerelateerde criminaliteit, explosies en andere vormen van geweld. Wat vinden we hierover in de recente literatuur en in recente cijfers van de MJC?

Onderzoek naar concentratie van jeugdcriminaliteit, zowel wat betreft de pleegplaats als woonplaats kent een lange traditie internationaal en nationaal, landelijk en lokaal. In de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw werd er bijvoorbeeld al op gewezen dat (jeugd)criminaliteit zich concentreert in specifieke buurten in Rotterdam (Rovers, 1997), of dat jeugdigen buurten met enige regelmaat onveilig maakten met geweld of intimidatie in de Amsterdamse wijken Overtoomse Veld / Osdorp en in Groningse Oosterparkbuurt (de Haan, van der Laan & Nijboer 2001). In de beginjaren van deze eeuw lijkt er minder onderzoek te zijn gedaan naar oververtegenwoordiging van jeugdige verdachten afkomstig uit specifieke buurten. Meer recent is het onderzoek naar lokale jeugdcriminaliteit en de buurten waarin jeugdige verdachten plegen en wonen weer in opkomst.¹⁷ Daaruit komt naar voren dat in de meeste onderzochte grotere gemeenten buurten of wijken zijn waar structureel sprake is van een oververtegenwoordiging van door de politie geregistreerde jeugdcriminaliteit, ongeacht of dit nu gemeenten in de Randstad betreft of gemeenten meer in de periferie van Nederland. Andersom lijkt ook dat in het merendeel van de buurten in Nederland weinig of geen sprake is van geregistreerde jeugdcriminaliteit. Zonder uitputtend te willen zijn, geven we enkele voorbeelden uit recent onderzoek naar jeugdcriminaliteit in specifieke gemeenten en buurten daarbinnen in Nederland.

De ervaren en geregistreerde jeugdcriminaliteit betreft allerlei vormen van criminaliteit, zoals drugscriminaliteit, wapenbezit en andere vormen van geweld in bijvoorbeeld de Amsterdamse wijk Osdorp Oost of de Amsterdamse Wildermanbuurt in de wijk Nieuw West (Ferwerda et al., 2021), gewelds- en drugscriminaliteit, zowel online als offline door jongeren in Almere in wijken als Stad West, Oost, Poort (Klein Haneveld et al., 2020), drugscriminaliteit door jongeren in niet nader omschreven wijken in Den Haag, Rijswijk en Delft en omgeving (van Wijk et al., 2021) of Gouda (Van Esseveldt et al., 2021) of messenbezit of gebruik door jongeren in achterstandswijken Charlois, Delfshaven of IJsselmonde in Rotterdam (Weerman et al., 2022; Roks en van den Broek, 2020). De geregistreerde jeugdcriminaliteit

¹⁵ Zie bijvoorbeeld de uitzending van de Balie over 'Hoe de Amsterdamse jeugdcriminaliteit verjongt en verhardt' ([de Balie, 13 september 2022](#)); AT5 (10 september 2022) Steeds jonger en steeds gewelddadiger. Hoe de Amsterdamse jeugdcriminaliteit verhardt; Jeugd en Veiligheid (5 april 2022) Veel Amsterdamse jongeren aangetrokken door misdaad. NRC (2 november 2022) Rotterdamse jongeren vaker gewelddadig; NOS (3 februari 2024) Haagse politie pakt jongens van 13 en 14 na vondst explosief. Niet alleen in de G4, maar ook in andere grootstedelijke gemeenten, bijv. NOS (22 juli 2023) Burgemeester Purmerend wil snel een messenverbod na reeds geweldsincidenten.

¹⁶ In de afgelopen jaren neemt ook de aandacht toe voor buurten waar jongeren in de drugscriminaliteit (dreigen) te belanden. Hierbij verplaatst de aandacht zich van feitelijk gedrag naar risico's en risicoprofielen. Zo werd in de media een alarmerend bericht gegeven dat afgaande op een opeenstapeling van risicokenmerken in heel veel wijken 1 op de 8 jongeren dreigt drugskrimineel te worden (RTL nieuws, 2021). De redactie analyseerde gegevens van Zicht op ondermijning en berekenden dat in 2021 in totaal 162.000 jongeren in Nederland tot deze risicogroep te behoren. Het gaat niet om feitelijk gedrag, maar om de opeenstapeling van geregistreerde risicofactoren (40 in totaal), zoals Halt-registratie op jonge leeftijd, vroeg voortijdig schoolverlaten, gezin in schuldsanering, familieleden met politiecontacten, wonen in achterstandswijk, criminaliteit in wijk. Bij geen van deze risicofactoren gaat het echter om causale risicofactoren, maar om factoren die samenhangen met geregistreerde criminaliteit (al dan niet als voorspeller). Gegeven de kans op fout positieve voorspellingen is voorzichtigheid geboden bij dit type schattingen en is het maar de vraag hoe valide de uitspraken zijn.

¹⁷ De meer recente studies naar jeugdcriminaliteit in specifieke buurten komen onder andere voort uit de behoefte van het JenV-beleidsprogramma Preventie met Gezag waarvoor men de doelgroep van dat beleid beter in beeld wil hebben. Het gaat dan specifiek om de set van 27 gemeenten met daarbinnen de focus op enkele vooraf benoemde buurten of wijken. Onderzoeken worden bijvoorbeeld aangevraagd vanuit een van de tien RIEC's of het LIEC. Hiermee is het actuele beeld over (jeugd)criminaliteit op buurtniveau ook beleidsgestuurd.

concentreert zich niet enkel tot de Randstad. Ook in gemeenten meer in de periferie van Nederland zijn er buurten waar relatief veel jeugdige verdachten van diverse vormen van criminaliteit wonen. Wolsink et al. (2021) signaleren in Zwolle een overmatige betrokkenheid van jeugdige verdachten uit de buurten Holtenbroek, Diezerpoort en Kamperpoort bij bijvoorbeeld verdenkingen voor drugs en wapens. In Almelo vonden Derksen et al. (2023) dat in wijken als bijvoorbeeld de Riet, de Wierdense driehoek en Ossenkoppelerhoek relatief veel jeugdige verdachten woonden van wapenbezit, drugshandel, uitbuiting, illegale handel, diefstal en online criminaliteit. In Arnhem zijn het bijvoorbeeld buurten als Geitenkamp, Malburgen of Presikhaaf waar relatief veel jeugdige verdachten van diverse vormen van criminaliteit worden geregistreerd (Ferwerda et al., 2022). En in Groningen betreft het bijvoorbeeld de buurt Paddepoel (Wolsink et al., 2023). De woonbuurten waarin relatief veel jeugdige verdachten wonen zijn vooral sociaaleconomisch zwakke buurten of wijken, gekenmerkt door sociale achterstand, intergenerationele armoede of drugsproblematiek zoals in Almelo (Derksen et al. 2022), Den Haag, Delft en Rijswijk (van Wijk et al., 2021), Arnhem (Ferwerda et al., 2022), Rotterdam (Weerman et al., 2022) of Amsterdam (Ferwerda et al., 2022).

Wat laten actuele MJC-gegevens zien over de geografische concentratie van jeugdcriminaliteit en kunnen we iets zeggen over ontwikkelingen daarin?

- Minderjarige en jongvolwassen verdachten zijn oververtegenwoordigd in de G4 en ook in de G25. Over de jaren heen verandert er weinig in deze oververtegenwoordiging. Net als landelijk, is in de jaren 2018-2021 het aantal minderjarige en jongvolwassen verdachten ook in deze gemeenten overwegend afgenomen waarbij in 2022 wel een lichte toename te zien is ten opzichte van 2021 (het laatste Coronajaar).
- In de grote steden met meer dan 100 duizend inwoners is een toename van enkele specifieke vormen van jeugdige strafrechtelijke daders van ernstig geweld, zoals zware mishandeling en (poging tot) doodslag in de jaren 2018-2021 groter dan in gemeenten met minder inwoners. Binnen de grote gemeenten is vooral een sterke toename in Rotterdam en Amsterdam (Beijers et al., 2023). Op landelijk niveau stabiliseert het aantal veroordelingen van jeugdigen wegens ernstige geweldscriminaliteit. Het is niet bekend hoe de recente ontwikkeling is in de grote gemeenten omdat het vaak om kleine aantallen gaat.
- Uitgesplitst naar de G25 is in de jaren 2017-2021 in het merendeel van de gemeenten sprake van een afname in het aandeel strafrechtelijke daders onder de minderjarigen en jongvolwassen inwoners. Wel verschilt de sterkte van de afname tussen deze gemeenten (Tollenaar & Van der Laan, 2023: 25-26).
- Uit onderzoek van Tollenaar et al. (2022) blijkt dat de door politie geregistreerde incidenten met een jeugdige verdachte zich concentreert in een beperkt aantal buurten. Bijna een kwart (24%) van alle incidenten met een jeugdige verdachte in 2019 werd in 1% van de buurten geregistreerd en bijna tweederde (64%) in 10%. De concentratie is sterker voor drugs- en wapen incidenten dan voor geweld en vermogensdelicten. De concentratie is stabiel over de tijd. Ofwel in dezelfde buurt altijd hetzelfde gedoe. Het zijn met name buurten met een uitgaans- of winkelfunctie waar incidenten van jeugdcriminaliteit zich concentreren. In de grote steden vaak in de binnenstad, bij uitgaansgebieden of winkelcentra.
- Ook is sprake van een concentratie van jeugdige verdachten in woonbuurten. Ruim 14% van de jeugdige verdachten woont in 1% van de buurten in Nederland en meer dan de helft van alle jeugdige verdachten woont in 10% van de buurten. Ook hierbij geldt dat de concentratie van woonbuurten van jeugdige verdachten stabiel is over de tijd (2014-2019). Het gaat hier vooral om buurten met relatief veel jonge

mannen, buurten met een lage SES en heterogene populatiesamenstelling (wat betreft herkomst).

- Opvallend is dat zelfrapportage van delinquent gedrag in 2023 een evenredige spreiding laat zien over gemeenten van verschillende stedelijkheidsgraad, ongeacht type delict en ook over de landsdelen evenredig is verdeeld. Ofwel zelfrapportage laat vooralsnog geen geografische variatie of concentratie van jeugddelinquentie zien.

Kortom, in het recente literatuur en de MJC-deelstudies wordt gevonden dat de door de politie geregistreerde jeugdcriminaliteit zich concentreert in specifieke buurten in Nederland en dat die concentratie consistent lijkt te zijn over de tijd. Ruim 14% van de jeugdige verdachten woont in 1% van de buurten in Nederland. Er is geen eenduidige verklaring voor de stabiliteit over de tijd van de concentratie van door politie geregistreerde jeugdcriminaliteit in specifieke buurten over de tijd in stedelijke gebieden. Op basis van zelfgerapporteerde jeugddelinquentie wordt een meer evenredige spreiding gevonden als wordt uitgesplitst naar stedelijkheidsgraad. Het is vooralsnog niet mogelijk om op basis van die bron op lagere geografische niveaus te kijken.

Eenzijds kunnen de bevindingen wijzen op een artefact van de gebruikte data, namelijk politiegegevens. Een gerichte inzet van politie in specifieke type delicten, specifieke buurten locaties (hotspots, hotplaces) of op specifieke groepen en individuen (hotgroups) vergroot de kans dat dezelfde feiten, buurten of individuen die daar wonen opnieuw in beeld komen. Ook wordt genoemd dat zogenoemde haaldelicten, d.w.z. feiten waar politie zelf op afgaat als drugsdelicten, vaker in dezelfde contexten worden aangetroffen (Bottoms, 2007). En uit recent onderzoek wordt duidelijk dat de politie zich meer is gaan focussen, gebruikmakend van risicoinschattingen waar incidenten plaatsvinden (Terpstra et al., 2022). Op die manier kan ook de pakkans worden verhoogd, wat de bedoeling is. Het is ook een selectieve inzet waardoor personen in die buurten waar de aandacht voor is een grote kans lopen om opnieuw in aanraking te komen met de politie terwijl personen in buurten waarop minder de focus ligt juist een kleinere kans hebben op politiecontacten. Dit strookt met zowel Amerikaans als Nederlands onderzoek naar de (onbedoelde) gevolgen van politiecontacten voor jongeren. Jongeren die al eens eerder met de politie in aanraking zijn geweest hebben een grotere kans om opnieuw in aanraking te komen met de politie ongeacht hun werkelijke delinquente gedrag (Cauffmann et al., 2023; Bezemer & Leerkes, 2021). Jongeren en hun families kunnen of zullen niet zo snel uit een buurt verhuizen waardoor de kans groot is dat bij gerichte politie-inzet in specifieke buurten, op specifieke groepen of individuen er over de tijd sprake is van blijvende concentratie van verdachten in die buurten.

Anderzijds zijn er verklaringen die voor de continue concentratie van jeugdcriminaliteit in buurten wijzen op structurele sociale en economische achterstandskenmerken van buurten of bewoners daarvan, of de interactie die zich daartussen voordoet. Er is wel discussie over de vraag of structurele kenmerken van buurten een effect hebben op criminaliteit van hun inwoners (zie Bottoms, 2007). Volgen enkelen is dat effect er niet en zijn het eerder individuele leefstijlkenmerken die delinquentie bepalen (Rovers, 1997). Anderen wijzen erop dat het sociale leven in specifieke buurten zodanig kan worden vormgegeven dat de criminele geneigdheid wordt versterkt. Eigen gedrag wordt door dat van buurtgenoten beïnvloed. Bijvoorbeeld als in een buurt delinquente vrienden wonen kan dat het risico op eigen delinquentie vanwege de interactie daarmee versterken. Ook is een gedachte dat individuele risicofactoren voor

delinquent gedrag mede vorm worden gegeven door dominante normen in een lokale gemeenschap. Zo kunnen normen in de buurt de opvoedstijl bepalen waarbij sommige opvoedstijlen weer de kans op delinquentie van kinderen vergroten. Daarnaast is een gedachte dat de (structurele) concentratie van sociale en economische achterstand effect kan hebben op jeugdcriminaliteit in buurten. Hoewel deze clustering van achterstand niet een oorzaak is van criminaliteit, kan het wel delinquenten aantrekken. Deze verklaring gaat waarschijnlijk meer op voor de VS dan voor Europese steden. Waarschijnlijk is er sprake van interactie tussen kenmerken uit een buurt en buurtbewoners en leefstijlriscico's op individueel niveau van die buurtbewoners waardoor in specifieke buurten delinquentie gedurende langere tijd kan clusteren (Wickström en Sampson, 2003 in Bottoms, 2007).

3.4 Toename cybercrime door jeugdigen?

Een mogelijke verklaring voor de landelijke daling in de traditionele (jeugd)criminaliteit is dat daders de delicten online zijn gaan plegen (Canapelle & Aebi, 2017; Tcherni et al., 2016). Er zou een verschuiving zijn naar de digitale wereld en jongeren zouden steeds vaker delicten online plegen. Deze verklaring heeft in de media duidelijk post gevat.¹⁸ Ook professionals zijn van mening dat steeds meer jongeren online delicten plegen (Zeijlmans & Van der Laan, 2023). De vraag is dan ook of er sprake is van een toename van cybercrime door jeugdigen en wat weten we daarover?

Op basis van de literatuur is weinig bekend over het aantal jongeren in Nederland dat verdacht of schuldig bevonden is aan cyber- of gedigitaliseerde criminaliteit¹⁹ en ontwikkelingen die zich daarin voordoen. De trendinformatie die er is, berust merendeels op zelfrapportagegegevens uit eerdere afnames van de Monitor Zelfgerapporteerde jeugddelinquentie. Daaruit bleek dat het percentage jongeren dat aangaf in het voorafgaande jaar een cyber- of gedigitaliseerd delict te hebben gepleegd onder minderjarigen en jongvolwassenen substantieel is, maar ook tussen 2015 en 2020 is afgenomen (Van der Laan, Beerhuizen & Boot, 2021).

Uit recent Nederlands onderzoek onder scholieren op het middelbaar onderwijs en mbo waar ICT-onderwijs wordt aangeboden, een hoog risicogroep aldus de onderzoekers, blijkt dat een aanzienlijk deel van de jongeren rapporteerde dat ze in de voorafgaande drie maanden online delicten pleegden (van der Toolen, Weulen Kranenbarg & Weerman, 2020). Het betrof zowel cyber- als gedigitaliseerde delicten. Ruim de helft van de jongeren rapporteerde daderschap van cyberdelicten en een kwart daderschap van gedigitaliseerde delicten (Weulen Kranenbarg, van der Toolen en Weerman, 2022).

¹⁸ Zie bijvoorbeeld NOS (14 december 2022) Jongeren vaker betrokken bij fraude en cybercrime; Jeugd en Veiligheid (27 januari 2022) Ruim helft ICT-studenten pleegt wel eens online delict; Jeugd en Veiligheid (10 januari 2022) Online shaming komt op kwart van basisscholen voor; NOS (5 april 2023) Minderjarige jongen aangehouden vanwege dreigmail school Zaandam; NOS (1 december 2023) 19-jarige opgepakt voor verkopen honderden valse identiteitsbewijzen.

¹⁹ Bij cybercriminaliteit gaat het om delicten waarbij ICT zowel middel als doel is, denk aan ransomware- of DDoS-feiten. Gedigitaliseerde delicten zijn feiten waarbij ICT als middel wordt ingezet om een traditioneel feit te plegen, denk aan online bedreigen of online fraude. Gegeven de verwevenheid van de digitale en fysieke leefwereld is er discussie over of dit onderscheid nog wel actueel is. De digitale wereld is immers een nieuwe gelegenheidscontext geworden voor jongeren, naast de fysieke leefomgeving. Sommigen spreken dan ook wel over hybridisering van criminaliteit (Roks et al., 2020). Het voert te ver om hierop nader in te gaan.

Recente landelijke cijfers en ontwikkelingen in door politie geregistreerde cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit door jeugdigen zijn er niet.²⁰ In de MJC 2015 werd geconstateerd dat landelijke registraties weinig informatie bieden over jeugdige verdachten van cyber- of gedigitaliseerde criminaliteit. Sindsdien zijn er enkele studies verricht waarin op basis van machinelearningtechnieken informatie over jeugdige verdachten van cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit uit de registratiesystemen van de politie is gehaald (Tollenaar et al., 2019; Hesseling, Hartevelde en Bloem, 2021; Ruiter et al., 2024). Uit die studies blijkt dat slechts een klein aandeel van de registraties gaat over cyber- of gedigitaliseerde criminaliteit (minder dan 1%) en dat in een nog kleiner deel een verdachte in beeld komt (minder dan 0,1%). Ofwel er is sprake van een laag ophelderingspercentage, van een zeer beperkte instroom van verdachten (Ruiter et al., 2024) en van een nog beperkter aantal jeugdigen die schuldig worden gevonden voor het plegen van een cyber- of gedigitaliseerd delict.

Wat kunnen we op basis van de huidige MJC gegevens constateren over de mate waarin jeugdigen zijn betrokken bij cyber- of gedigitaliseerde criminaliteit?

- Uit de landelijke MZJ onder jongeren blijkt dat 7% van de minderjarigen en 5,1% van de jongvolwassenen aangeeft in de voorafgaande 12 maanden een *cyberdelict* te hebben gepleegd. Het percentage minderjarigen en jongvolwassenen dat een gedigitaliseerd delict meldt is respectievelijk 3,2% en 2,8%. Daarmee ligt het niveau van zelfgerapporteerde online delicten rond dat van traditionele vermogensdelicten en vandalisme en kan worden gerekend tot de veelvoorkomende zelfgerapporteerde delicten door jeugdigen
- Ook in deze MJC constateren we dat er op landelijk niveau geen schattingen mogelijk zijn van het jeugdige verdachten van cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit.
- Het aantal jeugdigen schuldig wordt bevonden voor het plegen van een cyberdelict is heel laag. Vanaf 2016 neemt het absolute aantal strafrechtelijke daders van een cyberdelict onder jeugdigen toe, maar blijft in absolute aantallen klein. In 2021 waren er 20 minderjarigen en 70 jongvolwassenen schuldig bevonden aan het plegen van een cyberdelict. Dat is ongeveer 0,1 per 1.000 leeftijdgenoten (of 0,01%).²¹
- Het aantal strafrechtelijke daders van gedigitaliseerde criminaliteit onder jeugdigen ligt nog lager. Dat komt mogelijk doordat gedigitaliseerde criminaliteit vaak onder traditionele criminaliteit kan worden geregistreerd en daardoor niet meetbaar is op basis van registerdata.²²

Kortom, hoewel volgens de literatuur en recente zelfrapportage relatief veel jongeren zeggen betrokken te zijn bij het plegen van criminaliteit in de digitale wereld, is op basis van landelijke geregistreerde gegevens weinig te zeggen over de ontwikkelingen in cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit door jeugdigen over de tijd. De aantallen jeugdigen die schuldig worden gevonden aan het plegen van dit type misdrijf zijn klein, hoewel ze over de tijd wel toenemen.

²⁰ Een uitzondering betreft computervredebreuk waarvan het aantal geregistreerde misdrijven in de jaren 2010-2023 met een factor 10 is toegenomen (CBS Statline, 2024a) terwijl het aantal andere geregistreerde delicten is gedaald. Het is niet bekend bij welke delicten een jeugdige verdacht is betrokken.

²¹ Uit recent onderzoek van Ruiter et al. (2023) worden naar schatting 165 verdachten gevonden in BOSZ. Het is niet duidelijk hoe de gegevens uit die bron zich verhouden tot de hier gebruikte BVH en OBJD gegevens. De overeenkomst is dat het in alle bronnen om zeer beperkte aantallen gaat.

²² Wel op basis van vonnissen (Zeijlmans & Van der Laan, 2021).

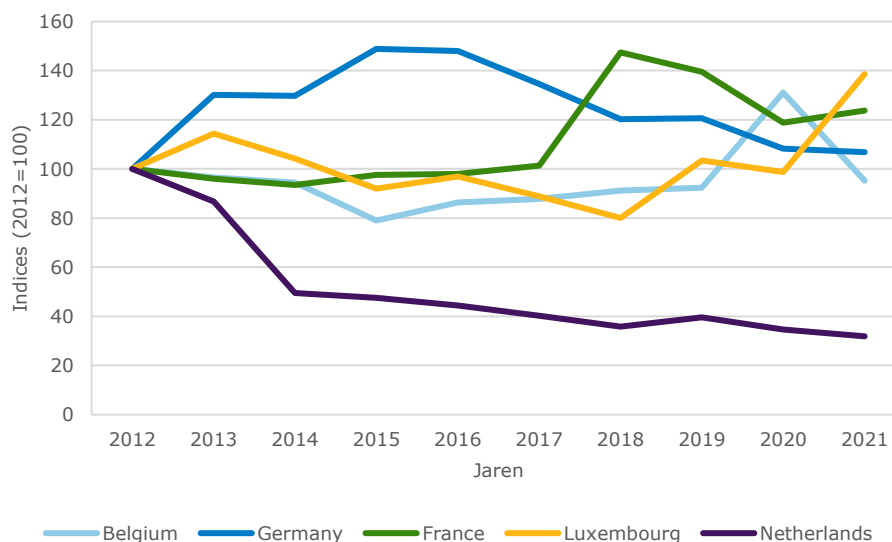
3.5 Nederland in internationaal perspectief

Hoe verhoudt de ontwikkeling in de geregistreerde jeugdcriminaliteit in Nederland na 2010 zich tot die in de omringende landen? Voorop staat dat statistieken over (jeugd)criminaliteit van landen zich moeilijk met elkaar laten vergelijken, zeker wat betreft de niveaus van jeugdcriminaliteit. Dit komt onder meer vanwege verschillen in leeftijdsgrenzen waarvoor het (jeugd)strafrecht geldt, de wijze van opsporing en vervolging, het strafstelsel, en de verschillende manieren van registreren. Desondanks lijkt het nog wel mogelijk om trends tussen landen met elkaar te vergelijken (Campistol & Aebi, 2017). De vergelijking tussen landen beperken we tot enkele nabije Europese landen te weten Duitsland, België, Frankrijk, Luxemburg en het Verenigd Koninkrijk. Daarbij kijken we alleen naar de trends in het aantal minderjarige verdachten van een misdrijf, rekening houdend met hun aantal in de populatie omdat er over de tijd geen gegevens beschikbaar bekend zijn op basis van andere bronnen.

De ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit in verschillende Europese landen laten een divers beeld zien. Over de langere termijn lijkt het aandeel verdachten onder minderjarigen in de periode na 2010 op een lager niveau te liggen dan in de jaren ervoor (bron). In de periode vanaf 2010 zijn er verschillen in trends. In sommige landen daalt de geregistreerde jeugdcriminaliteit in de jaren erna verder, in andere landen is sprake van een gelijkblijvende trend en in weer andere landen is sprake van een toename in het aandeel verdachten onder de minderjarigen.

In de onderstaande figuur worden ontwikkelingen in het aantal minderjarigen gearresteerd voor een delict per 1.000 leeftijdgenoten gegeven in indices. De cijfers zijn afkomstig van Eurostat. In Nederland neemt de jaren 2012-2018 overwegend af en stabiliseert in de jaren erna. Een dergelijke trend wordt in andere landen over deze periode niet of nauwelijks gesignaleerd. Het patroon is in de andere landen wat grilliger. In België en Luxemburg schommelt in de jaren 2012-2017 het aantal verdachten per 1.000 leeftijdgenoten rond hetzelfde niveau om vervolgens toe te nemen. In Frankrijk is het aandeel stabiel tot 2017, neemt dan fors toe in 2018 om daarna weer af te nemen. In Duitsland neemt het aandeel tussen 2012-2015 nog toe en daalt vervolgens naar het niveau van 2012.

Figuur 3.2 Ontwikkelingen in het aantal minderjarige verdachten per 1.000 leeftijdgenoten in verschillende Europese landen, in indices (2012=100)

Noot: voor cijfers zie bijlage 2 tabel B15.

Bron: Eurostat, bewerking WODC

De cijfers van Eurostat bieden niet de mogelijkheid voor uitsplitsingen naar type delict. Uit recente literatuur blijkt dat de ontwikkelingen in geregistreerde jeugdcriminaliteit variëren als wordt onderscheiden naar type delict. Een waarneming is dat hoewel geweld door jeugdigen over de langere termijn is gedaald, in meerdere landen in recente jaren waarover de gegevens gaan, sprake lijkt te zijn van een lichte relatieve toename van betrokkenheid van jongeren bij geweld en in enkele juist sprake van een daling. In sommige gevallen is er in absolute aantallen sprake van een lichte toename, of van een minder sterke afname van geweld dan die van andere delicten. Let wel het gaat daarbij om door politie of justitie geregistreerde gegevens.

Baier (2020) beschrijft de ontwikkeling in jeugdcriminaliteit (verdachten en veroordeelde 14- tot 18-jarigen) in Duitssprekende landen (Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk) 2009-2018. Na een afname in de periode 2009-2014/15 is in aantal jeugdige verdachten/strafrechtelijke daders vervolgens sprake van een stabilisering (Duitsland / Zwitserland) of lichte stijging (Oostenrijk) voor geweld, vandalisme en diefstal. Desondanks blijven de aantallen nog ver beneden die in het jaar 2009. Het Deutsches Jugendinstitut (2021) signaleert zowel onder jeugdigen 14-18 als jongvolwassenen 18-21 jaar over de periode 2000-2020 vanaf 2007/08 een sterke daling in het aantal verdachten van geweld per leeftijdsgroep tot aan 2015, dan neemt het aantal tot aan 2019 toe, en in 2020 weer af. De aantallen zijn in 2020 ongeveer de helft van die in de piekjaren.

Voor België bieden cijfers van het aantal minderjarigen ingeschreven bij de Vlaamse jeugdparketten inzicht in variatie naar type misdrijf (BSA OM, 2023). Het algemene beeld van het aantal minderjarigen ingeschreven vanwege een MOF zaak (misdrijf omschreven feit) is vergelijkbaar met de ontwikkelingen in het aantal jeugdige verdachten in België. In de jaren 2013-2018 is sprake van een stabiel gelijkblijvende

trend. Die neemt daarna iets toe om vervolgens weer iets te dalen tot ongeveer rond het niveau van 2013. Uitgesplitst naar type misdrijven zijn er verschillende trends. Vermogensmisdrijven laten een afname zien in de jaren 2013-2022, opvallend is de lichte toename in de laatste 2 jaren (ten tijde van de Coronamaatregelen). Uitzonderingen zijn geweld en drugszaken. Het aantal zaken met een geweldsdelict is toegenomen in de jaren 2013-2022 waarbij met name in de Coronajaren een duidelijke toename is te zien (BSA OM, 2023: 5). Het aantal drugszaken is min of meer stabiel met toename in laatste jaren.

Eurostat registreert geen gegevens over Engeland. Wel zijn gegevens van The Home Office (Youth Justice Board, 2022) beschikbaar. Het aantal 10-17-jarigen dat gearresteerd is voor een misdrijf is in 2010-2021 in Engeland tot een kwart afgenomen. Daarbij is vooral een sterke daling in het aantal first offenders (in 2021 minder dan een derde van het niveau in 2011). Het absolute aantal verdeningen van diefstal is het sterkst afgenomen, van geweld het minst sterk. Van het totaal aantal misdrijven waarvan minderjarigen zijn verdacht en veroordeeld is geweld procentueel daarom wel toegenomen, evenals seksuele delicten, beroving en drugs (Youth Justice Board, 2022: 21). Wat betreft de jongvolwassenen is weinig bekend over het aantal verdachten omdat die leeftijdsgroep niet wordt onderscheiden van volwassenen in het algemeen. Wel is het aantal jongvolwassenen dat wegens een misdrijf voor de rechter verschijnt in de jaren 2007-2019 fors gedaald tot minder dan een kwart (Hughes & Hartman, 2022). De afname betreft alle type misdrijven. Er zijn in Engeland recent zorgen over enkele vormen van geweldscriminaliteit met name het gebruik van (steek)wapens. Misdrijven waarbij een steekwapen werd gebruikt laat in de jaren 2011-2021 eerst een daling, dan een stijging en op laatst weer een afname zien (Youth Justice Board, 2022: 23). Ook onder jongvolwassenen veroordeeld voor een delict is het percentage misdrijven met een wapen en drugs misdrijven toegenomen (Hughes & Hartman, 2022).

Kortom, uit deze beknopte internationale vergelijking komt naar voren dat de geregistreerde jeugdcriminaliteit in enkele Nederland omringende landen in de periode na 2010 lager ligt dan daarvoor, maar dat de ontwikkelingen in de jaren 2010-2021 variëren. Nederland onderscheidt zich hierin door de min of meer continue daling van verdachten onder minderjarigen. De algemene daling in geregistreerde jeugdcriminaliteit sluit ook aan bij een bredere trend van afname in risicogedrag onder jongeren. Niet alleen criminaliteit gepleegd door jeugdigen is in de afgelopen decennia afgenomen. In meerdere internationale studies wordt in de jaren 2000-2020 een daling gesignaleerd in verschillende andere vormen van risicogedrag, zoals alcoholgebruik, sigaretten en cannabis roken, risicovol rijgedrag en dergelijke (Ball et al., 2023; Twenge, 2017). Anders gesteld, jongeren van de iGen generatie (geboren in de periode 1995-2012) vertonen minder risicovol gedrag dan jongeren uit de generaties daarvoor (Twenge, 2017). Een mogelijk opvallende signalering uit de beschrijving van de literatuur is ook dat betrokkenheid van jongeren bij geweldscriminaliteit in de verschillende landen in de laatste jaren relatief gezien toeneemt. Of daarin sprake is van een werkelijke toename of toegenomen 'gevoeligheid' voor en opsporing van allerlei vormen van geweldscriminaliteit is een vraag voor vervolgonderzoek.

4 Slot

In deze syntheses studie van de Monitor Jeugdcriminaliteit is beschreven hoe de jeugdcriminaliteit in Nederland zich ontwikkelde in de jaren 2000 tot en met 2023 waarbij de nadruk lag op ontwikkelingen in de vijf meest recente jaren. Het gaat hierbij om jongeren in de leeftijd 12 tot 23 jaar, waarbij minderjarigen en jongvolwassenen worden onderscheiden. Het onderzoek is niet alleen beperkt tot algemene ontwikkelingen, er is ook uitgesplitst naar verschillende achtergrondkenmerken, type delicten, buurten en regio's en afdoeningen. Er is nader ingegaan op actuele signaleringen over mogelijke verjonging of verharding van de jeugdcriminaliteit, concentratie van jeugdcriminaliteit in specifieke buurten en jeugdcriminaliteit in de digitale wereld. In dit slothoofdstuk maken we de balans op.

4.1 Discussie

De door de politie en justitie geregistreerde jeugdcriminaliteit in Nederland laat over de langere termijn sinds de piekjaren begin deze eeuw tot aan 2023 een forse daling zien, meer dan een halvering in de aantallen verdachten en strafrechtelijke daders. Dit is een algemene ontwikkeling die ook bij de volwassenen terug is te zien. Wel is de daling onder jeugdigen in deze periode sterker dan bij volwassenen.

Op de kortere termijn, over de jaren 2018-2023, is de daling afgevlakt en stabiliseren de aantallen jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten. Hierin is jaarlijks enige variatie waarbij lichte toe- en afnames elkaar jaarlijks afwisselen. Hoewel deze algemene ontwikkelingen ook worden gevonden onder verschillende bevolkingsgroepen, type delicten en in verschillende regio's, is er wel variatie.

Enkele recente ontwikkelingen bij (ernstige) geweldsgerelateerde delicten vallen op, niet zozeer vanwege de omvang want het gaat zowel absoluut als per 1.000 leeftijdgenoten om kleine aantallen, maar vooral omdat het impactvolle feiten zijn. Er is sprake van een plotselinge (lichte) toename van jeugdige verdachten van (vuur)wapengebruik onder jeugdigen. Sinds 2019 liggen de aantallen jeugdige verdachten daarvan (iets) hoger dan in de jaren ervoor. Hoewel een werkelijke toename niet is uit te sluiten, kan een deel van deze toename mogelijk ook verklaard worden door veranderingen in registratie en beleidsaandacht. Verder signaleren we na 2017 een toename in jeugdige strafrechtelijke daders van enkele ernstige geweldsdelicten als zware mishandeling en doodslag, waarbij het bij dit laatste merendeels om pogingen gaat. Die toename is onder minderjarigen sterker dan onder jongvolwassenen. In de laatste twee jaren (2022 en 2023) is deze toename afgevlakt en lijkt de instroom van jeugdige verdachten van dit type ernstige delicten af te nemen (OM, 2023; OM, 2024). Omdat het hierbij gaat om complexe zaken, vaak met een langere doorlooptijd, is het mogelijk dat wat betreft veroordelingen in deze laatste jaren er nog een na-ijleffect is van in eerdere jaren gepleegde feiten.

Verjonging in de jeugdcriminaliteit?

Uit de literatuur komt een wisselend beeld naar voren over mogelijke verjonging van jongeren die delicten plegen. Dit is afhankelijk van de gebruikte bron van informatie. Onderzoek gebaseerd op beelden van professionals wijst erop dat volgens hen

jeugdige verdachten steeds jonger worden. Dit beeld wordt niet bevestigd in studies op basis van kwantitatieve registratiegegevens. Die studies lijken zelfs te wijzen op een wat ouder wordende groep verdachten en strafrechtelijke daders. Meer in het algemeen zijn er ook geen aanwijzingen dat jongeren op steeds jongere leeftijd externaliserend gedrag vertonen. Oftewel de literatuur biedt geen ondersteuning voor een verjonging onder verdachten of daders van een delict.

Ook de cijfers in de recente MJC-onderzoeken wijzen er niet op dat jeugdige verdachten of strafrechtelijke daders in het algemeen jonger zijn geworden. Dit betreft in ieder geval jeugdige verdachten in het algemeen of minderjarigen die voor eerst zijn verdacht (first offenders), Haltjongeren of jeugdige strafrechtelijke daders in het algemeen. Er zijn aanwijzingen dat de jeugdigen in JJI's gemiddeld iets ouder zijn geworden, in ieder geval in de periode tot en met 2017.

Hoe kan het beeld van professionals dat er recent sprake is van verjonging dan worden geduid? Enkele relevante opmerkingen vooraf zijn dat a) cijfers altijd achterlopen op waarnemingen van professionals, maar daarentegen ook het lange termijn perspectief laten zien en b) professionals vooral ook in zogenoemde hotspots zitten en vanuit dat perspectief waarnemen. Op korte termijn blijft het aandeel verdachten onder de jongste leeftijdsgroep (per 1.000 12-16-jarigen) min of meer gelijk, terwijl dit aandeel onder de oudere jeugdigen (per 1.000 16 of ouder) nog verder afneemt. Dit betekent ook dat onder de totale populatie jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders procentueel een toename is van verdachten in de leeftijd 12 tot 16. Het is begrijpelijk dat professionals in de praktijk met name dit korte termijn perspectief signaleren. De informatie is ook relevant omdat het een 'early warning' kan zijn dat er iets is.

De bevindingen op landelijk niveau sluiten uiteraard niet uit dat onder specifieke groepen, bij specifieke typen delicten of in geografische gebieden (specifieke buurten) in Nederland andere ontwikkelingen zichtbaar zijn. Om daar beter zicht op te krijgen, is verdiepend onderzoek nodig specifiek naar ontwikkelingen over de tijd in veranderingen in de leeftijd van jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders bij specifieke typen delicten, bevolkingsgroepen, of meer op wijk of buurtniveau.

Jeugdcriminaliteit steeds ernstiger?

Is de jeugdcriminaliteit in de meest recente jaren ernstiger geworden? Het beeld over toegenomen ernst van de jeugdcriminaliteit op basis van verschillende bronnen in de literatuur is diffuus. Media en professionals spreken over toegenomen 'verharding' (hoewel de invulling van dat begrip wat onduidelijk is). Recente literatuur en cijfers spreken dit tegen als het gaat om de langere termijn en over de jeugdcriminaliteit in het algemeen. In het verleden waren er immers ook geluiden over toegenomen 'verharding' van de jeugdcriminaliteit. Wel zijn er meer op de kortere termijn, namelijk tussen 2017 en 2022, signalen dat onder specifieke groepen of in specifieke gebieden wel een mogelijke stabilisering of lichte toename van ernstige geweldscriminaliteit onder jongeren kan zijn.

In de politie- en justitieregistraties die in deze MJC-cyclus zijn gebruikt worden geen aanwijzingen gevonden dat op landelijk niveau en over de langere termijn de jeugdcriminaliteit in Nederland ernstiger is geworden. Als ernst bepaald wordt in termen van geregistreerde geweldscriminaliteit door jeugdigen is juist sprake van een forse afname in de afgelopen 2 decennia (ruim een halvering). Op de korte termijn en dan specifiek in de jaren 2019-2023 lijkt wel sprake van een gelijkblijvend niveau van

jongvolwassen verdachten van geweldsmisdrijven en een toename van het aantal minderjarigen schuldig bevonden aan het plegen van een ernstig geweldsdelict. Of daarmee de ernst ervan ook is toegenomen is onduidelijk. Deze ontwikkeling lijkt namelijk niet gepaard te gaan met een toename van het aantal zwaardere vrijheidsbenemende straffen onder minderjarigen.

Het aantal en percentage (gewelds)zaken met een jeugdige waarbij ook een (steek)wapen is gebruikt, is na 2018 toegenomen. Dit blijkt uit de registraties van de politie en uit een vergelijking van vonnissen van (poging tot) doodslag. Ook is het aantal jeugdigen met een veroordeling voor een ernstig geweldsdelict als zware mishandeling of (poging tot) doodslag sinds 2017 toegenomen. Bij deze zaken gaat het merendeels om een poging en niet om een voltooide zware mishandeling of doodslag. Opvallend is dat de toename van door justitie geregistreerde ernstige geweldscriminaliteit door jongeren tot aan 2021 zich vooral lijkt te concentreren in de grotere steden en niet een algemeen landelijk beeld betreft. Of met deze recente toename gevolgd door een stabilisering een einde is gekomen aan de jarenlange daling van ernstige geweldscriminaliteit moet blijken. Het OM signaleerde in haar jaarbericht dat de eerdere toename van ingestroomde zaken van jeugdige verdachten van ernstig geweld in ieder geval op landelijk niveau niet doorzet. Het is niet duidelijk hoe deze ontwikkelingen in ernstig geweld op meer regionaal niveau zijn, iets wat ook lastig is te beschrijven vanwege kleine aantallen.

De achtergrond van deze recente ontwikkelingen is onduidelijk. Naar alle waarschijnlijkheid is er niet een enkele verklaring, maar spelen meerdere factoren een rol. Mogelijk was rondom de Coronarestricties in 2019-2021 sprake van een tijdelijke toename bijvoorbeeld n.a.v. de verschillende rellen die toen plaatsvonden. Ook is het mogelijk dat de aanpak van drugsgerelateerde criminaliteit leidt tot een toename van afrekeningen binnen het drugscircuit of overnames van afzetmarkten van drugs waarbij jongeren worden ingezet om geweld te plegen (zoals in de VS in de jaren tachtig / negentig tijdens de 'war on drugs', Johnson et al., 2006). Het is ook denkbaar dat een toegenomen aandacht voor wapenbezit en drugsgerelateerde criminaliteit onder jongeren en de opsporing ervan, veranderingen in de registraties (o.a. in 2019 in de politieregistraties) of het anders (zwaarder) classificeren van feiten hebben bijgedragen aan deze ontwikkelingen (zie ook Beijers et al., 2024; Egelkamp, 2002).

Concentratie van jeugdcriminaliteit?

In hoeverre is er dan sprake van een concentratie van jeugdcriminaliteit in specifieke geografische locaties zoals grote gemeenten of specifieke buurten in gemeenten? Meer recent is het onderzoek naar buurtcriminaliteit en betrokkenheid van jongeren weer in opkomst, mede ook gestuurd vanuit een toegenomen aandacht van (lokaal) beleid naar jeugdcriminaliteit in specifieke gemeenten en buurten. In dat onderzoek wordt gevonden dat de door politie geregistreeerde jeugdcriminaliteit zich concentreert in specifieke buurten in Nederland en dat die concentratie consistent lijkt te zijn over de tijd. De bevindingen worden daarin tevens bevestigd door in het veiligheidsdomein werkzame professionals.

Ook uit recente MJC-deelstudies hiernaar blijkt sprake van dergelijke concentratie, ook over de langere termijn. Ruim 14% van de jeugdige verdachten woont in 1% van de buurten in Nederland en meer dan de helft van alle jeugdige verdachten woont in 10% van de buurten. De concentratie van pleegbuurten en van woonbuurten van jeugdige verdachten is stabiel over de tijd (2014-2019). Het gaat hier vooral om buurten waarin relatief veel jonge mannen wonen, buurten met huishoudens een lage

sociaaleconomische situatie (o.a. laag inkomen) en buurten met een heterogene populatiesamenstelling (wat betreft herkomst). Opvallend is dat zelfrapportage van delinquent gedrag in 2023 een evenredige spreiding laat zien over gemeenten van verschillende stedelijkheidsgraad, ongeacht type delict en ook over de landsdelen evenredig is verdeeld. Ofwel zelfrapportage laat vooralsnog geen geografische variatie of concentratie van jeugddelinquentie zien. Het is relevant te weten of op basis van zelfrapportage ook verschillen zijn tussen wijken of buurten, maar dat vraagt om een grotere onderzoeksgroep dan nu beschikbaar is.

Er is in de literatuur geen eenduidige verklaring voor de consistentie over de tijd van de concentratie van geregistreerde jeugdcriminaliteit in specifieke buurten in stedelijke gebieden. Enerzijds zijn er verklaringen die voor de continue concentratie van jeugdcriminaliteit in buurten wijzen op structurele sociale en economische achterstandskenmerken van buurten of bewoners daarvan, of de interactie die zich daartussen voordoet (Bottoms, 2007; Rovers, 1997). Een dergelijke structurele achterstand kan jaren blijven bestaan in specifieke buurten of wijken. Er is wel discussie over de vraag of structurele kenmerken van buurten een effect hebben op criminaliteit van hun inwoners of dat het vooral gaat over het individuele gedrag van de jongeren zelf.

Anderzijds kunnen de bevindingen wijzen op een artefact van de gebruikte data, namelijk politiegegevens. Een gerichte inzet van politie in specifieke type delicten, specifieke buurten locaties (hotspots, hotplaces) of op specifieke groepen en personen (hotgroups) vergroot de kans dat dezelfde feiten, buurten of personen die daar wonen opnieuw in beeld komen. Ook wordt genoemd dat zogenoemde haaldelicten, dat wil zeggen feiten waar politie zelf op afgaat zoals drugsdelicten, vaker in dezelfde contexten worden aangetroffen. Beleidsprioriteiten zijn daarbij in belangrijke mate bepalend welke type delicten vaker worden gesignaleerd. Met gebiedsgebonden beleidsprogramma's als het Breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit (BOTOC; Minister van Justitie en Veiligheid, 2019) en Preventie met Gezag (PmG; Minister van Justitie en Veiligheid 2022) is in de afgelopen jaren ook meer aandacht gekomen voor drugs en drugsgerelateerde criminaliteit specifiek in een select aantal gemeenten. Verder is de politie is zich na de vorming van de Nationale Politie meer gaan focussen, gebruikmakend van risicoinschattingen waar incidenten plaatsvinden (Terpstra et al., 2019). De gedachte hierbij is dat deze manier van werken de pakkans vergroot. Het betekent echter ook een selectieve inzet, waardoor personen in die buurten waar de aandacht voor is een grotere kans lopen om opnieuw in aanraking te komen met de politie dan personen in buurten waarop minder de focus ligt. Uit ander onderzoek blijkt ook dat jongeren die al eens met de politie in aanraking zijn geweest een grotere kans hebben op nieuwe politiecontacten, ongeacht het niveau van hun delinquente gedrag (Bezemer & Leerkes, 2021; Cauffman et al., 2023). Jongeren en hun families kunnen of zullen niet zo snel uit een buurt verhuizen waardoor de kans groot is dat bij gerichte politie-inzet in specifieke buurten, op specifieke groepen of personen er over de tijd sprake is van blijvende concentratie in die buurten.

En jeugdcriminaliteit in de digitale wereld?

Een mogelijke verklaring voor de landelijke daling in de traditionele jeugdcriminaliteit is dat jeugdige daders de delicten online zijn gaan plegen. De digitale wereld is niet meer weg te denken en jongeren besteden steeds meer vrije tijd online, naast de tijdbesteding in de fysieke actuele wereld (hybridisering; Roks et al., 2020). Er zou een verschuiving zijn van jeugdcriminaliteit naar de digitale wereld. Op basis van de literatuur is weinig bekend over het aantal jongeren in Nederland dat verdachte is of

schuldig bevonden is aan het plegen van cyber- of gedigitaliseerde criminaliteit. Als jongeren zelf worden gevraagd blijkt een aanzienlijk deel van hen wel betrokken te zijn bij het plegen van online delicten.

Deze verschillen blijken ook uit de recente MJC-studies. Relatief veel jongeren rapporteren in 2023 dat ze wel eens een delict in de digitale wereld hebben gepleegd (cyber- of gedigitaliseerd delict). Het percentage jongeren dat een cyber- of gedigitaliseerd delict rapporteert is ongeveer even hoog als het percentage dat een traditioneel delict rapporteert (geweld, vermogen of vandalisme) en kan daarmee gerekend worden tot *veelvoorkomende* zelfgerapporteerde jeugddelinquentie. De digitale wereld is voor jongeren een extra gelegenheidscontext (net als een buurt) waarin zowel sociaal als antisociaal gedrag plaatsvindt.

Op basis van landelijke door de politie geregistreerde gegevens kunnen we echter weinig zeggen over de ontwikkelingen in cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit door jeugdigen over de tijd. De aantallen strafrechtelijke daders van dit type misdrijf onder de jeugdigen zijn ook zeer laag, hoewel die over de tijd wel iets toenemen.

Kortom, zelfrapportage biedt enig inzicht in betrokkenheid van jeugdigen bij online delinquentie, die informatie is (nog steeds) zeer beperkt als alleen naar landelijke politie- en justitieregistraties wordt gekeken. Om hier meer zicht op te krijgen of houden, is het wenselijk nader verdiepend onderzoek te doen zodat meer inzicht in ontwikkelingen op basis van deze bronnen duidelijk wordt (bijvoorbeeld een vervolgonderzoek op de analyses van Hesseling et al., 2021 of van Zeijlmans & Van der Laan, 2021).

Nederland in internationaal perspectief

Uit een beknopte internationale vergelijking komt naar voren dat de geregistreerde jeugdcriminaliteit in enkele Nederland omringende landen in de periode na 2010 lager ligt dan daarvoor, maar dat de ontwikkelingen in de jaren 2010-2021 variëren. Nederland onderscheidt zich hierin door de min of meer continue daling van verdachten onder minderjarigen.

4.2 Tot slot

In verschillende MJC-deelstudies zijn in de afgelopen jaren de ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in Nederland beschreven en indien mogelijk geduid. Daarbij is gebruikgemaakt van meerdere bronnen. Voordat we een conclusie trekken, eerst daarover nog enkele opmerkingen.

Een relevante bevinding is dat waar politieregistraties grote (over de tijd consistente) verschillen tonen in prevalenties van criminaliteit tussen groepen (bijvoorbeeld tussen jongens en meisjes, tussen verschillende migrantengroepen, tussen jongeren uit verschillende niveaus van SES) of regio's in Nederland, deze verschillen niet of minder duidelijk blijken uit zelfrapportage. De variatie tussen de bronnen wijst in eerste instantie op verschillen in ernst en in de populaties die met de bronnen in beeld zijn. Bij zelfrapportage gaat het hoofdzakelijk om lichte feiten en een algemene populatie van jongeren, terwijl politie- en justitieregistraties gaan over meer ernstige delicten en jongeren in (hoog) risicogroepen. Aan de andere kant blijkt ook uit eerder onderzoek dat er een grotere mate van selectiviteit is in de verdenkingskans van specifieke groepen (Bezemer & Leerkes, 2021). Jongeren uit specifieke herkomstgroepen hebben

een grotere kans om met de politie in aanraking te komen dan andere groepen (Bezemer en Leerkes, 2021) en voor jongens lijkt iets soortgelijks te gelden in vergelijking met meisjes (Beerthuizen et al., 2023; Steffensmeier et al., 2023). Jongeren die eerder met de politie in aanraking zijn geweest, hebben een grotere kans opnieuw met de politie te maken te krijgen ongeacht hun zelfgerapporteerde delinquentie (Cauffman et al., 2023). In de huidige zelfrapportage vinden we ook nauwelijks verschillen tussen jongeren uit verschillende SES, jongeren uit gemeenten met verschillend stedelijkheidsniveau of landsdeel in tegenstelling tot wat blijkt uit politie en justitieregistraties. Een aanbeveling is dan ook om nader onderzoek te doen naar de achtergronden van deze verschillen tussen de bronnen en of die consistent zijn over de tijd. *Kennis over de aanpak van jeugdcriminaliteit die gebaseerd is op één enkele type bron vergroot immers de kans tot ongelijkheid in de aanpak.* Het betekent aan de ene kant dat bepaalde delicten, groepen of personen worden gemist in de gegevens, en aan de andere kant een overmatige aandacht voor specifieke delicten, personen of groepen.

Voor evidence based beleid in de aanpak van jeugdcriminaliteit is het relevant om informatie te hebben op basis van meerdere onafhankelijke bronnen. Politie- en justitieregistraties zijn bruikbare bronnen om ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit te beschrijven. Het zijn echter primair bedrijfsprocessensystemen die afhankelijk zijn van ingezet beleid, focus, registratiewijzigingen en dergelijke. Een gerichte inzet of focus kan heel legitiem en wenselijk zijn. Echter, het zorgt er ook voor dat de informatie uit deze bronnen selectief is. Dit uit zich bijvoorbeeld alleen al in dat jaarlijks ongeveer driekwart van de ondervonden delicten niet wordt opgehelderd (Schirm & Kessels, 2023). Dit percentage is redelijk constant over de tijd wat bij een afnemende criminaliteit ook impliceert dat er in absolute aantallen steeds minder wordt opgehelderd. Beleid dat enkel op dergelijke bronnen is gebaseerd, is per definitie selectief en leidt tot ongelijke verdelingen van aandacht voor sommige type delicten, jongeren, bevolkingsgroepen of buurten. Het is daarom belangrijk dat de kennis over en aandacht voor jeugdcriminaliteit niet alleen structureel gebaseerd is op politie- en/of justitieregistraties, maar dat ook gebruik wordt gemaakt van meerdere bronnen die bij voorkeur ook onafhankelijk zijn van het gevoerde beleid. Hiervan is zelfrapportage van delinquent gedrag door jongere een belangrijke en valide methode. Ook kan meer kwalitatieve narratieve informatie van jongeren zelf een waardevolle bijdrage leveren waarmee hun stem over de complexiteit van criminaliteit in de werkelijkheid ook wordt gehoord. Daarnaast zijn de kennis van professionals (als een 'early warning') en de kwalitatieve gegevens in politie- en justitiedossiers (o.a. vonnissen) ook een relevante aanvullende bron van informatie. Die boodschap moet dan wel geverifieerd worden aan andere data zodat het niet een 'early misleading' wordt. De boodschap van triangulatie van data is niet nieuw, maar gegeven het feit dat hiervoor nog geen lange termijn structurele (financiële) voorziening voor is, blijft het belangrijk dit te blijven benoemen. De aanbeveling is dan ook dat blijvend voorzien wordt in kennis over (ontwikkelingen in) de jeugdcriminaliteit gebaseerd op meerdere van elkaar onafhankelijke bronnen.

De resultaten uit de MJC 2022-2024 leiden daarnaast ook tot nieuwe vragen over ontwikkelingen in de (geregistreerde) jeugdcriminaliteit, waaronder meer inzicht krijgen in:

- Ontwikkeling over de tijd in specifieke fenomenen van jeugddelinquentie (bijv. cybercrime), onder specifieke groepen (bijv. meisjes), of in specifieke wijken of buurten op basis van meerdere bronnen en hoe die ontwikkelingen te duiden zijn.

- Veranderingen in de leeftijd van jeugdige (zelfgerapporteerde) daders en verdachten over de tijd bij verschillende type delicten, onder verschillende groepen, of in verschillende buurten en hoe die ontwikkelingen te duiden zijn.
- Of recente ontwikkeling in geweld onder jongeren zich beperken tot specifieke gebieden, wat de mogelijke achtergronden daarvan zijn en wat de rol is van toegenomen (beleids)aandacht of veranderingen in registratie of kwalificatie.
- Om ontwikkelingen beter te kunnen duiden is het belangrijk de mogelijke achtergronden van de (recente) ontwikkelingen in de (geregistreerde) jeugdcriminaliteit te bestuderen, waarbij niet alleen wordt gekeken naar veranderingen in de leefwereld van jongeren zelf (denk aan veranderingen in risico- en beschermende factoren over de tijd) maar ook naar veranderingen in de aanpak van jeugdcriminaliteit (bijvoorbeeld t.a.v. de typen jeugdcriminaliteit, doelgroepen, gebiedsgerichte of persoonsgerichte aanpak, preventie of repressie).

Concluderend, de geregisteerde jeugdcriminaliteit in het algemeen is in Nederland over de langere termijn fors is afgenomen in de afgelopen twee decennia. Ten opzichte van de piekjaren in 2006-2008 is in 2023 sprake van meer dan een halvering in de aantallen jeugdige verdachten of strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten. In de meest recente vijf jaren is de daling afgevlakt, is zelfs overwegend sprake van een stabilisering in de aantallen met hier en daar zelfs een lichte toename (figuur S1). De door jongeren zelfgerapporteerde jeugddelinquentie is in 2023 ongeveer een factor tien hoger dan de aantallen door politie geregistreerde verdachten. In de Nederland omringende landen is sprake van een afname in de geregisteerde jeugdcriminaliteit in de afgelopen twee decennia. Er is wel variatie in de jaarlijkse ontwikkelingen. Zo wisselen in de jaren 2018 tot en met 2023 jaarlijks lichte toe- en afnames in de aantallen jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders elkaar af. Ook is er variatie in de (recente) ontwikkelingen als wordt uitgesplitst naar achtergrondkenmerken van de jeugdigen, type delict, regio of type afdoening. Op basis van de algemene landelijke ontwikkelingen vinden we geen aanknopingspunten van verjonging van jeugdige verdachten of daders. Er is in de jaren 2018 tot en met 2023 wel sprake van een (lichte) toename van ernstige geweldsdelicten welke in de meest recente jaren afvlakt. Daarnaast is een over de tijd constante concentratie van door politie geregistreerde jeugdcriminaliteit in een beperkt aantal buurten in Nederland. Verder is het zicht op door politie en justitie geregistreerde cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit onder jongeren beperkt terwijl het gerekend kan worden tot een door jongeren veelvoorkomende zelfgerapporteerde delicten.

Summary

Trends in juvenile crime in the Netherlands 2000 up until 2023

Syntheses of results from the Juvenile Crime Monitor

What are the trends in juvenile crime in the Netherlands from 2000 to 2023? What is the national trend, what differences are there when we look at various (population) groups, types of offenses or settlements? Are juvenile suspects becoming younger, is the juvenile crime becoming more serious? Is youth crime concentrated in specific regions, districts or neighborhoods? To what extent are Dutch juveniles involved in cybercrime? What are the longer-term trends and what are the sort term trends (last five years)? An answer to these and other questions is sought in this study of the Juvenile Crime Monitor 2022-2024. Juvenile crime concerns 12 up until 23 year olds, within which we distinguish between minors and young adults.

Data from multiple sources were used. The indicators of juvenile crime concern the numbers of juvenile suspects and juvenile criminal offenders. This last group concerns young people who have been found guilty by the Public Prosecution Service or the judge because they have committed a crime. A significant proportion of crimes committed (estimated at approximately three-quarters of crimes encountered by suspects) and those suspected thereof do not come to the attention of the police. Therefore, self-reported delinquency from a large representative research group of 10 to 23-year-olds, the Youth Delinquency Survey (YDS), is used. Due to a change in method (the CAPI/CASI mode is changed into a CAWI only mode), we only use the year 2023. Only from 2025 will it be possible to study trends again. The trends in this report therefore concern those in registered juvenile crime. In addition, a literature study was conducted on (trends in) youth crime. Contemporary studies that relate to Dutch young people in general and studies that focus on specific groups, types of crimes, municipalities or neighborhoods were selected. Images of professionals working in the security chain and from the media have also been included in the description of the current state of youth crime in the Netherlands.

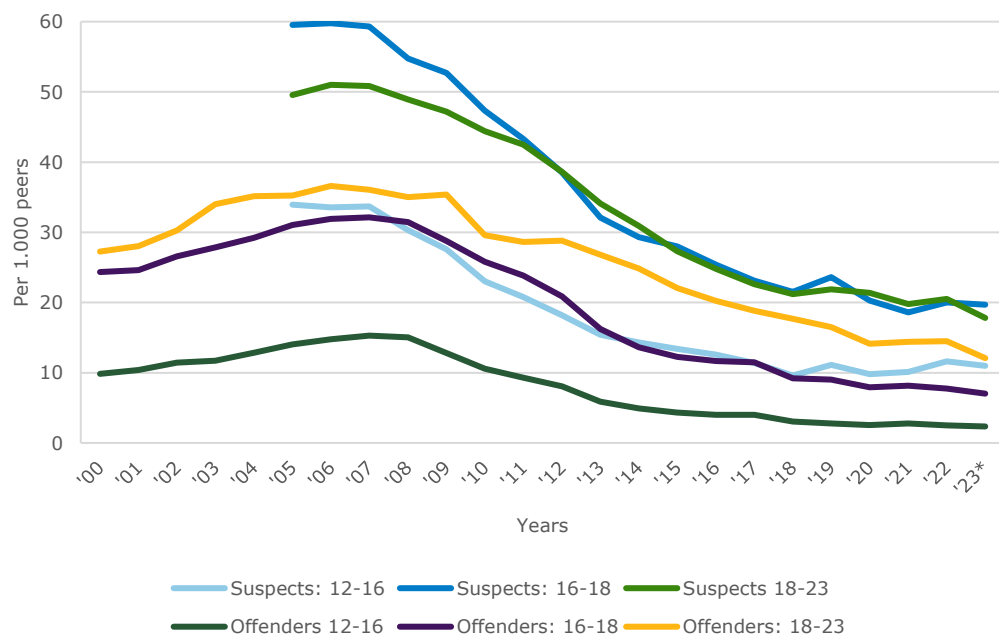
We first describe the overarching conclusion.

The overall conclusion

The overarching answer is that registered youth crime in general in the Netherlands has declined sharply in the longer term over the past two decades. Compared to the peak years in 2006-2008, the numbers of juvenile suspects or criminal offenders per 1,000 peers is more than halved in 2023. In the most recent five years, the decline has leveled off and the numbers have stabilized (figure S1). Self-reported delinquency by young people in 2023 is approximately ten times higher than the numbers of suspects registered by the police. In the countries surrounding the Netherlands, there has been a decrease in registered juvenile crime over the past two decades.

There is variation in the annual trends. For example, from 2018 to 2023, there were slight increases and decreases in the numbers of juvenile suspects and criminal offenders each year. There is also variation in the (recent) trends broken down by background characteristics of the young people, type of crime, region or type of settlement. Based on general national trends, we find no indications of younger suspects or offenders over time. There has been a (slight) increase in serious violent crimes from 2018 to 2023, which has leveled off in the most recent years. In addition, there is a constant concentration of juvenile crime registered by the police in a limited number of neighbourhoods in the Netherlands. Furthermore, insight into cyber and digitised crime among young people registered by the police and the judiciary at the national level is limited, while this is a common self-reported offense among juveniles.

Figure Summary 1 Developments in juvenile suspects and criminal offenders per 1,000 peers 2000-2023, by age group

The view of professionals that suspects or offenders are getting younger is not reflected in the general trends. This does not rule out the possibility that this may occur for specific offenses or at a local level.

The picture from professionals that people involved in juvenile crime are getting younger is not reflected as a general trend. This does not rule out that different trends occur for specific types of crimes, among specific groups or in specific regions or neighbourhoods.

Serious juvenile crime has dropped over a longer period of time, the increase in recent years is clearly leveling off.

Serious juvenile crime, measured in terms of the numbers of young people involved in (serious) violent crime, is decreasing in the long term compared to the peak years at the beginning of this century. In the short term, from 2017/2018 onwards, there has

been an increase in the number of young people involved in some forms of serious violence, with a slightly stronger increase among minors than among young adults. These are mainly small numbers (absolutely and per 1,000 peers), but they are impactful facts. The numbers of juvenile suspects of a crime involving (stabbing) weapons have been (slightly) higher since 2019 than in the five previous years. The numbers of juveniles convicted of some serious violent crimes such as serious assault or (attempted) manslaughter have increased between 2017 and 2023. Because the number of criminal perpetrators of violence among young people is generally decreasing, the percentage of offenders of serious violent offenses is increasing within the category of violence. This largely concerns an attempt in which a (stabbing) weapon was recorded more often in 2021 than in 2016. It is not clear whether this trend will continue. The Public Prosecution Service reports some decrease in the inflow for the years 2022-2023 compared to the previous years. The background to these trends is also unknown. There may be a real trend, lag effects after the release of restrictions during the COVID-19 period or the short term trend may be due to a longer lead time before this type of complex cases are sentenced (or a combination). Changes in registration, more stringent labeling of crimes by the Public Prosecutor, or increased attention for this type of offenses may also play a role in the explanation.

Youth crime registered by the police is concentrated in a limited number of neighborhoods and that concentration is stable over time. Self-report shows less clear differences between municipalities of different sizes.

Juvenile crime registered by the police is concentrated in specific neighbourhoods in the Netherlands. This concentration is stable over time, both in terms of crimes committed and suspects. In other words, over time, relatively most crimes committed by juveniles are registered in the same neighborhoods and most juvenile suspects live in the same neighborhoods. This mainly concerns neighborhoods with relatively many young men, neighborhoods with households characterized by a low socio-economic situation (SES) and a heterogeneous population composition in terms of migration background. These are often neighborhoods in larger municipalities, but certainly not always: smaller municipalities also have neighborhoods with a relatively high concentration of juvenile crime registered by the police. It is striking that self-report of delinquent behavior in 2023 shows less or no variety across parts of the Netherlands and across municipalities of different degrees of urbanisation, regardless of the type of crime. In other words, self-reported delinquency shows little or no geographical variation or concentration of juvenile delinquency.

There is no clear explanation in the literature for the consistency of the concentration of police-recorded juvenile crime in specific neighborhoods over time in urban areas. On the one hand, there are explanations for the continuous concentration of juvenile crime in neighborhoods that point to structural social and economic disadvantaged characteristics of neighborhoods or their residents, and the interaction between them. Such structural disadvantages can persist for years. On the other hand, the findings may point to an artifact of the data used, namely police data. Targeting by the police on specific types of crimes (violence, weapons, drugs), specific neighbourhoods or locations (hotspots, hot places) or on specific groups and individuals (hot groups) increases the chance that the same facts, neighbourhoods or people living there will occur again.

At a national level, there is still little insight into trends in juvenile suspects and criminal perpetrators of cybercrime, while self-reported cyber and digitalized delinquency can be counted among the most common self-reported offenses.

A possible explanation for the (national) decline in youth crime is that young people are committing crimes online. Between 3-7% of young people say they committed an online offense (cyber or digitalised offense) in 2023. The percentages are around those of traditional forms of self-reported delinquency such as violence, property or destruction. This means that cyber and digitalised delinquency can be counted among the common self-reported offenses. On the national level there are no numbers in trends in juveniles suspected of a cybercrime. The number of juveniles convicted of a cyber offense is low (less than 100 in 2022), but appears to be increasing slightly over time. Self-report offers some insight into the involvement of young people in online delinquency, while that information is (still) very limited if at the national level only police and judicial records are used.

Some noticeable results

We briefly mention several other noticeable results.

- In the long term (2000-2023), there is a decrease in the numbers of suspects and criminal offenders among young people, which levels off in the short term (2018-2023), with small increases or decreases alternating.
- Broken down by demographic characteristics, type of crime, region or settlement, predominantly similar developments to the general ones were found. But there are exceptions.
- For most types of offenses among juveniles there has been a decrease in the long term, but not for all types in the short term.
- There are geographical differences in developments in the proportion of juvenile suspects, with the recent increase in serious violence in the G4 being particularly striking.
- The percentage of young people who report one (or more) offense(s) in 2023 over the past year is more than a factor of ten higher than the proportion of suspects or criminal offenders in that year.
- The difference between various groups (e.g. gender, migration background, household income) based on self-reported delinquency in 2023 is much smaller than what appears from the suspect registration.
- Self-reported delinquency in 2023 shows hardly any differences between residential municipalities of different urbanization levels, while this is apparent from registrations of residential and foster locations of juvenile suspects.
- Approximately one percent of young people (12 to 22 years old) reported in 2023 that they have been involved in multiple types of (serious) offenses, such that they can be classified as part of the group of 'serious delinquents'. About nineteen percent of young people are classified as 'mild delinquents'. Almost eighty percent of juveniles did not report any offense in the last twelve months.

Literatuur

- Aarten, P. G. M., & Liem, M. C. A. (2023). Unravelling the Homicide Drop: Disaggregating a 25-year Homicide trend in the Netherlands. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 29, 1-26. <https://doi.org/10.1007/s10610-021-09489-0>.
- Aebi, M. (2009). *Self-reported delinquency surveys in Europe*. Assessing Deviance, Crime and Prevention in Europe. Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS).
- Baier, D. (2020). Entwicklung der Jugendkriminalität im deutschsprachigen Raum. *Forens Psychiatr Psychol Kriminologisch*, 14, 141-148. <https://doi.org/10.1007/s11757-020-00588-y>.
- Bakker, B. F. M., van Rooijen, J., & van Tor, L. (2014). The System of social statistical datasets of Statistics Netherlands: An integral approach to the production of register-based social statistics. *Statistical Journal of the IAOS*, 30, 411-424.
- Ball, J., Grucza, R., Livingston, M., ter Bogt, T., Currie, C., & De Looze, M. (2023). The great decline in adolescent risk behaviours: Unitary trend, separate trends, or cascade? . *Social Science & Medicine*, 317, <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2022.115616>.
- Beerthuizen, M. G. C. J., Zeijlmans, K., Stoeldraaijers, C., Slotboom, A., & Van der Laan, A. M. (2023). *Meisjescriminaliteit. Een onderzoek naar de kenmerken en risicofactoren van delinquente meisjes en jonge vrouwen in algemene, politie- en justitiële populaties*. WODC.
- Beijers, J., Tollenaar, N., & Van der Laan, A. M. (2023). *Ontwikkelingen in ernstig geweld door jeugdigen in de periode 2010 tot en met 2021*. WODC.
- Beijers, J., Prop, L. C. J., & Van der Laan, A. M. (2024). *Jeugdige veroordeelden voor (poging) doodslag: kenmerken van strafzaken uit 2016 en 2021 vergeleken*. WODC.
- Bervoets, E. (2012). *Vlindermessen en djonko's*. Boom Lemma.
- Bezemer, W., & Leerkes, A. (2021). *Oververtegenwoordiging verder ontcijferd. Een kwantitatief onderzoek naar sociale verschillen in verdenkingskans en zelfgerapporteerd crimineel gedrag onder jongeren in Nederland*. Politie en Wetenschap / Erasmus universiteit.
- Boschman, S. E., Piersma, T. W., Weijters, G., Tollenaar, N., & Teerlink, M. (2022). *Verskil in recidivetrends onder jeugdigen*. WODC.
- Boer, M., van Dorsselaer, S., de Looze, M., De Roos, S., Brons, H., van den Eijnden, R., . . . Stevens, G. W. J. M. (2022). *HBSC 2021. Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland. Jong in de 21ste eeuw. 20 jaar HBSC-onderzoek*. Universiteit Utrecht.
- Borodovsky, J. T., Krueger, R. F., Agrawal, A., & Grucza, R. (2019). A Decline in propensity toward risk behaviors among U.S. adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 65, 745-751.
- Bottoms, A. E. (2007). Place, space, crime, and disorder. In M. Maguire, R. Morgan, & R. Reiner (Eds.), *The Oxford handbook of Criminology* (pp. 528-574). University press.
- Van den Broek, J. (2023). Jongeren in zware en georganiseerde criminaliteit: signalen en de rol van het voortgezet onderwijs. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 22(4), 1-18.
- BSA OM. (2023). *Jaarstatistiek 2022 van de jeugdparketten: belangrijkste cijfers, vaststellingen en evolutie*. Openbaar Ministerie. Bureau Statistische Analyse. Steundienst van het Openbaar Ministerie.

- Bullock, K., Agar, I., Ashby, M., Brennan, I., Hales, G., Sidebottom, A., & Tilley, N. (2023). Police practitioner views on the challenges of analysing and responding to knife crime. *Crime Science*, 12(2). <https://doi.org/10.1186/s40163-022-00180-1>.
- Campistol, C., & Aebi, M. (2017). Are juvenile criminal justice statistics comparable across countries? A study of the data available in 45 European nations. *European Journal of Criminal Policy Research*, <https://doi.org/10.1007/s10610-017-9345-2>.
- Caneppele, S., & Aebi, M. F. (2017). Crime Drop or Police Recording Flop? On the Relationship between the Decrease of Offline Crime and the Increase of Online and Hybrid Crimes. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, <https://doi.org/10.1093/police/pax055>.
- Cauffman, E., Gillespie, M. L., Beardslee, J., Davis, F., Hernandez, M., & Williams, T. (2023). Adolescent Contact, Lasting Impact? Lessons Learned From Two Longitudinal Studies Spanning 20 Years of Developmental Science Research With Justice-System-Involved Youths. *Psychological Science in the Public Interest*, 24(3), 133-161. <https://doi.org/10.1177/15291006231205173>.
- CBS (19 februari 2020). *Jonge first offenders. Minderjarigen en jongvolwassenen die voor het eerst door de Politie geregistreerd zijn als verdachte van een misdrijf*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2020/08/jonge-first-offenders-2010-2019>. Geraadpleegd op 1 maart 2024.
- CBS Statline (2 maart 2023). *Verdachten; delictgroep*. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/81947NED/table?dl=9F2C3>. Geraadpleegd op 1 maart 2024.
- CBS Statline (12 maart 2024a). *Verdachten; leeftijd*. <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/85658NED/table?dl=A20B4>. Geraadpleegd op 30 maart 2024.
- CBS Statline (12 maart 2024b). *Verdachten; geslacht*. <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/85658NED/table?dl=A20B1>. Geraadpleegd op 30 maart 2024.
- Christiaens, J. (1999). *De geboorte van de jeugddelinquent*. VBpress.
- Creemers, M., Derksen, E., Mikolajewski, N., Roels, J., & Wingen, M. (2024). *Monitor Zelfgerapporteerde Jeugddelinquentie 2023. Onderzoeksdocumentatie en kwaliteitsanalyse*. CBS (interne documentatie).
- De Haan, W. J. M., Van der Laan, A. M., & Nijboer, J. A. (2001). *Escalatie-risico's bij openbare ordeverstoringen. Een onderzoek naar de relatie tussen de politie en jongeren in de Oosterparkbuurt in Groningen en Overtoomseveld in Amsterdam na ongeregelde heden in 1997-1998*. Groningen: Vakgroep Strafrecht en Criminologie.
- Derksen, E., Snijders, D., Van Essenveldt, J., & Ferwerda, H. (2023). *Van kwetsbaar naar crimineel. Een onderzoek naar de omvang en aard van jeugdcriminaliteit in Almelo*. Beke.
- Egelkamp, M. (2002). *Inflation von gewalt? Strafrechtliche und kriminologische Analysen von Qualifikationsentscheidungen in den Niederlanden und Deutschland*. University of Groningen.
- Van Esseveldt, J., Van Wijk, A., de Boer, H., & Bervoets, E. (2021). *Van de grammen en de kilo's. Een onderzoek naar de aanbodkant van de drugsmarkt in Gouda*. Bureau Beke & Bureau Bervoets.
- Ferwerda, H., Brouwer, N., Hölzken, I., & Kroese, L. (2021). *Misdaadcarrières voorkomen en doorbreken. Van analyse van het netwerk naar aanpak*. Beke.
- Ferwerda, H., Wolsink, J., Brouwer, N., & Van Essenveldt, J. (2022). *Misdadige invloed. De invloed van criminele netwerken op jongeren in drie Arnhemse wijken*. Beke.
- De Haan, W. J. M., Van der Laan, A. M., & Nijboer, J. A. (2001). *Escalatie-risico's bij openbare ordeverstoringen. Een onderzoek naar de relatie tussen de politie en*

- jongeren in de Oosterparkbuurt in Groningen en Overtoomseveld in Amsterdam na ongeregelde heden in 1997-1998.* Groningen: Vakgroep Strafrecht en Criminologie.
- Hesseling, R., Hartevelt, A., & Bloem, B. (2021). Jeugdige verdachten van cybercriminaliteit. In A. M. Van der Laan, M. G. C. J. Beerthuizen, & N. Boot (Eds.), *Monitor Jeugdcriminaliteit 2020. Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in de eerste twee decennia van deze eeuw.* WODC/CBS.
- Hughes, N., & Hartman, T. (2022). *Young adults in court: shrinking numbers and increasing disparities.* The University of Sheffield.
- De Jong, J. D. (2022). *Jongerenwerk voor de '2%'. Over 'wat werkt' en 'wie werkt' in jongerenwerk om recidive te voorkomen en sociale problematiek te verminderen.* Leiden: Lectoraat Aanpak Jeugdcriminaliteit.
- Kessels, R. (2023). *Monitor jeugdcriminaliteit 2023. Jeugdige verdachten van misdrijven: ontwikkelingen tot 2023.* CBS / WODC.
- Klein Haneveld, L., & Van Wijk, A. (2020). *Ontwikkeling jeugdcriminaliteit en -overlast en evaluatie JIT aanpak in Almere.* Beke.
- Kuppens, J., De Boer, H., & Ferwerda, H. (2021). *Misdrijven in kinderschoenen. Een onderzoek naar de aanpak van 12- en 13-jarige misdrijfverdachten binnen en buiten het strafrecht.* Beke/WODC.
- Van der Laan, A. M., Beerthuizen, M. G. C. J., & Boot, N. (2021). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2020. Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in de eerste twee decennia van deze eeuw.* WODC/CBS.
- Van der Laan, A. M., & Beerthuizen, M. G. C. J. (2021). Zelfgerapporteerd ouderschap 2005-2020. In A. M. Van der Laan, M. G. C. J. Beerthuizen, & N. Boot (Eds.), *Monitor Jeugdcriminaliteit 2020. Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 2000-2020.* WODC/CBS.
- Van der Laan, A. M., & Blom, M. (2006). *Jeugddelinquentie: Risico's en bescherming.* Boom Juridische Uitgevers.
- Van der Laan, A. M., Rokven, J., Weijters, G., & Beerthuizen, M. G. C. J. (2021). The Drop in Juvenile Delinquency in The Netherlands: Changes in Exposure to Risk and Protection. *Justice Quarterly*, 38(3), 433-453. <https://doi.org/10.1080/07418825.2019.1656762> .
- Loeber, R., Hove, M., Slot, N. W., & Van der Laan, P. H. (2015). *Jonge criminele die volwassen worden. Wat beïnvloedt hun gedrag en wat is de rol van justitie?* SWP.
- Matthews, B., & Minton, J. (2018). Rethinking one of criminology's 'brute facts': The age-crime curve and the crime drop in Scotland. *European Journal of Criminology*, 15(3), 296-320. <https://doi.org/10.1177/1477370817731706> .
- Middelkoop, D., Rezvani, M., Hoffman, M., & ter Linden, M. (2023). *Drugscriminaliteit richting 2035: Strategische verkenning naar trends, ontwikkelingen en handelingsperspectief.* Gemeente Amsterdam <https://www.amsterdam.nl/dealingwithdrugs/>, geraadpleegd 2 maart 2024.
- Minister van Justitie en Veiligheid (2019). TK brief Contouren breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Ministerie van Justitie en Veiligheid.
- Minister van Justitie en Veiligheid, & Minister van Rechtsbescherming (2022). Brede preventieaanpak (georganiseerde en ondermijnende) jeugdcriminaliteit. Ministerie van Justitie en Veiligheid.
- Moolenaar, D. E. G., Choenni, R., & Van den Braak, S. W. (2023). *Criminaliteit en Rechtshandhaving 2022.* WODC.
- OM. (2023). *Openbaar Ministerie Jaarbericht 2022.* OM.
- OM. (2024). *Openbaar Ministerie Jaarbericht 2023.* OM.
- Spapens, T. (2020). Plattelandscriminologie. *Tijdschrift voor Criminologie*, 62(4), 430-451.

- Roks, R. A., & Van den Broek, J. B. A. (2020). *Cappen voor clout? Een verkennend onderzoek naar Rotterdamse jongeren, drill en geweld in het digitale tijdperk*. Rotterdam: Erasmus School of Law - Erasmus Universiteit Rotterdam & Partner in Crime.
- Roks, R. A., Leukfeldt, E. R., & Densley, J. A. (2020). The hybridization of street offending in the Netherlands. *British Journal of Criminology*, 1-20. <https://doi.org/10.1093/bjc/azaa091> .
- Rovers, B. (1997). *De buurt een broeiest? Een onderzoek naar de invloed van woonomgeving op jeugdcriminaliteit*. Erasmus Universiteit, dissertatie.
- Ruiter, S., van Leuken, M., van Ruitenburch, T., Schiks, J., & Leukfeldt, E. R. (2024). *In- en doorstroom van online criminaliteit in de strafrechtketen*. NSCR.
- Schirm, W., & Kessels, R. (2022). Misdrijven en opsporing. In R. F. Meijer, D. E. G. Moolenaar, R. Choenni, & S. W. Van den Braak (Eds.), *Criminaliteit en Rechtshandhaving, 2021*. WODC/CBS.
- Slotboom, A., Wong, T. M. L., Swier, C., & van der Broek, T. C. (2011). *Delinquent meisjes. Achtergronden, risicofactoren en interventies*. WODC/VU.
- Steffensmeier, D., Schwartz, J., Slepicka, J., & Zhong, H. (2023). Twenty-First century trends in Girls' violence and the gender gap: Triangulated findings from official and unofficial longitudinal sources. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(17-18), 1-27.
- Tcherni, M., Davies, A., Lopes, G., & Lizotte, A. (2016). The dark figure of online property crime: Is cyberspace hiding a crime wave? *Justice Quarterly*, 33(5), 890-911.
- Terpstra, J., Fyfe, N. R., & Salet, R. (2019). The Abstract Police: A conceptual exploration of unintended changes of police organisations. *Police Journal. Theory, practice and principles*, 92(4), 339-359.
- Tollenaar, N., Rokven, J., Macro, D., Beerthuizen, M. G. C. J., & Laan, A. M. v. d. (2019). *Predictieve textmining in politiedossiers. Cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit*. WODC.
- Tollenaar, N., Broere, J., & Van der Laan, A. M. (2022). *Woon- en pleegbuurten van geregistreerde jeugdcriminaliteit. De samenhang met buurtkenmerken en de veranderingen die zich daarin voordoen over de tijd*. WODC.
- Tollenaar, N., & Van der Laan, A. M. (2023). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2023. Ontwikkelingen in jeugdige strafrechtelijke daders en de afdoeningen tot 2022*. WODC.
- Tollenaar, d. N., Beijers, J., & Van der Laan, A. M. (2024). *Monitor zelfgerapporteerde jeugddelinquentie 2023*. WODC.
- Van der Toolen, Y., Weulen Kranenbarg, M., & Weerman, F. C. (2020). Online jeugdcriminaliteit en 'verkeerde vrienden': wanneer is de samenhang het sterkst? *Tijdschrift voor Criminologie*, 62(2-3), 153-179.
- Twenge, J. M. (2017). *iGen. Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, more Tolerant, less Happy- and Completely Unprepared for Adulthood* and What That Means for the Rest of Us*. Atria.
- Twenge, J. M., & Park, H. (2019). The Decline in Adult Activities Among U.S. Adolescents, 1976–2016. *Child Development*, 90(2), 638-654. <https://doi.org/10.1111/cdev.12930> .
- Weenink, D. (2011). Delinquent behavior of Dutch Rural Adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 40, 1132-1146. doi:10.1007/210964-011-9650-x
- Weerman, F. M., Roks, R. A., van den Broek, J. B. A., & Willink, J. C. (2022). *"Het is een probleem, maar niet voor mij". Een onderzoek naar de achtergronden van wapengeweld onder jongeren in Rotterdam*. Erasmus Law School.

- Weijers, I., Ferwerda, H., & Roks, R. A. (2021). Te groot voor de wijkagent, te klein voor de recherche. *Proces*, 100(5), 264-275.
<https://doi.org/10.5553/PROCES/016500762021100005002> .
- Weulen Kranenbarg, M., van der Toolen, Y., & Weerman, F. C. (2022). *Understanding cybercriminal behaviour among young people*. VU University / NSCR.
- Van Wijk, A., Van Esseveldt, J., Broekhuizen, J., & Bervoets, E. (2022). *Jongeren en georganiseerde drugscriminaliteit in de regio Den Haag. Een onderzoek naar aard, omvang, voedingsbodem en preventie*. Beke.
- Wolsink, J., De Boer, H., & Van Wijk, A. (2021). *Jeugdproblematiek in Zwolle. Een onderzoek naar de omvang, aard en aanpak*. Beke.
- Wolsink, J., Van Essenveldt, J., Derksen, E., Brouwer, N., & Ferwerda, H. (2023). *Het (boven)lokale netwerk in Paddepoel ontleed. De invloed van criminele netwerken op jongeren in een Groningse wijk*. Beke.
- Youth Justice Board (2022). *Youth Justice Statistics 2020/21. England and Wales*. Youth Justice Board/Ministry of Justice.
- Zeijlmans, K., & Van der Laan, A. M. (2023). *Professionals over jeugdcriminaliteit. De mogelijkheden van focusgroepen bij de Monitor Jeugdcriminaliteit*. WODC.

Media over jeugdcriminaliteit

Een selectie van berichtgeving in de (landelijke) media over jeugdcriminaliteit.

Media over verjonging in de jeugdcriminaliteit

- AT5 (10 september 2022). Steeds jonger en steeds gewelddadiger.
- NOS (14 december 2022). Dit jaar al meer gewapende overvallen door jonge tieners dan vorig jaar.
- NOS (17 maart 2022). Voetbalhooligans zijn steeds jonger.
- NOS (31 januari 2023). Minderjarigen en een mes op zak: steeds meer jongeren betrokken bij steekincidenten.
- NOS (23 april 2022). Drie jonge kinderen op inbrekerspad in Goes.
- Pointer (25 maart 2023). Jeugdcriminaliteit verhardt en verjongt. Valt het tij nog te keren? <https://pointer.kro-ncrv.nl/jeugdcriminaliteit-verhardt-en-verjongt-valt-het-tij-nog-te-keren>. Geraadpleegd op 1 maart 2024.
- Politie.nl (20-03-2020). Meer jongeren betrokken bij messteekincidenten.
- Politie.nl (15 november 2022). Politie maakt zich zorgen om toename minderjarige overvallers.
- Politie.nl (5 januari 2020). Meer misdrijven in 2019, daders steeds jonger.

Media over geweld onder jongeren

- NOS (11 oktober 2021). Messengeweld onder jongeren blijft zorgelijk.
- NOS (26 juni 2021). Aantal jonge steekverdachten stabiel hoog.
- NOS (31 januari 2023). Minderjarigen en een mes op zak. Steeds meer jongeren betrokken bij steekincidenten.
- NOS (7 maart 2023). Rotterdamse jongeren steeds kwetsbaarder voor criminele ronselaars.
- NOS (27 april 2023). Jongens van 14 en 15 verdacht van plaatsen brandbom in Rotterdam.
- NOS (17 juli 2023). Vooral jongeren verantwoordelijk voor explosies bij woningen.

NOS (NOS (10 mei 2023)). Jongens van 13,14 en 15 aangehouden na mishandeling ouder iemand.
NOS (16 mei 2023). Jongens van 12 en 15 aangehouden voor mishandeling.
NOS (22 maart 2024). Dit jaar al 250 vuurwerkaanslagen ondanks maatregelen.

Media over geweld in specifieke steden of buurten

AT5 (10 september 2022). Steeds jonger en steeds gewelddadiger. Hoe de Amsterdamse jeugdcriminaliteit verhardt.
De Balie (13 september, 2022). 'Hoe de Amsterdamse jeugdcriminaliteit verjongt en verhardt'. [De Balie, 13 september 2022](#). Geraadpleegd op 1 maart 2024.
Jeugd en Veiligheid (5 april 2022). Veel Amsterdamse jongeren aangetrokken door misdaad.
NRC (2 november 2022). Rotterdamse jongeren vaker gewelddadig.
NOS (3 februari 2024). Haagse politie pakt jongens van 13 en 14 na vondst explosief.
NOS (22 juli 2023). Burgemeester Purmerend wil snel een messenverbod na reeds geweldsincidenten.
RTL nieuws (2021). Hier wonen de 162.000 jongeren met de grootste kans om in de drugscriminaliteit te belanden. [RTL nieuws](#). Geraadpleegd op 1 juni 2024.

Media over cybercriminaliteit door jongeren

Jeugd en Veiligheid (27 januari 2022). Ruim helft ICT-studenten pleegt wel eens online delict.
Jeugd en Veiligheid (10 januari 2022). Online shaming komt op kwart van basisscholen voor.
NOS (14 december 2022). Jongeren vaker betrokken bij fraude en cybercrime.
NOS (5 april 2023). Minderjarige jongen aangehouden vanwege dreigmail school Zaandam.
NOS (1 december 2023). 19-jarige opgepakt voor verkopen honderden valse identiteitsbewijzen.

Bijlage 1 Begeleidingscommissie

Voorzitter

Dr. Anne-Marie Slotboom (VU)

Leden

Prof. dr. em. Henk Elffers (VU)

Dr. Henk Ferwerda (Bureau Beke)

Dr. Marleen Weulen Kranenbarg (VU)

Dr. Robby Roks (EUR)

Bart de Goeij (JenV)

Ton Eijken (JenV)

Bijlage 2 Tabellen MJC

De tabellen zijn te downloaden in de [online bijlage](#).

Tabel B1	Jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten 2000-2023, naar leeftijdsgroep
Tabel B2	Jeugdige verdachten per 1.000 leeftijdgenoten 2010-2023, naar sekse
Tabel B3	Jeugdigen met een Halt-afdoening per 1.000 leeftijdgenoten 2006-2022, naar sekse
Tabel B4	Jeugdige strafrechtelijke daders (OM- of ZM-afdoening) per 1.000 leeftijdgenoten 2000-2023, naar sekse
Tabel B5	Verdachten van misdrijven per 1.000 leeftijdgenoten, naar leeftijd
Tabel B6	Strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdgenoten, naar leeftijd
Tabel B7	Zelfrapportage van traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 23-jarigen (%), naar type misdrijf
Tabel B8	Verdachten per 1.000 leeftijdgenoten 2005-2023, naar type misdrijf
Tabel B9	Halt-afdoeningen per 1.000 leeftijdgenoten 2006-2022, naar type misdrijf
Tabel B10	Strafrechtelijke daders (OM- of ZM-afdoening) per 1.000 leeftijdgenoten 2000-2023, naar type misdrijf
Tabel B11	Jeugdige strafrechtelijke daders (OM- of ZM-afdoening) per 1.000 leeftijdgenoten 2000-2023, voor geweld en enkele ernstige vormen van geweld
Tabel B12	Halt-afdoeningen per 1.000 leeftijdgenoten 2005-2021 per leeftijdsgroep
Tabel B13	OM-afdoeningen per 1.000 leeftijdgenoten 2000-2023 per leeftijdsgroep, naar type afdoening
Tabel B14	ZM-afdoeningen per 1.000 leeftijdgenoten 2000-2023 per leeftijdsgroep, naar type afdoening
Tabel B15	Geregistreerde minderjarige verdachten per 1.000 leeftijdgenoten in omliggende Europese landen 2012-2021 (2012 indexjaar = 100)

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC), Kennisinstituut voor de rechtsstaat, is een onafhankelijk kennisinstituut dat valt onder het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het WODC draagt bij aan behoud en verbetering van de rechtsstaat via het (laten) uitvoeren van kwalitatief hoog wetenschappelijk onderzoek. En door het aanbieden van gevraagde en ongevraagde kennis, verbeterpunten en (waar mogelijk) denkrichtingen.

Meer informatie:

www.wodc.nl